

Murray Rothbard - Základy

(David Gordon)

Překlad: Hynek Řihák

Brno 2021

Úvod

Murray N. Rothbard (1926-1995) učenec mimořádného záběru, učinil důležité příspěvky v oboru ekonomie, historie, politické filosofie a právní teorie. Rozvinul a rozšířil Rakouskou ekonomickou školu Ludwiga von Misesa, na jehož semináři byl hlavním účastníkem po mnoho let. Stal se sám důležitým teoretikem Rakouské ekonomické školy v druhé polovině 20. století a aplikoval Rakouskou ekonomickou analýzu na předměty jako byla Velká deprese z roku 1929 a historie amerického bankovníctví.

Osoba zkoumající knihy a články Murrayho Rothbarda bez předchozího seznámení s jejich autorem, si nemůže pomoci a žasne nad tím, zda pět nebo šest plodných učenců nesdílelo jméno „Murraye Rothbarda.“ Jistě by jeden samotný člověk nemohl být autorem knih z tolika rozdílných akademických oborů, stejně jako stovek článků o dobové politice. Kdokoliv potkal Murray Rothbarda, nicméně neměl zkušenost s žádným takovýmto zmatením ohledně rozsahu jeho nesmírné intelektuální produktivity. Jeho udivující mentální pohotovost a energie udělaly to, že co by bylo záhadou u téměř kohokoliv jiného, bylo u něj samozřejmostí.

Rothbard nebyl učencem ze slonovinové věže, zajímajícím se jen o akademické kontroverze. Dostí naopak, zkombinoval Rakouskou ekonomii s vroucí oddaností svobodě jednotlivce. Rozvinul unikátní syntézu, která kombinovala témata od amerických individualistů 19. století, jako byl Lysander Spooner a Benjamin Tucker s Rakouskou ekonomikou. Výsledkem byla nová politická filosofie a Rothbard zasvětil svoji pozoruhodnou intelektuální energii, po dobu více než 45 let, k rozvinutí a propagování svého libertariánství. Tím, že tak činil, se stal hlavním americkým veřejným intelektuálem. Snažím se v následujícím textu podat vodítko k hlavním liniím Rothbardova myšlení, pomocí vysvětlení jeho hlavních knih a řady jeho článků.

I. Ranné roky – Rothbard se stává libertariánem

Murray Newton Rothbard se narodil 2. března 1926 jako syn Davida a Rae Rothbardových. Byl brilantním studentem už jako malé dítě. A jeho akademické záznamy z Kolumbijské univerzity, kde byl vynikající v matematice a ekonomice, byly hvězdné.

Na Kolumbijské univerzitě na něj velmi zapůsobil filosof Ernest Nagel (1901-1985) (A). Nagel byl vždy připraven se studenty diskutovat: Rothbard říkal, že se jevil být nedočkavým dozvědět se to, zda by studenti nemohli přispět k problémům, o kterých měl nejasnosti. Nagel zdůrazňoval analýzu argumentů; a v třídě, v které navštěvoval Rothbard přednášky o filosofii společenských věd, Nagel kritizoval institucionální školu pro její opozici k ekonomické teorii. Nagel tvrdil, že

ekonomové by neměli sami sebe uzavírat do hromadících se dat. Dobrá teorie vysvětluje fakta: ne je jen napodobuje.

Je-li tomu tak, hlavní námitky institucionalistů k ekonomii jsou mylné. Tito tvrdili, že teoretická tvrzení jsou nevyhnutelně jen přibližnou pravdou, protože nikdy nemohou napodobit s úplnou přesností detaily reálného světa. „Institucionalisté považují ekonomickou teorii za pouze relativní pro určité historické situace, proto jsou univerzální ekonomické zákony nelegitimní. Podle institucionalistů každý teoretik pojednává o nejdůležitějších problémech své doby... Tak mohli tvrdit, že ekonomičtí teoretici jsou selektivní. Ale jakékoliv vědecké bádání je selektivní!“ (1)

Nagel připouštěl uvedené předpoklady, ale odmítal závěry. Vysvětlení nemá za cíl odrážet svět, jen mu má odpovídat. Jestliže ekonom řekne například, že za jistých podmínek ceny zboží klesnou, poptávané množství naroste, jeho vysvětlení nemůže být mylné kvůli neschopnosti vytvořit seznam všech detailů o každém konkrétním trhu. „Teorie musí: (1) vysvětlit, (2) poskytnout prostředky pro předpovědi...Kritika teorie (jak to dělají institucionalisté) na základě toho, že základní předpoklady nejsou podporovány statistickou evidencí je velmi slabá – trvá to století, aby se nashromáždily důkazy.“ (2)

Rothbard vstřelil Nagelův bod o vysvětlení a nikdy se od něj neodchýlil; ale brzy odmítl Nagelův pohled na předpovídání. V přijaté teorii se odlišoval od učení většiny, která působila na ekonomické fakultě Kolumbijské univerzity. Mnoho z nejdůležitějších profesorů přijalo institucionalistickou víru. Velmi ovlivněni Wesleyem Clairem Mitchellem (1874-1948), klíčovými lidmi v „National Bureau of Economic Research“ (volně přeloženo jako Národní kancelář pro ekonomický výzkum), Arthur Burns a John Maurice Clark hleděli na ekonomickou teorii skepticky. (3) Burns byl sám výborným teoretikem, ale jeho schopnosti byly většinou směřovány ke kritice práce ostatních. (4) Burns znal Rothbarda, když byl Rothbard ještě dítětem a David Rothbard požádal Burnse, aby „dával pozor“ na jeho syna. Žádné blízké akademické vztahy mezi těmito dvěma se však během Rothbardova pobytu na Kolumbijské univerzitě nerozvinuly.

Naštěstí, jeden z Rothbardových učitelů Georg Stigler (1911-1991) neměl odpor k teorii. A v jeho přednáškách se Rothbard setkal s argumenty kritickými ke kontrole cen a rent, které ho velmi ohromily. Stigler spolu s Miltonem Friedmanem napsali pamflet kritický k cenové kontrole, vydaný organizací Foundation for Economic Education. (5) (B) Rothbard této organizaci napsal a brzy navštívil její vedení. Zde se setkal se zakladatelem FEE Leonardem Readem (1898-1983) podobně jako s F. A. „Baldou“ Harperem (1905-1973), ekonomem a sociálním filosofem, který nejen, že podporoval svobodný trh, ale pochyboval vůbec o potřebnosti vlády. A co je důležitější, setkal se s Ludwigem von Misesem (1881-1973). Misesova

rigorózní obrana svobodné tržní ekonomiky měla hluboký vliv na Rothbardovo myšlení; a když se objevilo v roce 1949 Misesovo mistrovské dílo „Human Action“ (česky Lidské jednání) (6), hned ho zhltnul. Začal navštěvovat Misesův seminář na Newyorské univerzitě, stal se jedním z hlavních účastníků. Pro seminář napsal řadu článků, které později částečně začlenil do svých publikovaných děl: ty zahrnovaly zprávu o kritice teorie mezního užitku od neokantovského ekonoma Harra Bernardelliho a analýzu kvantitativní teorie peněz. Mezitím Rothbard absolvoval Kolumbijskou univerzitu – byl zvolen členem Phi Beta Kappa – jakožto vynikající v ekonomii a matematice a započal doktorskou práci v ekonomii. (7)

Na postgraduálním studiu byl Rothbardovým mentorem významný historik ekonomie Joseph Dorfman (1890-1983), autor vícesvazkové knihy „The Economic Mind in American Civilization,“ (8) vysoce erudovaná práce. Rothbard o něm řekl: „Profesor Dorfman je absolutně bez sobě rovných jako učenec ohledně historie amerického ekonomického myšlení a názorech. Z většiny historiků učinil jen novináře... Dorfman byl první kdo zničil dílo Arthura Schlesingera, mladšího "Age of Jackson". Schlesinger představil Jacksona jako proto-F. D. Roosevelta, vedoucího masy proti monopolnímu kapitalismu; skutečně, Dorfman ukázal, že Jacksoňáci byli libertariánští: dávali přednost svobodnému trhu, laissez-faire, právu jednotlivých států a tvrdým penězům a byli pro tržní.“ (9)

Rothbard sdílel Dorfmanovu vášeň pro historická bádání a jeho Ph.D. these „The Panic 1819“ (10) zůstávají do těchto dní standardní prací o tématu. Rothbard získal svůj doktorát v roce 1956; nemohl skončit dříve kvůli neshodám mezi Dorfmanem a Burnsem o tom, jak by these měly být pojednány.

Jak Rothbard prohluboval své porozumění laissez-faire ekonomice, čelil dilematu. Jestliže dobré argumenty ukazovaly, že trhy mohou zásobovat zbožím a službami lépe než by mohl Stát, proč by měl člověk dělat výjimku stran obrany a spravedlnosti? Proč zde čelíme unikátní situaci, v které zaopatření pomocí donucujícího monopolu překonává trh? Argumenty proto, aby trh zaopatřoval zboží a služby lze aplikovat paušálně. Je-li tomu tak neměla by být ochrana a obrana nabízena spíše na trhu než dodávána donucujícím monopoem? Rothbard zjistil, že by musel buď odmítnout laissez-faire anebo se chopit individualistického anarchismu. Rozhodnutí přišlo v zimě roku 1949, nebylo těžké. Jakmile byla jednou tato záležitost pozvednuta, Rothbard zjistil, že jakkoliv se to zdálo překvapivé, svobodný trh nemusel být opuštěn ani v tomto případě.

Při tom, jak se blížil své obrazoborecké odpovědi, byl Rothbard velmi ovlivněn několik anarchistickými individualisty 19. věku. Nazval knihu Lysandera Spoonera (1808-1887) „No Treason“ „největší obhajobou anarchistické politické filosofie, která kdy byla napsána,“ dal ji do

seznamu „Knihy, které mne formovaly.“ (12) Označil Benjamina Tuckera (1854-1939) jako „brilantního politického filosofa“ i přes jeho „bezútešnou ignoraci ekonomie.“ (13) Detailní pokus belgického ekonoma Gustave de Molinariho (1819-1912) vysvětlit jak by pracoval systém soukromé ochrany, ho ohromil: „Ve zkratce, odůvodnil: [jestliže] volná konkurence [může] poskytovat spotřebitelům nejefektivnější služby a monopol je vždy špatný u jiných statků a služeb, proč by toto nemělo být aplikováno na služby obrany. Tvrdil, že jednotliví podnikatelé by byli schopni dodat obranu ve venkovských oblastech, zatímco velké společnosti typu pojišťoven by mohly totéž dodávat městským spotřebitelům.“ (14)

II. Man, Economy and State: Rothbardovo pojednání o ekonomické teorii

Rothbard brzy zaujmul pozornost fondu William Wolker, v té době vedoucí skupiny, která poskytovala finanční pomoc klasickým liberálně orientovaným učencům. Tato pověřila Rothbarda sepsáním učebnice, vhodné pro studenty vysokých škol, která by vysvětlila Misesovu „Human Action“ (Lidské jednání) jednodušším jazykem. Rothbard napsal jako vzor kapitolu o penězích a úvěru, která získala Misesův souhlas. Jak Rothbardova práce postupovala, projekt se proměnil na něco mnohem většího. Výsledek, dva svazky „Man, Economy and State“ (Zásady ekonomie), byly velkým pojednáním, vydaným v roce 1962 a jedním z nejdůležitějších příspěvků k Rakouské ekonomické škole ve 20. věku.

Mises rozpoznal význam knihy. Recenzoval ji v časopise „The New Individualist Review“ a nazval ji epochálním příspěvkem k obecné vědě o lidském jednání, praxeologii a k její prakticky nejdůležitější a nejmodernější a nejlépe propracované části - ekonomii.“ (15) Mises, jak věděl každý z jeho studentů, byl břitkým kritikem; aby řekl něco takového o nějaké knize, to bylo pro něj opravdu nezvyklé.

Rothbard byl zcela ve shodě s Misesovým úsilím odvodit celou ekonomii z axiomu jednání kombinovaném se několika doplňujícími postuláty. V mnohem větším detailu, než tak učinil Mises, provedl dedukci; a v tomto procesu přispěl k hlavním teoretickým inovacím v praxeologii. Jeho pohled na praxeologii se lišil malým, ale podstatným způsobem od Misesa. Rothbard si myslel, že přímo uchopujeme nezbytnosti z empirického světa. Nejen to, že vidíme, že člověk jedná: my ve stejný čas rozumíme tomu, že je to nezbytný rys lidského jednání. To je aristotelovský a scholastický pohled, v kontrastu k Misesově Kantovské pozici. Když tvrdí, že „všichni lidé jednají podle své jsoucnosti a jejich charakteru jako lidské bytosti“, Rothbard cituje na podporu Knihu I Aristotelovy Etiky Nikomachovy. (16) Mises naproti tomu tvrdil, že lidské bytosti musí myslet podle určitých kategorií. Pokud tomu tak je, můžeme poznat jistá tvrzení jako je axiom jednání, jako pravdivá a apriorní; známe tato tvrzení ve smyslu, že nemůžeme

myslet způsobem, který by je popíral. To dovoluje rozdíl mezi světem, jak se jeví a světem jaký je sám o sobě. Žádný takový rozdíl v Rothbardově pohledu neexistuje. (A)

Odmítal standardní neoklasické použití matematických důkazů v ekonomii, bod, který nebyl Misesem opominut, když Mises komentoval: „V několika brilantních větách on [Rothbard] rozbil hlavní zbraň matematických ekonomů, totiž falešnou představu nahrazující údajně zastaralý koncept příčiny a následku konceptem vzájemné závislosti a rovnováhy.“ (17)

Dílo to bylo pozoruhodné pro svoji rigoróznost a kreativitu. Jedním z nejdůležitějších přínosů se týkal známého argumentu Misesa. Rothbard zastával názor, že Misesův argument o kalkulaci za socialismu nebyl v podstatě vůbec argumentem ohledně socialismu. Spíše bylo základním bodem tohoto argumentu to, že pokud chybí trh, není možná ekonomická kalkulace. Tak, jedna firma, i pokud by byla soukromě vlastněná, která kontroluje celou ekonomiku by podobně nebyla schopna kalkulovat: „Naše analýza slouží k rozšíření známé diskuse o nemožnosti ekonomické kalkulace za socialismu započatá profesorem Ludwigem von Misesem před 40 lety. Mises, který měl poslední stejně tak jako první slovo v této debatě, nevyvratitelně demonstroval, že socialistický ekonomický systém nemůže provádět kalkulace, protože mu chybí trh, a tak postrádá ceny pro vyrobené statky a obzvláště pro kapitálové statky. Nyní vidíme, že paradoxně důvodem, proč nemůže socialistická ekonomika kalkulovat není specificky kvůli tomu, že je socialistická! Socialismus je systém, v kterém stát nuceně převezme kontrolu všech výrobních faktorů v ekonomice. Důvodem pro nemožnost kalkulace za socialismu je to, že jeden agent vlastní nebo řídí užití všech zdrojů v ekonomice. Mělo by být jasné, že není žádný rozdíl, pokud je tímto agentem Stát anebo jeden soukromý jednotlivec nebo soukromý kartel. Cokoliv z toho nastane, pak zde není žádná možnost kalkulace kdekoliv ve výrobní struktuře, protože výrobní proces by byl jen interním a bez trhů. Nebyla by zde žádná kalkulace, a tak by převládla kompletní ekonomická iracionalita a chaos, jedno zda je jediným vlastníkem Stát anebo soukromá osoba.“ (18)

Rothbard zde brilantně zkombinoval Misesův argument s centrálním tvrzením článku „The Nature of the Firm“ ekonoma Ronalda Coase (1910-2013) (19). Coase zvažoval, že jednotlivé firmy čelí rozhodnutí, zda rozšířit vlastní produkci nebo nakupovat produkty na trhu. Řekl, že v „konkurenčním systému je zde ‚optimální‘ množství plánování.“ (20) Rothbard viděl, že Mises a Coase učinili podobný závěr. Jak Rothbard poznamenává: „Pro každý kapitálový statek, zde musí být určitý trh, na kterém firmy nakupují a prodávají tento statek. Je zřejmé, že tento ekonomický zákon určuje konečné maximum ohledně relativní velikosti jakékoliv konkrétní firmy na svobodném trhu... Kvůli tomuto zákonu, zde nemůže být nikdy jeden Velký kartel nad celou ekonomikou anebo slučování do jedné Velké firmy vlastnící všechny produktivní aktiva v ekonomice.“ (21)

Na svobodném trhu neexistuje žádná tendence směrem k monopolu. Zde Rothbard následoval Misesa a jiné ekonomy svobodného trhu; ale šel za jejich postoj. V jedné inovaci tvrdil, že celý koncept monopolní ceny se nedá aplikovat na svobodný trh. Neexistuje žádný prostředek k odlišení takzvané monopolní ceny účtované jednou firmou v nějakém odvětví, od konkurenční ceny.

„Je zde velký nedostatek v ekonomické literatuře stran této záležitosti: neschopnost zjistit iluzornost celého konceptu monopolní ceny... je zde předpoklad ‚konkurenční ceny‘, ke které je vyšší ‚monopolní cena‘ – výsledek nějakého restriktivního jednání – vztažena. No, pokud analyzujeme tuto otázku blíže, stává se zřejmým, že... zde není žádný způsob pro rozlišení, i rozlišení pojmové, jakékoliv dané ceny jako ‚monopolní ceny.‘ Údajná ‚konkurenční cena‘ nemůže být identifikována ani samotným výrobcem ani nestranným pozorovatelem.“ (22)

Rothbardův argument pro tento radikální závěr byl přímý: „Ani elasticita poptávkové křivky neustavuje žádné kritérium. I kdybychom odložili všechny těžkosti s objevením a určením poptávkové křivky... viděli bychom, že cena, pokud je přesně určena, vždy bude určena prodávajícím tak, že její rozpětí nad tržní cenou bude elastické. Jak může někdo, včetně samotného výrobce, vědět, zda je a nebo není tato cena konkurenční anebo monopolní,“ (23)

Rothbard neukázal žádný soucit s teoriemi monopolní ceny Joan Robinsonové (1903-1983) a Edwarda Chamberlina (1899-1967): „Teoretické monopolistické soutěže staví do protikladu tuto ideální firmu [tj., firmu bez vlivu na cenu] s těmi firmami, které mají nějaký vliv na určení ceny, a tak jsou v nějakém stupni ‚monopolistické.‘ No, je zřejmé, že poptávková křivka firmy, nemůže být veskrze perfektně elastická.“ (24)

Teorie kapitálu je pro Rakouskou ekonomickou školu ústřední a Rothbard ji přičítal speciální význam ve svém sjednocení „brilantní a zanedbané teorie renty“ ekonomu Franka Fettera (1863-1949) (25) s čistou teorií úroku jakožto časové preference a rakouskou teorií výrobní struktury. Je stěží překvapující, že byl horlivý v tom ukázat výhody rakouského pohledu vůči konkurujícím doktrínám a podal zdrcující kritiku hlavní alternativní pozice. Podle ekonomu Franka Knighta (1885-1972) je kapitál věčným fondem; to kontrastuje s rakouským pohledem, jehož pionýrem byl Eugen Böhm von Bawerk (1851-1914), který zdůraznil stádia výroby v čase. Rothbard udeřil na tuto teorii podanou ve formě jednoho z Knightových žáků, Earlem Rolphem. „Nechme Rolpha vytvářet výrobní systém, ať už atomizovaný anebo integrovaný, bez toho, aby někdo přinášel současné statky (peněžní kapitál), jejichž existenci odmítá připustit. A tak pracující a majitelé půdy pracují na meziproduktech po léta bez výplaty, do té doby, než je hotový výrobek připraven pro spotřebitele, nechme Rolpha nabádat je, aby se nestrachovali,

protože implicitně získávali platby odpovídající jejich pracovnímu úsilí. To je logický důsledek pozice, ve které se nacházejí Knight a Rolph.“ (26)

Rothbard nabízí podstatnou a dalekosáhlou kritiku Keynesiánské ekonomie. Začíná útokem na J. M. Keynese (1883-1946) poukazem na to, že v základech celého Keynesiánského systému je falešný předpoklad. Keynes tvrdil, že celkové výdaje mohou být nedostatečnými, aby udržely plnou nezaměstnanost. Ale jak to může nastat? Pokud jsou pracující nezaměstnaní, nebudou nabízet práci za nižší mzdy? Jak zde pak může být trvalá nezaměstnanost na svobodném trhu? Keynes předpokládal, že mzdy se nemohou snížit. „Keynesiánská rovnováha s nezaměstnaností nastává jen tehdy, jestliže nominální mzdové sazby jsou nepružné směrem dolů, tj. když křivka nabídky práce pod stavem plné zaměstnanosti je nekonečně elastická.“ (27)

Při nárůstu vládních výdajů, zatímco nominální mzdové sazby zůstanou konstantní, reálné mzdy klesnou. Keynesova nejvíce vychloubaná inovace se skládá z komplikovaného pokusu obelstít pracující. Ti se dívají jen na své nominální mzdy, selhávají v tom, aby si všimli, že čelí zkrácení svých mezd. Rothbard shledává Keynesovskou medicínu jako totálně mylnou: „Odbory se nicméně informují o problému kupní síly a rozdílu mezi nominálními penězi a reálnými mírami; opravdu stěží je potřeba mnoho bystrého úsudku k tomu, aby člověk pochopil tyto rozdíly. Ironicky, Keynesova obhajoba inflace založené na ‚peněžní iluzi‘ spočívá na historické zkušenosti... že během inflace prodejní ceny rostou rychleji než mzdové sazby. No, ekonomika, v které odbory uvalí minimální mzdové sazby, je přesně ekonomikou, v které si odbory budou vědomi jakékoliv ztráty na svých reálných mzdových sazbách stejně jako na svých nominálních sazbách.“ (28) (B)

K ukončení nezaměstnanosti potom musí mzdy klesnout. Ale Keynesiánci nejsou ještě poraženi: „ustoupí nazpět k poslednímu svému útočišti.“ (29) Argumentují tím, že jestliže mzdy klesnou, nezaměstnanost může přetrvat. Speklativní poptávka po držbě hotovosti bude blokovat investice: podnikatelé předpovídající pokles v cenách budou hromadit svoji hotovost.

Rothbardova analýza této myšlenky je jednou z jeho nejpřednějších inovací. Ve své kritice předjímal teorii racionálních očekávání, za kterou Robert Lucas (n. 1937) získal později tzv. Nobelovu cenu. (30) Rothbard tvrdí, že Keynes si mylně myslí, že speklativní poptávka po držbě peněz určuje úrokovou míru. Místo toho, poptávka po držbě peněz je speklativní odezvou: „Jednou vážnou a základní chybou Keynesiánců je trvání na tom, že úroková míra se týká půjček, místo toho, že jde o cenový rozdíl mezi stádií produkce. První je, jak jsme viděli, jen odrazem druhého. Silné očekávání rychlého růstu úrokové míry znamená silné očekávání růstu cenového rozdílu nebo míry návratnosti. Pokles cen značí, že podnikatelé očekávají, že ceny výrobních faktorů budou klesat v blízké budoucnosti hlouběji, než jejich prodejní ceny... vše s

čím jsem konfrontováni je situace, v které podnikatelé očekávají, že ceny výrobních faktorů brzy klesnou, zastaví investice a počkají na tento šťastný okamžik tak, že jejich návratnost bude větší. To není ‚preference likvidity,‘ ale spekulace na změnu cen.“ (31)

V tomto bodě Rothbard pokročil k důležitému bodu, kterým předjímal Lucase. Argumentoval, že taková spekulace není zdrojem nestability. Naopak „očekávání klesajících cen výrobních faktorů uspišuje pohyb směrem k rovnováze, a tak k čistým úrokovým vztahům tak, jak jsou tyto určeny časovou preferencí.“ (32)

Ale, co když poptávka po držbě hotovosti vzroste na neomezený rozsah? Co když podnikatelé nebudou vůbec investovat? Rothbard opět kontruje s bodem „racionálního očekávání“: „Keynesiánskou starostí je to, že lidé budou hromadit hotovost namísto nákupu dluhopisů ze strachu z poklesu ceny cenných papírů... to by znamenalo... nebudou investovat, protože předpokládají bezprostřední vzestup přirozené úrokové míry. Spíše, než aby to sloužilo jako blokáda, tak to uspiší rychlost následujícího přizpůsobení. Navíc poptávka po penězích by nemohla být nekonečná, protože lidé musí vždy pokračovat ve spotřebě ať jsou jejich očekávání jakákoliv.“ (33) (C)

Shrnuto, Keynesiánský pohled stran preference likvidity je od základu chybný: „Keynesiánci nicméně připisují preferenci likvidity ne všeobecné nejistotě, ale specifické nejistotě stran budoucích cen dluhopisů. To je dozajista povrchní a omezený pohled.“ (34)

Rothbardův pohled stran očekávání v rychlosti přizpůsobení úrokové míry je aplikován mnohem šířeji, než jen pro Keynesiánský problém hromadění. Jeho efekt je přítomen ve všech očekávaných změnách cen. Rothbard napsal: „Přirozená úroková míra na trhu obsahuje komponentu změny kupní síly, která upravuje reálné sazby, pozitivně v peněžním vyjádření při všeobecné expanzi a negativně během všeobecné kontrakce. Sazba u půjček bude jednoduše odrazem toho, co se stane s přirozenou mírou. Tak dalece jak je diskuse podobná Fisherově s výjimkou toho, že to jsou výsledky skutečných, a nikoliv očekávaných změn... Viděli jsme, že na místo utrpení peněžní ztráty... podnikatelé se budou držet při svých nákupech zpátky, dokud ceny výrobních faktorů neklesnou (téměř) ihned na svoji budoucí nižší úroveň. Ale tento proces anticipovaného pohybu cen nenastává pouze v extrémním případě případného ‚negativního‘ obratu. Nastává, kdykoliv je změna v cen předvídána... Jestliže by byly všechny změny předvídané všemi lidmi, nebyl by zde žádný prostor pro vyvinutí složky úrokové míry.“ (35)

III. Power and Market: Závěrečná část Rothbardova pojednání

Rothbard plánoval, že kniha „Man, Economy and State“ (česky vyšlo jako Zásady ekonomie) bude obsahovat závěrečnou část, která představí souhrnnou klasifikaci a analýzu typů vládních intervencí. Naneštěstí tato část knihy se objevila v původní edici jen v dost zkrácené formě. Její plné vydání přišlo až roku 1970 pod názvem „Power and Market“ (česky Ekonomie státních zásahů) (36) Kompletní verze „Man, Economy and State with Power and Market“, jak Rothbard původně zamýšlel, že bude vypadat, byla nakonec publikována v roce 2004.

V knize „Power and Market“ rozdělil Rothbard intervence do dvou druhů: triangulární, u kterých „ten, kdo zasahuje nutí dva lidi k tomu, aby učinili směnu nebo jim brání směnu učinit,“ (37) a binární, které, které jsou nucenou směnou mezi tím, kdo zasahuje a jeho obětí (zdanění je základním příkladem tohoto). S velkou péčí vypracoval detailní klasifikaci možného třídění intervencí, které spadají pod každou z těchto kategorií a v každém případě ukázal zhoubný efekt takovýchto intervencí.

Jako jednu z ilustrací Rothbarda v akci, zvažme následující: „Všechny vládní výdaje na zdroje mají formu spotřebních výdajů, v tom smyslu, že peníze jsou utraceny na různé položky, protože tak vládní úředníci rozhodli... Je pravdou, že úředníci nespoteřebávají produkt přímo, ale jejich přání mění produkční vzory tak, aby se vyrábělo takovéto zboží, a tak mohou být nazváni 'spotřebitelé'... všechny řeči o vládních 'investicích' jsou mylné.“ (38)

Jednoduchý, i docela zřejmý poznatek, najednou ho Rothbard předložil k naší pozornosti, ale pro předchozí autory toto bylo stěží samozřejmým.

„Power and Market“ neobsahuje Rothbardův etický systém; je to práce o praxeologii a je tak hodnotově neutrální. Nicméně Rothbard tvrdil, že praxeolog může dospět k závěrům, které jsou pro etiku vysoce důležité. Jestliže navržený etický ideál nemůže být realizován, musí být racionálně odmítnut. Přijetí tohoto poznatku nevyžaduje přihlášení se k nějakému určitému etickému pohledu: je to požadavek rozumu.

„Jestliže může být prokázáno, že nějaký etický cíl je sám o sobě rozporný a koncepčně je nemožné ho dosáhnout, potom je tento cíl jasně absurdním cílem a měl by být opuštěn všemi lidmi... je stejně absurdní, aby byla přijímána opatření k dosažení tohoto ideálu... to je praxeologickou pravdou odvozenou od toho zákona, že prostředky mohou získat svoji hodnotu jen imputováním od konečných cílů.“ (39)

Jedním z takových nemožných cílů je rovnost v příjmech. „Příjem nikdy nemůže být rovný.

Příjem musí být zvažován samozřejmě duševním a ne peněžním vyjádření; jinak zde nebude žádná opravdová rovnost... Protože každý jednatel je nutně situován na jiném místě, duševní příjem každého jednotlivce musí být rozdílný od statku ke statku a od osoby k osobě. Není zde žádný způsob jak zkombinovat statky rozdílného druhu, změřit nějakou příjmovou ‚úroveň,‘ tak je nesmyslné se pokoušet přijít s nějakým druhem ‚rovné‘ úrovně.“ (40)

Rovnost příležitostí si nevede lépe. „Inu, to je také nesmyslné jako prvně zmíněný koncept. Jak mohou být ‚vyrovnaný‘ příležitosti Newyorčana a Inda plout okolo Manhattanu anebo si zaplavat v řece Ganze? Nevyhnutelná rozmanitost v rozmístění jednotlivých lidí efektivně eliminuje jakoukoliv možnost vyrovnat ‚příležitosti.‘“ (41)

Předmětem knihy je také zničující kritika standardních kánonů spravedlivého zdanění. Rothbardova linie útoku se odlišuje od linie ekonomů nejvíce nakloněných svobodnému trhu, kteří zdůrazňují zlo progresivního zdanění. Rothbard neměl v oblibě progresivní principy, ale zjistil, že některé z argumentů proti nim jsou mylné: „...námitka je politicko-etická – že ‚chudí olupují bohaté.‘ Důsledkem je, že chudý člověk, který platí 1 procento ze svého příjmu ‚olupuje‘ bohatého člověka, který platí 80 %. Bez toho, abychom posuzovali výhody anebo nevýhody loupeže, můžeme říci, že tento názor je chybný. Oba dva občané byli okradeni Státem... Může být proti tomu namítnuto, že chudý obdržel čistou dotaci z výnosu daní... [ale] faktem je, že z progresivního zdanění samotného neplyne, že chudí budou hromadně dotováni.“ (42) (A)

Pro Rothbarda je klíčovou záležitostí úroveň zdanění: „Ve skutečnosti je úroveň zdanění zdaleka důležitější, než je jeho progresivita v určení toho, jak je společnost daleko od svobodného trhu.“ (43) Bohatá osoba, po které se žádá, aby platila strmě progresivní daň by mohla na tom býti lépe, než za proporcionalního systému s vysokými daňovými sazbami.

Krátká ale brilantní pasáž vyvracející předem protitržní argument založený na „šťěstí“, který se ukázal být tak vlivným v pozdějších pracích Johna Rawlse (1921-2002) a jeho mnoha následovníků. „Není zde žádné ospravedlnění pro tvrzení, že bohatí jsou šťastnější než chudí. Může dobře tak nastat, že mnoho nebo většina z bohatých je nešťastná a dostávají méně než je jejich skutečný DMVP [diskontovaná mezní hodnota produktu], zatímco většina chudých je šťastná a dostává více. Nikdo nemůže říci, jaká je distribuce štěstí; proto to tedy není žádné ospravedlnění ‚přerozdělovací‘ politiky.“ (44)

Rothbardův postoj není závislý na přijetí jeho pohledu, že lidé touží dostat hodnotu toho, co vyrobili. Spíše, jde o to, že někdo musí nejprve určit princip přerozdělování předtím, než může říci to zda je někdo „šťastný.“

Obhájci svobodného trhu tvrdí, že soukromá charita by byla dostatečná pro chudé a invalidy, ale musí odpovědět na jednu námitku. Není charita ponižující? Rothbardova odpověď zůstává v rámci hranic praxeologie, protože nezahrnuje žádné odvolávání se na etický soud. Rothbard poznamenává, že někdo kdo pokládá tuto námitku nemůže konsistentně podporovat vládní pomoc.

„Etatisté... často argumentují, že charita vyžaduje ponížení jejího příjemce, a že by tak měl být tento učen, že peníze mu náležejí po právu, budou mu dány vládou jako jeho odměna. Ale toto často pocíťované ponížení pramení, jak podotýká Isabela Patersonová, z toho faktu, že příjemce charity není na trhu soběstačný... Nicméně, pokud je mu dáno morální a legální právo obrát svoje bližní, zvýší to jeho morální ponížení namísto aby ho ukončilo, proto, že její příjemce je nyní ještě dále vzdálen od výroby než dříve... My jednoduše říkáme, že kdokoliv, kdo považuje soukromou charitu za ponižující, musí logicky usoudit, že státní charita je taková daleko více.“ (45)

IV. Další pokroky v ekonomické teorii: The Logic of Action

Rothbardovo mistrovské dílo "Man, Economy and State" (česky Zásady ekonomie) bylo daleko toho, aby vyčerpalo jeho přínosy k ekonomické teorii. Rothbardovy hlavní články v této oblasti jsou dostupné v posmrtně vydané dvou svazkové sbírce "The Logic of Action". (46)

Jedno trvalé téma se opět a opět proplétalo srkze Rothbardovy texty. Považoval za základní věc odlišit charakteristický rakouský přístup k ekonomii od konkurenčních pohledů, v neposlední řadě od hnutí v Rakouské ekonomii, o kterých věřil, že jsou zavádějící. Jedním z motivů pro tuto zakladatelskou práci stran tohoto objasnění, je to, že ekonomie je striktní věda; jako taková, musí být očištěna od všeho, co k ní řádně nepatří. Obzvláště etické soudy netvoří část ekonomické analýzy: "I nejvšednější kousek etického soudu je zcela nelegitimní." (47) Rothbard zastával tento pohled ne kvůli tomu, že je etika otázkou arbitrárního vrtochu. Právě naopak, v "Praxeology: the Methodology of Austrian Economics" (1976) (48), sám sebe nazval aristotelovským neo-tomistou, a tato škola plameně vyzdvihovala přirozené právo. Ale ať je jakýkoliv vědecký status etiky, ekonomie je nezávislou disciplínou.

A tato záležitost je více než jednou ze záležitostí ekonomických pojmů a uhlazenosti. Ačkoliv etika nemusí být vrtošivá, mnoho ekonomů má ve skutečnosti nedostatek jakéhokoliv racionálního základu pro svůj etický pohled. Vnášením svých ničím nepodložených preferencí do svého díla, hází tito vědu přes palubu. "Je odpovědností jakéhokoliv vědce, opravdu jakéhokoliv intelektuála, zdržet se jakéhokoliv hodnotového soudu, každého, dokud nemůže být tento soud podepřen na základě konzistentního a obhajitelného etického systému." (49) Toto tvrzení samo

vyjadřuje nějaký hodnotový soud; ale protože toto tvrzení může být konzistentně podpořeno, Rothbard si nijak neodporuje tím, že ho uplatňuje.

Ale jak mohou tito hřešící ekonomové spáchat takto velký omyl? Nejsou si vědomi toho, že etické předpoklady, které používají, vznáší otázku stran vědeckosti jejich práce? Rothbard nabízí odpověď v článku "Toward Reconstruction of Utility and Welfare Economics" (1956) (50), v jednom ze svých nejbrilantnějších esejů. Konvenční ekonomové státu blahobytu uvažují tímto způsobem: Etické soudy jsou, připusťme, arbitrární. Ale jistě existují nekontroverzní soudy - truismy, které bude akceptovat každý. Obzvláště, pokud nějaká politika maximalizuje blahobyt, neměla by pak být přijata?

Ale jak uznávají ekonomové hlavního proudu, žádné řešení tu v dohledu neleží. Srovnávání užitku mezi různými rozdílnými osobami, jak bylo téměř universálně odsouhlaseno, nemůže být učiněno; jak by potom člověk mohl určit, zda nabízené opatření je pro blahobyt výhodnější, než jakákoliv dostupná alternativa? A je cíl maximalizace blahobytu opravdu nekontroverzní? Téměř každá politika učiní některé lidi takovými, že jsou na tom lépe, zatímco jiné poškodí. I kdyby mohl být blahobyt změřen, na jakém vědeckém základě může člověk říci, že ti, co ztrácí by měli ustoupit vítězům?

Každý důvtipný tzv. nový ekonom státu blahobytu si myslel, že objevil řešení. Předpokládal, že nějaká politika způsobí, že přinejmenším jeden člověk na to bude lépe, zatímco si nepohorší nikdo. Nemohl by člověk podporovat tuto politiku bez toho, aby činil kontroverzní hodnotové soudy? Pravidlo, že nikdo nemůže racionálně popřít Paretovo pravidlo, nabízí oporu pro vědeckou ekonomii blahobytu.

Ale závěry nové ekonomie blahobytu ve shodě s převládajícím intervencionismem společenských věd 20. věku, přinesly málo potěšení podporovatelům svobodného trhu. Tržní selhání, pramenící z pozitivních a negativních externalit, vyžadují stav trvalé intervence. Rothbard si z toho nic nedělá. V opravdovém husarském kousku argumentuje, že předpoklad ekonomie blahobytu, pokud je správně interpretován, propůjčuje podporu svobodnému trhu. Ekonom, jednající podle své čisté vědecké schopnosti, může zvažovat jen spotřebitelské preference, které byly demonstrovány. A pokud zůstane věren tomuto omezení, nutně bude odsuzovat všechny vládní intervence do dobrovolné směny.

Jak ilustruje stejná esej, Rothbard neučinil nic, co by připouštělo etiku. Mnoho z konvenční ekonomie blahobytu závisí na určení pozitivních externalit. Rothbard se svým charakteristickým přikročením k jádru věci, se ptá, proč jsou pozitivní externality společenským problémem? „A a B se rozhodnou postavit přehradu pro své účely; C má z toho výhody, ač nic nezapltil... To je

problém černého pasažéra. No, je těžké rozumět, jaké pozdvižení kolem toho je. Mám být zvláště zdaněn, protože si užívám výhledu na sousedovu zahradu bez toho, aniž bych za ni zaplatil? Nákup zboží ze strany A a B odhaluje, že jsou ochotni za ně zaplatit; pokud má na tom výhodu nepřímo také C, tak nikdo neztrácí." (51)

V článku "Fallacy of the Public Sector" (1961) (52), Rothbard předkládá ústřední chybu v argumentu o externích výhodách v lépe zapamatovatelné formě: "A a B mají často výhodu z toho, že mohou přinutit C něco udělat... Stačí zde říci, že jakýkoliv argument provolávající právo a dobro, řekněme tří sousedů, kteří prahnou po smyčcovém kvartetu, přinutit čtvrtého souseda pomocí bajonetu, aby se učil hrát na housle, si stěží zaslouží nějaký vážný komentář." (53)

Dejme si nyní oddych na uchopení Rothbardových revolučních pochybností. Před ním ekonomové přepokládali bez mnoha přemýšlení, že ti, co mají výhody z pozitivních externalit, by měly za ně platit. Když vznesl Rothbard tuto otázku, člověk si nemohl pomoci a žasl, proč byl konvenční předpoklad předpokládán bez argumentace? Když Robert Nozick (1938-2002) učinil podobný závěr ve své knize "Anarchy, State and Utopia" (54) filosofové si to rychle poznamenali. Ale Rothbard zde byl dlouho předtím. Někteří mohli odpovědět Rothbardovi, argumentující tím, že když lidé za ně platí, maximalizuje efektivnost pro ty, co mají výhody z pozitivních externalit. Rothbard zablokoval tento argument tím, že napadl celý koncept efektivnosti.

Každý ví, že svobodný trh je nejefektivnějším ekonomickým systémem; Milton Friedman a mnoho jeho žáků postavilo svoji obranu trhu většinou na takovémto uvažování. Jeden by mohl očekávat, že Rothbard, druhý v pořadí jakožto obhájce trhu, by se připojil ve velebení efektivnosti trhu. Místo toho položil základní otázku: znamená něco koncept efektivnosti? "Vezměme nějakého jednotlivce... ve snaze o to, aby jednal efektivně, měl by mít perfektní znalost o budoucnosti... Ale protože nikdo nemá perfektní znalost o budoucnosti, jednání nikoho nemůže být nazváno 'efektivní'... Pokud se během jednání změní cíle, koncept efektivnosti - který může být definován jakožto nejlepší kombinace prostředků při sledování daných cílů - se opět stane bezvýznamným." (55)

Murray Rothbard hleděl na logické pozitivisty s obavami; ale jak ukázal právě daný příklad, používal s velkým uměním jimi upřednostňovanou taktiku. Ptal se: jaká je pracovní definice konceptu, o kterém se diskutuje? Jestliže žádná nemůže být podána, koncept - v tomto případě efektivnost - musí být z vědy eliminována. (56) Rothbard nebojoval za to, že by nabídl hodnotově neutrální obranu trhu. Spíše obrátil zbraně intervencionistů proti jim samým; tím, že tak učinil, ukázal, jak důležité je být ostražitý stran hodnotových soudů přijímaných bez

argumentů. Ale říci, že etika musí být oddělena od ekonomie samozřejmě ponechává otevřenu hlavní záležitost: jaká je správná metoda ekonomie?

Rothbardova odpověď byla samozřejmě takového směru, že ekonomie vychází z jednoduchých, obecně známých axiomů, obzvláště "axiomu jednání." Jeho práce o ekonomické metodě si získala pozornost Friedricha A. Hayeka, který poznamenal: "Psaní profesora Rothbarda je bezpochyby nejnápomocnějším příspěvkem k velké tradici." (57) Procedura deduktivní metody vysvětlená v Misesově praxeologii, musí bojovat proti dvěma soupeřům. První z těchto bere správně ekonomii jakožto vědu, ale má příliš omezený pohled na vědeckou metodu. Pro pozitivisty je fyzika modelovou vědou a ekonomie musí napodobovat používání testovatelných hypotéz u této vědy. Rothbard ve svém klasickém eseji "The Mantle of Science" (1960) tento přístup odsuzuje jakožto "hluboce nevědecký pokus nekriticky převést metodologii fyzikálních věd do zkoumání lidského jednání." (58) Snahou vložit ekonomii do Prokrustova lože fyziky, jak je toto formulováno pozitivisty, představitelé scientismu ignorují svobodnou vůli.

Bez ohledu na to, jak nebezpečný může scientismus být, jeho lichocení pravděpodobně nezajme ty, kteří sympatizují s Rakouskou ekonomikou. Rothbard volá do zbraně proti bezprostřednějšímu ohrožení v článku "The Present State of Austrian Economics" (1992) (59). Jak každý ví, rakouská teorie je subjektivní: Rakouští ekonomové vysvětlují ceny skrze preference jednotlivců a odmítají Marxovu pracovní teorii hodnoty a jiné takové teorie. Ale někteří profesionální Rakouští ekonomové zašli příliš daleko. Pro ně je vše subjektivní a ekonomie jakožto věda zmizela. Následující Ludwiga Lachmanna (1906-1990) zdůrazňují radikální nejistotu budoucnosti. Rakouští ekonomové, jak to ukládá Rothbarda, se nesmí snížit k nekonečnému opakování slov "subjektivní" a "nejisté."

Jak bylo zmíněno v diskusi o knize "Man, Economy and State," Rothbard měl důležité příspěvky k argumentaci o kalkulaci za socialismu; a do sbírky přibylo několik podstatných článků o tomto tématu. V článku "The End of Socialism and the Calculation Debate Revisited" (1991) poznamenal oproti Hayekovi a Kirznerovi, že "centrálním problémem [socialismu] není 'znalost'." (60) Jistěže, jak Hayek zdůrazňuje, je zde problém se znalostmi za socialismu; centrální plánovací agentura nemůže shromáždit ohromné množství komplexních informací požadovaných k řízení moderní ekonomiky. Ale opět zdůrazňujeme, že klíčovým problémem není, jak získat znalost? Spíše to je to, co uděláte se znalostí, když ji máte? A zde kalkulace v rámci trhu hraje svoji nezastupitelnou roli.

V článku "Lange, Mises and Praxeology: The Retreat from Marxism" (1971) (61), Rothbard přidává humorný dodatek k debatě o kalkulaci. Nejslavnějším socialistickým oponentem Misese a Hayeka byl polský ekonom Oskar Lange (1904-1965). No, ke konci svého života Lange, ačkoliv

neoblomně odevzdaný věci socialismu, se ukázal jako obhájce praxeologie. Ve snaze odlišit svoje pohledy od pohledů jeho velkého odpůrce Misese, Lange usiloval o to zkombinovat praxeologii s Marxismem – jistě nestabilní směs.

Čtenář článku "Applications and Criticism from Austrian School," ze svazku II knihy "The Logic of Action", si odnese ohromný dojem o různorodosti témat, o kterých se Rothbard zajímal; a jen několik esejí zde můžeme vybrat, abychom je zmínili. Stejně jako v případě prvního svazku, Rothbardovo trvání na pojmové přesnosti je všude v popředí.

V článku "Fallacy of the Public Sector" boří polemiku Johna Kennetha Galbraitha (1908-2006) s kapitalismem pomocí jedné otázky, která míří přesně. Galbraith usiloval o odpověď vůči standardnímu argumentu, že kapitalismus nejlépe slouží potřebám spotřebitelů. Bezpochyby připouští Galbraith, svobodný trh poskytuje hojnost zboží - ale není toto právě problémem? Toto zboží neplní ryzí potřeby spotřebitelů, ale toužení po něm je vyvoláno uměle skrze reklamu. Rothbard se táže, "Je vše stran lidské existence 'umělé.?' (62)

Tolik tedy ke Galbraithovi. V článku "The Myth of Tax 'Reform'" (1981) (63), Rothbard používá své analytické nástroje, aby poskytl přesnost ohledně záležitosti velkého zájmu. Základní záležitostí okolo zdanění, kterou Rothbard znovu a znovu zdůrazňuje, je to, že je donucením: je to povinné vynucování zdrojů z produktivního sektoru ekonomiky. Mnoho ekonomů pohlíží na zdanění, jako by šlo od dobrovolnou dohodu o poskytování tzv. "veřejných statků." Vybíraje z bodu, který učinil ve své základní eseji o ekonomii blahobytu, Rothbard odmítá podporovat v ekonomické vědě údajné preference, které nejsou vyjádřeny na svobodném trhu. Ryzí dobrovolné jednání, nikoliv falešné "dobrovolné" zdanění, může poskytnout obranu a ochranu.

Rothbard rozšiřuje svoji kritiku dobrovolného zdanění na nejznámější text nejvlivnějších představitelů školy Veřejné volby Jamese Buchanana (1919-2013) a Gordona Tullocka (1922-2014) „The Calculus of Consent“ (64), ve svém článku „Buchanan and Tullock's The Calculus of Consent.“ (65) Ve snaze podpořit svůj zvláštní názor stran připodobnění státu ke klubu, se tyto autoři odvolávají na jednomyslné jednání. Jestliže všichni souhlasí s tím, že budou zdaněni, není pak vynucení tohoto ujednání podle lidové vůle? Rothbard spolehlivě vyhledal omyl tohoto propojení. Buchanan a Tullock ve skutečnosti ve svých ústavních požadavcích ustupují od kompletní jednomyslnosti kvůli transakčním nákladům. Je-li tomu tak, nemohou se správně odvolávat na opravdovou jednomyslnost, aby převedli donucení na svobodu. Rothbard umístil tento základní omyl ohledně "The Calculus of Consent" předtím, než byl publikován, do komentáře k rukopisu.

Rozpracoval svoji námitku v článku "Toward a Reconstruction of Utility and Welfare Economics." Buchananův pokus: "... označit stát jakožto dobrovolnou instituci... je založen na kuriosní dialektice, že většinové vládnutí v demokracii je opravdu jednomyslné, protože většiny se můžou a vždy se mění! Výsledné přetahování a popotahování se v politickém procesu, protože není jasně reversibilní, tak dle tohoto předpokladu vede k společenské jednomyslnosti. Tato doktrína... musí být označena jako upadnutí do hegelíánského mysticismu." (66)

Rothbardův postup je jednoduchý. Ptá se: co obnáší dobrovolný stát? A podává Buchananovu charakteristiku tohoto státu, Rothbard se pak ptá: je to to, co běžně rozumíme pod slovem "dobrovolné"? Protože tak tomu samozřejmě není, tato koncepce dobrovolného státu nemůže obstát.

Vždy varující před sémantickými vytáčkami, Rothbard tvrdí, že je nepřesné odkazovat k daňovým únikům. "Únik [předpokládá], že celý příjem každého patří vládě," (67) Lidé jsou viněni z používání triků, aby se vyhnuli placení, když se ve skutečnosti zkouší ubránit to, co jim patří. A v komentáři s pozoruhodnou relevancí pro dnešní dobu, Rothbard poznamenává: „Daň na byt by uvalila enormní množství zla a škod na každého amerického vlastníka nemovitosti.“ (68)

Jak procházíme svazkem, Rothbard pokračoval ve sledování revoluční otázky: Lidé obvykle hledí na záležitost jistým způsobem, ale proč bychom to tak měli činit? Tak, vlivný přístup ekonomie blahobytu se snaží minimalizovat transakční náklady. V článku „The Myth of Neutral Taxation“ (1981), je Rothbard hotový s obrazoboreckou otázkou: „Co je tak hrozné na transakčních nákladech? A na jakém základě jsou považovány za konečné zlo, tak že jejich minimalizace musí převážit všechno rozvažování stran volby, svobody a spravedlnosti.“ (69) Jestliže někdo odpoví, že minimalizace těchto nákladů má nějaký, ale ne převažující význam, Rothbardova odpověď nutí tohoto člověka určit přesně jak a proč se to bude počítat.

Naštěstí pro naši společnost je podpora pro svobodný trh mezi ekonomy široce rozšířená. Téměř pro jakoukoliv vládní aktivitu může člověk najít ekonoma, který argumentuje o tom, že trh poskytuje služby v lepší podobě. No, koho se ptát než Rothbarda na to, proč by mělo být vládě dovoleno sbírat informace? Učinil jednoduchou, ale zničující poznámku: absence statistických dat znamená, že vláda by nemohla zasahovat do ekonomiky: „Statistiky jsou v jistém smyslu kritické pro všechny intervencionistické a socialistické aktivity vlády... Statistiky jsou očima a ušima byrokratů, politiků, socialistických reformátorů. Jen díky statistikám mohou vědět nebo přinejmenším mít nějakou představu o tom, co se děje v ekonomice... Odříznutí těchto očí a uší zničí toto rozhodující vodítko pro znalosti a celé nebezpečí vládního intervencionismu je tak téměř kompletně eliminováno.“ (70)

Pravděpodobně nejjasnější důkaz Rothbardovy analytické bystrosti se vyskytuje v jeho eseji o ekonomu Josephu Schumpeterovi (1883-1950). Jak je dobře známo, Schumpeter měl svébytnou koncepci podnikatele. Viděl velké podnikatele jako skutečné síly přírody, vyjmuté z vědeckého vysvětlení. Rothbard ukazuje, jak Schumpeterova vlastní ekonomie ho k tomuto pohledu přivedla. On "úplně popíral roli času ve výrobě" (71) a pracoval se statickou rovnováhou. Nebyl zde žádný prostor pro inovace v jeho neměním se walrasovském vězení: mohl se zabývat radikální změnou jenom při totálním úniku ze svého systému. Ačkoliv pevný obhájce deduktivní metody, Rothbard věděl velmi dobře, že teorie musí odpovídat faktům; a jeho brilantní analýza způsobů Schumpeterova pojmového souboru nástrojů, které Schumpetera přivedly na scestí, je klasickým příspěvkem k historii ekonomie.

Rothbardův pohled na dekonstruktivismus byl málo příznivý. Dekonstruktivisté tvrdí, že text postrádá pevný význam: jasné mínění textu je vždy doprovázeno působením vzorů. Čtenář potom musí "dekonstruovat" text spíše než, aby s textem nakládal v jeho souvislém smyslu. Rothbard vytáhne klíčový bod: proč se tím zabývat? "Pokud nemůžeme porozumět smyslu jakéhokoliv textu, proč se zabývat zkoušením toho, abychom porozuměli nebo brali vážně práci anebo doktríny autorů, kteří agresivně vyhlašují svoji vlastní nesrozumitelnost?" (72)

V. Rothbard o penězích: obrana zlata

Rothbard věnoval velkou pozornost monetární teorii. Zde zdůrazňoval přednosti klasického zlatého standardu a podporoval bankovníctví se 100 % rezervami. Tento systém, tvrdil, brání vzniku úvěrové expanze, která podle Rakouské teorie hospodářského cyklu rozvinuté Ludwigem von Misesem a Friedrichem von Hayekem, vede k nevyhnutelné depresi. Jeho pohled na peníze je ve významné míře uveden v jeho knize „Man, Economy and State“. Rothbard shrnul svoje ideje pro obecnou veřejnost v často znovu vydávaném spise „What Has Government Done to our Money?“ (1963) (Česky vyšlo jako Peníze v rukou státu: jak vláda zničila naše peníze roku 2001) (73), a také napsal učebnici „The Mystery of Banking“ (1983) (74); v několika esejích v „Making Economic Sense“ také probíral monetární politiku. (75) Jeho kniha „The Case Against the Fed“ (1994) (76) je dalším populárním vysvětlením jeho pohledů. Jeho nejdůležitější teoretické eseje stran toho předmětu jsou obsaženy v prvním svazku knihy „Logic of Action“.

Rothbard objasňuje s krystalickou jasností podstatu Misesova vysvětlení stran peněz. Monetární teorie nestála pro Misesa a rakouské ekonomy izolovaně od zbytku ekonomiky. Pomocí užití regresního teorému Mises (následující Karla Mengera) ukázal, jak se peníze vyvíjejí z barterové směny. Peníze jsou řádnou komoditou, jejíž hodnota, jako hodnota jiných komodit, je určena trhem. Některé komodity jsou mnohem lepší pro trh než jiné a „jakmile se jakákoliv

určitá komodita začne používat jako prostředek směny, tento samotný proces má spirálový efekt anebo efekt sněhové koule.“ (77) Brzy se jedna anebo dvě komodity dostanou do všeobecného používání jakožto prostředek směny. A toto přesně jsou peníze. Zlato a stříbro téměř vždy byly komoditami, které vyhrály soutěž o tržní prodejnost. „Podle toho každá moderní měnová jednotka měla původ jakožto jednotka zlata anebo stříbra.“ (78)

Tento proces nebyl náhodným; podle regresního teorému by se peníze nemohly vyvinout z vládní nekryté měny. Nebyly by zde žádné prostředky pro určení kupní síly peněz, které předtím nebyly komoditou. „Jedním z důležitých přínosů regresní teorie je určení toho faktu, že peníze se musí... vyvinout z komodity, která je již poptávaná pro přímé užití, komodity, která se používá jakožto více a více obecný prostředek směny. Poptávka po statku jakožto prostředku směny musí být určena z již předtím existujícího pole cen vyjádřených v jiném zboží.“ (79)

My již můžeme odpovědět na následující otázku: jaké je optimální množství peněz? Jestliže člověk rozumí vysvětlení geneze peněz, je odpověď zřejmá. Nárůst v množství nabídky peněz nezvyšuje reálné bohatství, protože peníze jsou používány jen pro směnu. (80) „Jakákoliv kvantita peněz ve společnosti je ‚optimální‘.“ (81) Odpověď zůstává stejná i poté, co byly zavedeny papírové peníze.

Nyní pro doposud presentovanou analýzu vyvstává problém. Jestliže nárůst nabídky peněz nevede k nárůstu reálného bohatství, proč se vlády trvale uchylují k inflaci? Rothbardova odpověď zahrnuje ještě jeden základní pohled Rakouské ekonomické školy. Inflace nepůsobí na všechny rovnoměrně: právě naopak, ti, kteří prvně dostávají nové peníze, získávají větší výhodu, protože mohou nakoupit zboží a služby předtím, než si většina lidí uvědomí, že kupní síla peněz klesla. Politici používají inflaci k obohacení sama sebe a svých podporovatelů.

Další pochybná monetární praktika vyrůstá z depositního bankovníctví. Protože není pohodlné nosit zlato a stříbro, lidé často ukládali svoje peníze do bank a obdrželi za ně přípis. Tyto přípisy, protože jsou příslibem na vyplacení zlata a stříbra, začaly brzy cirkulovat jako peněžní substituty. Ale představovaly samy pokušení pro bankéře. Přípisy normálně nespécifikovaly, že určitý kousek zlata nebo stříbra musí být navrácen vkladateli; protože byly spíše oprávněním na určité množství peněz určených v přípisu, bankéři mohli vydávat více přípisů, než měli zlata a stříbra v rukou, věřili tomu, že ne všichni vkladatelé by požadovali vyplacení ve stejný čas. Pro ty, co byli ochotní převzít toto riziko, vypadala perspektiva rozsáhlých zisků přitažlivě.

Ale není tato praxe nestydatým případem podvodu? Tak se to jevilo, a tak Rothbard byl pevně proti tomuto. Naneštěstí několik britských právních rozhodnutí rozhodlo jinak a americké soudní dvory přijaly tyto verdikty také.

A tak bankéř-podvodník, jak jeden mohl předpokládat, může nyní postupovat vesele na své cestě nedovoleného obohacování. Ale jedna překážka mu stojí v cestě: jestliže vydá více přípisů, než může vyplatiti, klienti jiné banky ho mohou zruinovat kvůli svým požadavkům na vyplácení, které nemůže dost dobře splatit. Proto bankéři pracovali na ustavení centrálního bankovního systému. Za centralizovaného systému by mělo nebezpečí ranů na banky zmizet. Jestliže má Rothbard pravdu, celý základ moderního depositního bankovníctví, frakční rezervní systém, je druhem podvodu, kterému musí být zabráněno. Za současného uspořádání, „Federální rezervní systém (Fed) má skoro absolutní moc určovat nabídku peněz, jestliže si tak přeje.“ (83) Jako odpověď na toto, Federální rezervní systém musí být „jedním rázem“ zrušen a zlatý standard obnoven. (84)

Během svého vysvětlování Rothbard uvádí: „Rakouská teorie peněz vlastně začíná a končí s Misesovou monumentální knihou *Theory of Money and Credit*, (85) vydanou v roce 1912.“ (86) Zde Rothbard podcenil sám sebe. Učinil důležité pokroky v monetární teorii. Obzvláště dával přednost širší definici, než je obvyklé pro nabídku peněz – peníze včetně čehokoliv co, je vyplatitelné ve standardních peněžích za nominální hodnotu.

Rothbardovo trvání na pojmové preciznosti kontrastuje s pragmatickou „všechno lze přijmout“ pozicí Chicagské školy. V článku „Austrian Definitions of the Supply of Money“ (1978) kritizuje tuto skupinovou „touhu se vyhnout základním pojmům.“ (87) S nezájmem o to, co jsou peníze samotné, což je pro Chicagské ekonomy jen suchá školometská otázka, tito nazývají penězi cokoli, co koreluje blízko s národním příjmem. Takovýto nezájem o jasnost, je pro Rothbarda hororový.

Jak je pro Rothbarda typické, jeho sledování jasnosti v teorii je úzce spojeno s praxí. Snaha poskytnout správné vysvětlení teorie může vést k tomu, že různé návrhy monetární reformy mohou být považovány ihned za mylné. Tak ve svém článku „The Case for a Genuine Gold Dollar“ (1985) (88), Rothbard kritizuje Hayekovo volání po denacionalizaci peněz. Hayekovo volání po velkém množství soukromě vydávaných peněžích ignoruje důsledky regresního teorému. Kvůli výhodám společného prostředku směny, vede barterová směna k penězům; Hayekův návrh by byl opakem této evoluce.

Rothbard rozbil volně plovoucí směnné kurzy v jednom jednoduchém pojmovém bodě. Jak poznamenal v článku „Gold vs. Fluctuating Fiat Exchange Rates“ (1975) (89), „volný trh pro peníze,“ (90) tak, jak je navrhován Miltonem Friedmanem, je při správném vysvětlení peněz nesmyslný. Peníze, v pohledu Rakouské školy, jsou komoditou: určité množství peněz, potom je kvantitou komodity, obvykle (jak názvy jako „libra“ naznačují) měřenou v hmotnostních

jednotkách. Obsah peněžní jednotky není již pak o nic více otázkou smlouvání na trhu, než je délka šlapek.

Pro Rothbarda byla Keynesiánská ekonomie odpovědná za většinu toho, co je špatného na současné monetární politice a on s ní často bojoval. Lord Keynes a jeho žáci odmítali zlatý standard, který Rothbard vidí jako jediný základ pro tvrdou měnu. Místo toho Keynesiánci usilovali o zřízení světově rozšířené neplnohodnotné měny pod kontrolou mezinárodní banky. K dosažení tohoto, Keynesiánci mínili, že by se měli eliminovat nejdůležitější překážky jejich ekonomických plánů.

Jak každý ví, Keynesiánský systém často předepíše inflaci. Ale pokud jedna země provozuje inflaci a jiné ne, nebo tak činí jen v menším rozsahu, bude za zlatého standardu tato země přicházet o zlato. Keynesovská světová banka by dovolila všem zemím provozovat inflaci společně: pryč bude kontrola, kterou nezávislý monetární systém uvaluje na radikální Keynesianismus.

Samozřejmě, je zde menší záležitostí to, že světový Keynesiánský monetární systém povede ke katastrofě. „Nakonci silnice by byla strašná celosvětová hyperinflace, s žádným únikem k tvrdší anebo méně inflační měně.“ (91) Naštěstí Keynesiánci nebyli schopni uvést svoje návrhy do plné činnosti: ale očividné selhání jejich systému je nedoradilo a oni vždy bojují znovu. Rothbardova unikátní kombinace politické a ekonomické analýzy je v tomto zápase nepostradatelnou zbraní.

VI. Rakouská ekonomická historie

Rothbard ukázal na poučení, které rakouská ekonomické teorie může přinést k ekonomické historii ve své knize "America's Great Depression" (1963). (93) Daleko od toho být důkazem o selhání neregulovaného kapitalismu, deprese z roku 1929 ilustruje spíše nebezpečí vládních zásahů do ekonomiky. Ekonomický kolaps přišel jakožto nutná korekce umělého boomu vyvolaného monetární expanzí Federálního rezervního systému (Fedu) během 20. let 20. století. Pokusy vlády "vyléčit" úpadek posloužily jen k tomu, že věci ještě zhoršily.

V jeho intepretaci ho ovlivnily ranější práce. Považoval knihu "The Great Depression" ekonomu Lionela Robbinse (1898-1984) (94) za "jedno z největších ekonomických děl naší doby... To je bezesporu nejlepší práce na téma velké deprese." (95) V tomto hodnocení se odlišoval od samotného Robinsona, který pod vlivem Keynesese zavrhl svoji vlastní knihu. Robbins nastínil téma, které Rothbard posunul mnohem dále ve své vlastní knize: "Vidíme jak bankovní úvěrová expanze v USA... vytvářena touhou po inflaci ve snaze pomoci Británii, podobně jako absurdní

oddanost stabilní cenové hladině, přivedla svět do velké deprese... On [Robbins] ukazuje, že americká inflace v roce 1927 a 1928, když došlo k odlivu zlata... byla flagrantním porušením 'pravidel' zlatého standardu." (96)

Robbins také předešel klíčový bod v Rothbardově analýze, proč deprese trvala tak dlouho: "Robbins ukazuje, jak různé národy přijaly opatření k potlačení a utlumení deprese, které ji pomohly jen zhoršit... [pro příklad] udržovat mzdy vysoko (např. president Hoover a jeho konference v Bílém domě)" (97) Ale všechny tyto základní rakouské body byly přivedeny na novou preciznější a hlubší úroveň v Rothbardově knize „America's Great Depression.“

Rothbard začal svoji práci představením Rakouské teorie hospodářského cyklu (ABCT). Klíčovým problémem, říká, je: "... proč je zde náhlé všeobecné nahromadění podnikatelských chyb?... Podnikatelská aktivita dobře postupuje s většinou firem vydělávajících pěkné zisky. Náhle se podmínky bez varování změny a množství velkých firem zažívá ztráty; náhle je odhaleno, že udělaly bolestné chyby v předpovědích." (98)

Dobrá teorie musí také vysvětlit, proč během hospodářského cyklu fluktuují odvětví kapitálových statků více, než odvětví výroby spotřebních statků. Třetím požadavkem je, že je nutné vysvětlit nárůst množství peněz během fáze boomu. Rakouská teorie nám dovoluje vysvětlit všechny tři tyto podmínky. Úroveň úroků je určena mírou časové preference, tj. preference, s kterou lidé dávají přednost současnému zboží před zbožím budoucím. Rovnováha mezi spotřebními statky a kapitálovými statky závisí na této míře. S nízkou mírou časové preference, dojde k více investicím do "vyšších" stádií výroby; jestliže změny svoji preferenci ve prospěch okamžitého uspokojení, struktura výroby se tomu přizpůsobí. Investice se přemístí z oborů výroby kapitálových statků do oborů výroby spotřebitelských statků.

Až doposud to jde; ale pak infuze bankovního úvěru naruší situaci. Úvěry navíc stlačí úrokovou míru pod její přirozenou úroveň, tj. úroveň, která odpovídá časové preferenci lidí. S penězi dostupnými pro půjčky za nižší úrokové míry, než dříve, se projekty ve vyšších stádiích výroby, které nebyly uskutečnitelné, se stanou ziskovějšími: "Podnikatelé ve zkratce, pomýleni inflací bankovního úvěru, jsou ochotni věřit tomu, že nabídka peněz je větší, než ve skutečnosti je... Podnikatelé vezmou svoje nově získané fondy a přeplácejí ceny kapitálových a jiných statků, a tak stimulují přesun investic z 'nižších' (blíže spotřebě) do 'vyšších' stádií výroby (více vzdálených od spotřeby) - od oborů spotřebních statků k oborům kapitálových statků." (99)

Když skončí bankovní úvěrová expanze, peněžní úrokové míry vzrostou na přirozenou úroveň; není zde obecně žádný důvod předpokládat, že expanze změnila míru časové preference. Nárůst úrokové míry učiní nyní nově rozšířené investice ve vyšších stádiích produkce,

neziskovými. Spotřebitelské preference vyžadují změnu, která jde od oborů kapitálových statků k oborům spotřebitelských statků. Tato změna, tj. likvidace expanze v oborech kapitálových statků, představuje právě depresi. V Rakouském pohledu je deprese nutnou fází přizpůsobení; vláda se nesmí pokoušet udržovat úroveň utrácení, jelikož ta slouží jen k prodloužení procesu pomocí, kterého ekonomika dosáhne rovnováhy mezi obory spotřebitelských a kapitálových statků, kterou spotřebitelé chtějí.

Rothbard dává do kontrastu Rakouskou teorii hospodářského cyklu s konkurenčními teoriemi. Teorie hospodářského cyklu Josefa Al. Schumpetera (1883-1950) "je pozoruhodná proto, že je jedinou doktrínou mimo Rakouské doktríny ukotvenou a integrovanou do obecné ekonomické teorie." (100) V Schumpeterově pohledu bankovní úvěrová expanze také hraje rozhodující roli. Ale u ní se mechanismus odlišuje od mechanismu v Rakouské teorii. Schumpeter tvrdí, že úvěrová expanze financuje nakupení inovací. když inovace upadají, objeví se deprese. Rothbard shledává toto vysvětlení neuspokojujícím: "Teorie postuluje periodické nakupení inovací v čase boomů. Ale není zde žádná úvaha rozvíjející vysvětlení takového zvláštního nahromadění. Naopak, inovace, technologický pokrok se uskutečňují trvaleji a ve většině, nejen několika firmách." (101)

Po vyřízení Schumpeterova případu podobně jakožto jiných početných dalších, Rothbard aplikuje Rakouskou teorii na konkrétní události 20. let a ranných 30. let 20. století, jak se dá očekávat, argumentuje tím, že během 20. let nastal inflační boom. K jasnému uchopení jeho tvrzení, je důležité podržet v mysli to, co považuje za inflaci. Nepovažuje ji za vzestup cenové hladiny. Spíše "inlace není přesně nárůstem celkové měnové nabídky; je nárůstem nekryté peněžní nabídky, který neodpovídá nárůstu množství zlata, standardních komoditních peněz." (102)

Pokud je dán tento pohled, kritika Rothbarda ze strany Chicagské ekonomické školy, která zdůrazňuje stabilitu cenové hladiny, mívá pointu. Rothbard se zajímá o množství stran bankovní úvěrové expanze, která podle Rakouského pohledu vytváří boom. Monetaristé z Chicagské školy naopak: "se drží etického a ekonomického ideálu udržení stabilní, konstantní cenové hladiny. Předpokládá se, že základem hospodářského cyklu je nárůst a pokles - pohyby - cenové hladiny. Protože tato hladina je určena peněžními silami, monetaristé mají za to, že jestliže je udržena pomocí vládní politiky na konstantní úrovni, hospodářský cyklus zmizí. [Milton] Friedman... napodobil své mentory velebením Benjamin Stronga pro celkovou stabilitu cenové hladiny během 20. let 20. století. Pro monetaristy inflace peněz a bankovního úvěru řízená Strongem nevedla k žádnému špatnému efektu, žádnému cyklu boomu a úpadku; naopak Velká deprese byla zaviněna restriktivní politikou, která následovala po Strongově smrti." (103)

Ironicky v Rothbardově pojednání o historii pokus Federálního rezervního systému o udržení stabilní cenové hladiny zčásti vedl k inflační bankovní úvěrové expanzi, která zavinila hospodářský cyklus. Chicagská léčba je tak Rakouskou nemocí. Rothbard detailně dokumentuje popularitu teorie stabilní cenové hladiny mezi americkými ekonomy, v čele s Irvingem Fisherem (1867-1947). Píseň sirény o stabilní cenové hladině lákala vedoucí politiky, nemluvě o ekonomech, již v roce 1911. Bylo to tehdy, když profesor Irving Fisher zahájil svoji kariéru jakožto šéf hnutí 'za stabilní peníze' ve Spojených státech." (104)

Rothbard popisuje v pečlivém detailu motivy a politiky Fedu během 20. let 20. století, zdůrazňuje spolupráci mezi Benjaminem Strongem a "Mefistofelem inflace 20. let 20. věku" Montagu Normanem (1871-1950) z Bank of England. (105) jeho verdikt je tvrdý: "Můžeme uzavřít, že autority Federálního rezervního systému byly při vyhlášení svých inflačních politik, motivovány nejen touhou pomoci britské inflaci a dotováním farmářů, ale byly také vedeny - nebo spíše špatně vedeny - módní ekonomickou teorií stabilní cenové hladiny jakožto cíle měnové manipulace." (106)

Když katastrofa v říjnu 1929 udeřila, mnoho ekonomů ještě pod klamem cenové stability, požadovalo zvýšení vládních výdajů; a Rothbard věnuje mnoho pozornosti jejich pohledu a aktivitám. Naneštěstí prezident Hoover (1874-1964) se nadšeně chopil jejich názorů. Ačkoliv Hoover: "byl jen průměrným inflacionistou v porovnání s mnoha ostatními... Vidíme vzestup množství peněz v oběhu o 800 milionů dolarů v roce 1931, Hoover řídil koordinovaný povyk proti "zrádnému hromadění." "Hromadění" samozřejmě znamenalo to, že si jednotlivci vybrali vyplacení svého vlastního vlastnictví tím, že požádali banky, aby převedly svoje deposita do hotovosti, kterou banky slíbily mít po ruce při vyplacení." (107) Co nejhorší, Hooverova trvalá snaha podepřít mzdy napomohla prodloužit masovou nezaměstnanost "Hoover bránil 'okamžitému útoku na mzdy jakožto podkladu pro udržení zisků,' ale výsledkem vymizení zisků a udržování umělých mzdových sazeb byla chronická, bezprecedentní deprese." (108)

Tímto argumentem se Rothbard stal průkopníkem v "Hooverově revisionismu." Naopak k mýtům podporovaným samotným Hooverem a jeho pomocníky, Hoover nebyl oponentem velké vlády. Dost naopak, ekonomické politiky "inženýra v politice" předcházely Nový úděl, ačkoliv nedošly tak daleko jako za jeho následovníka. "No, jestliže byl socialismus Nového údělu logikou Hooverovy politiky, opatrně tuto logiku posunul dále." (109) Rothbardův pohled na Hoovera je nyní šířeji přijímán. V tomto směru je důležitá kniha Joany Hoof Wilsonové "Herbert Hoover: Forgotten Progressive". (110)

Rothbard vykazoval malou trpělivost s historiky, kteří opakovali starý mýtus o Hooverovi. V recenzi knihy "The Hoover Leadership" (111) od Edgarda Eugena Robinosna, Hooverova

stoupence, Rothbard poznamenává. "Jsou zde také obvyklé Hooveriánské stížnosti na nedostatek 'spolupráce' FDR v době předávání presidentství a svádění zbylé deprese na tuto skutečnost; ve skutečnosti je stěžejí poznamenáno to, že 'spolupráce' by znamenala spolupráci na inflacionistických opatřeních Nového údělu... Robinson... prakticky ignoruje alternativy anebo kritiku Hooverovy politiky, mimo extrémý Nového údělu anebo socialistických politik." (112)

Je bezpečné říci, že Rothbard by nahlížel jinou knihu s mnohem větší laskavostí. Kniha "A History of the American People", (113) světově uznávaného novináře a populárního historika Paula Johnsona (n. 1928) přijímá skrz na skrz Rothbardův výklad počátku deprese z roku 1929. Podobně jako Rothbard nalézá zdroj kolapsu v nezodpovědné úvěrové expanzi: „Během 20. let 20. století Spojené státy ve spojení s Brity a jinými vedoucími průmyslovými a finančními mocnostmi, se snažily udržet světovou prosperitu vědomou inflací měnové zásoby.“ (114)

Měnová expanze vděčí za mnohé vlivu ekonoma Johna Maynarda Keynesa (1883-1946) „Ve skutečnosti Keynesův Tract on Monetary Reform obhajující ‚řízenou měnu‘ a stabilizaci cenové hladiny, jak vyžadováním vládních zásahů, tak jejich mezinárodní koordinací, byl částí problému.“ (115)

Krach trhu v roce 1929 „by měl být vítán... Úpadky byznysu slouží základnímu účelu. Musí být ostré. Ale nepotřebují být dlouhé, protože jsou samo přizpůsobovací.“ (116) Naneštěstí Herbert Hoover neznal tuto základní pravdu. Daleko od toho, aby byl podporovatelem laissez-faire, byl zapáleným intervencionistou, jehož politiky zadržovaly zotavení. „Hoover byl sociálním inženýrem. Roosevelt byl sociálním psychologem. Ale ani jeden nerozuměl depresi nebo tomu, jak ji léčit.“ (117) Rothbardovský pohled je zřejmý a Johnson úzkostlivě několikrát Rothbarda cituje. (118)

Ve své předmluvě k pátému vydání „America'S Great Depression“, Johnson jasně vyjadřuje svůj obdiv: „Jeho kniha je intelektuálním husarským kouskem, v tom, že obsahuje od začátku do konce udržitelné teze, presentované s neúprosnou logikou, hojnými ilustracemi a velkou řečnickou působivostí.“ (119)

Pro Rothbarda byla bankovní politika nejen klíčem k Velké depresi, ale k celé americké ekonomické historii. Podobně jako Jules Michelet (1798-1874), věřil, že historie je z masa a kostí; a jeho pojednání nejsou nezajímavé presentace statistiky. Vždy se zaměřoval na určení jednotlivých hráčů a zájmů za historickými rozhodnutími. Boje mezi konkurujícími si bankovními kruhy Morganů a Rockefellerů se objevují znovu a znovu v jeho článcích na tomto poli, sebraných v knize "A History of Money and Banking in the United States" (1999). (120) V této

knize ukázal plně svoji pozoruhodnou schopnost si neočekávaně posvítit na historické kontroverze. Ve své práci upozornil na faktory, které dřívější autoři přehlédli.

Jeden příklad pro ilustraci Rothbardovy techniky. Každý zná Leninovu teorii imperialismu. Rozvinuté kapitalistické ekonomiky, tvrdí Lenin, toho charakteristicky vyrábějí více, než mohou prodat doma. Pro nalezení odbytu pro jejich přebytek statků, hledají kapitalisté trhy v zahraničí. Jejich snahy přinášejí střety o kolonie; "nejvyšším stádiem" kapitalismu je imperialismu. To je dobře známo; ale jak Lenin přišel k tomuto názoru? Standardní tvrzení poukazuje na J. A. Hobsona (1858-1940); ještě dříve samotný Marx navrhl tuto teorii. Ten byl naopak ovlivněn politikem Edwardem Gibbonem Wakefieldem (1796-1862). Ale Rothbard odkryl jiný a více překvapující zdroj: kapitalistické podporovatele imperialismu: "Do pozdních 90. let 19. století skupiny teoretiků ve Spojených státech pracovaly na to, co bude později nazváno "leninistická" teorie kapitalistického imperialismu. Tato teorie nebyla vytvořena Leninem, ale obhájci imperialismu, kteří se shromažďovali kolem takových přátel orientovaných na Morgany a mozkový trust [presidenta] Theodora Roosevelta, jako byl Henry Adams, Brooks Adams, admirál Alfred T. Mahan a massachusettský senátor Henry Cabot Lodge... Stále se zmenšující míra zisku z 'přebytečného kapitálu' znamenala nebezpečí, že poškodí kapitalismus, mimo objeveného spasení ve formě cizích trhů a zvláště zahraničních investic... Proto, pro záchranu výhod kapitalismus bylo nutné pro západní vlády to, aby se zapojili do jasně imperialistických nebo neo-imperialistických dobrodružství, které by přinutily ostatní země otevřít své trhy americkým výrobkům a přinutily je otevřít příležitosti pro investice ze zahraničí." (121)

Rothbard se neomezil sám na obecné sdělení o mopolisticko-kapitalistickém původu Leninovy teorie. Popsal velmi detailně aktivity Charlese A. Conanta (1861-1915), vůdčího advokáta imperialismu. Conant, jak vychází najevo, udělal mnohem více než jen to, že by jen teorizoval. Aktivně pracoval na zavedení zlatého standardu, klíčového nástroje amerického monetárního imperialismu, v Latinské Americe a jinde [na místo stříbrného standardu, pozn. překladatele]. Rothbard popisoval aktivity Conanta ve svém unikátním stylu: "Conant, jako obvykle byl hlavní teoretikem a podvodníkem." (122)

Ani jako teoretik, ani jako praktik nejednal Conant sám od sebe, a vidět to, proč tomu tak nebylo, nám umožňuje uchopit hlavní oporu Rothbardovy konstrukce: "Neměli bychom si myslet, že Charles A. Conant byl čistě nezajímavým vědcem, jak sám o sobě tvrdil. Jeho měnové reformy přímo sloužily k prospěchu investičním bankéřům, kteří ho zaměstnávali. Tak, Conant byl pokladníkem od roku 1902 do roku 1906 Morgany provozované společnosti Morton Trust Company of New York a nebylo jistě náhodou, že Morton Trust byla bankou, která držela rezervní fondy vlády Filipín, Panamy a Dominikánské republiky po příslušných měnových reformách." (123)

Rothbard tvrdil, že dynastie Morganů si držela účinnou kontrolu nad americkou vládou po většinu pozdního 19. století a ranného 20. století, tato nadvláda upadla až na počátku Nového úředu presidenta Franklina D. Roosevelta. Stopuje detailně morganovskou podporu pro centrální banku, která vrcholila vytvořením federálního rezervního systému v roce 1913. Jeho knihy "Wall Street, Banks and American Foreign Policy" (124) a "The Case Against the Fed" jsou jinými představiteli této teze.

Dynastie Morganů byla beze sporu první skupinou v americké historii vyhledávající nečestně získané zisky z centralizovaného bankovníctví. Rothbard diskutoval velmi detailně pro příklad zápasy o First Bank of the United States a o Second Bank of the United States. Federální rezervní systém objasňuje Rothbard, byl vyvrcholením úsilí, kteréžto během 19. století trvalo na zřízení centrální banky. "Do 90. let 19. věku se bankéři z Wallstreetu vzrůstající měrou stávali rozladěnými nad svým vlastním výtvorem, národním bankovním systémem... zatímco bankovní systém byl částečně centralizován pod jejich vedením, nebyl centralizován dostatečně." (125)

Jak popisuje hnutí za kartelizaci bankovníctví, Rothbard představuje dominantní téma ve svém výkladu americké historie 20. století: zápas soupeřících skupin bankéřů o moc: "Od 90. let 19. věku do 2. světové války většina americké politické historie... může být interpretována na tak moc jako "Demokraté" versus "Republikáni", ale jako součinnost nebo konflikt mezi Morgany a jejich spojenci na jedné straně a aliancí Rockefeller-Harriman-Kuhn, Loeb na druhé straně." (126)

Při agitaci za ustavení centrální banky byla dynastie Morganů na vrcholu; a Rothbard zdůrazňuje význam konference plánující Fed, která byla konaná na Jekyll Island v Georgii, za řízení Morganů. Během svého výkladu Rothbard zdůrazňuje bod, který je zásadní po porozumění monetární historii. Populární víra tvrdí, že chudí lidé, kteří pravděpodobně budou v dlužích, budou dávat přednost levným penězům, zatímco jejich bohatí věřitelé jim budou oponovat. Často se ukáže, že pravdou je opačná situace: "Dlužníci vydělávají na inflaci a věřitelé ztrácejí; po zjištění této skutečnosti, starší historici předpokládali, že dlužníci byli většinou chudí rolníci a věřitelé byli bohatí obchodníci, a že tak ti první byli hlavními podporovateli inflačního všeléku. Ale samozřejmě zde nejsou nějaké strnulé 'třídy' věřitelů a dlužníků; opravdu, bohatí obchodníci a spekulanti s půdou jsou často největšími dlužníky." (127)

Zde Rothbard pokračuje v práci svého mentora Josepha Dorfmana: "Dorfman v polovině 40. let 20. věku přišel s tvrzením, že Beardinova teze třídního konfliktu - staří dlužníci versus věřitelé, Východ versus Západ, farmáři versus obchodníci, interpretující všechny zápasy americké ekonomické politiky (například o levné peníze), byly zcela nesmyslnými... Dorfmanova teze byla

ta, že na každé straně každého ekonomického sporu byli obchodníci, úctyhodní mužové, farmáři atd." (128) Investiční bankéři získávají z podnikování dluhů. Rothbard tvrdí, že investiční bankéři velmi pravděpodobně vytvoří spojenectví s vládou; proto jejich aktivity musí být nahlíženy s velkým podezřením.

Investiční bankéři dělají většinu svého byznysu tím, že podepisují vládní dluhopisy, ve Spojených státech a cizině. Proto mají nezadatelné zájmy v podporování deficitů a donucování daňových poplatníků k placení vládních dluhů. Obě skupiny bankéřů [tj. komerční a investiční], potom mají tendenci být svázáni s vládní politikou a snaží se ovlivnit a řídit vládní aktivity v domácích i zahraničních věcech." (129)

Rothbard aplikuje své teze při interpretaci americké historie: "Velký bod obratu v americké zahraniční politice přišel v ranných 90. letech 19. století, během druhé administrativy presidenta Clevelanda. Bylo to tehdy, když se USA ostře a trvale odvrátily od politiky zahraničního míru a ne-intervence k agresivnímu programu ekonomické a politické expanse v cizině." (130) Obrat přišel na popud dynastie Morganů, kteří již získali řídicí vliv na americkou zahraniční politiku, ten si udrželi až do nástupu Nového údělu.

Za nové aktivistické politiky Spojené státy důrazně hleděly vymámit kontrolu nad trhy v Latinské Americe z rukou Velké Británie. I přes pozdější partnerství mezi Morganovskými zájmy a Británií, byly Spojené státy velmi daleko od spojenectví s Británií během 90. let 19. věku. Ale britsko-americká spolupráce za nedlouho přišla a Rothbard našel v úzkých vztazích mezi dynastií Morganů a britskými finančními zájmy podklad pro americký vstup do první světové války. Protože Morgani investovali do spojeneckých válečných dluhopisů a vyváželi válečnou munici, „J. P. Morgan a jeho společníci dělali vše možné, aby pomohli zatlačit pravděpodobně neutrální Spojené státy do války na straně Anglie a Francie." (131) Dále "Benjamin Strong ochotně zdvojnásobil měnovou zásobu za účelem financování americké role ve válečném úsilí." (132)

Rothbardův poslední poznatek slouží k představení jednoho příběhu v rámci většího příběhu o vlivu Morganů. Benjamin Strong, guvernér newyorského Federální rezervní banky, byl zdaleka nejvlivnější osobou v celém Fedu od jeho založení až do své smrti v roce 1928. Vstoupil do úzkého styku s Montagu Normanem, guvernérem anglické centrální banky (Bank of England). Oba muži se hlásili k Morganovu táboru. "Přestože osobní vztahy mezi Strongem a Normanem byly samozřejmě vysoce důležité pro spolupráci, která formovala mezinárodní peněžní svět 20. let 20. století, nemělo by být přehlédnuto, že oba byli důvěrně svázáni s dynastií Morganů." (133)

Na Normanovu žádost Strong během 20. let 20. věku provedl inflaci americké měnové nabídky ve snaze umožnit Británii udržet ve fungování zlatý standard. Tím, že tak udělal, tvrdí Rothbard, Strong nese hlavní odpovědnost za začátek krachu burzy v roce 1929 a pozdější depresi. "Spojené státy provedly inflaci své měny a úvěrů ve snaze zabránit tomu, aby inflaci provozující Británie ztrácela zlato ve prospěch Spojených států, ztráta, která by ohrožovala novou, chatrně vystavěnou strukturu 'zlatého standardu.' Výsledkem nicméně byl konečný kolaps měny a úvěru v USA a v cizině a celosvětová deprese. Benjamin Strong byl Morganovským architektem katastrofální politiky inflačního boomu, který vedl k nevyhnutelnému úpadku." (134)

Narativ knihy je komplexní a neměl by být v žádném případě omezován na vysvětlení změn osudu dynastie Morganů. Rivalská bankovní skupina se stává z nejdůležitějších Rockefellerovských zájmů, toužících po převaze. Podle Rothbarda může být Nový úděl nejlépe nahlížen jakožto vítězství Rockefellerovské skupiny; cituje v tomto spojení politologa Thomase Fergusona (n. 1941). Ačkoliv Morgani obnovili nějaký svůj vliv po polovině 30. let 20. století, napříště okupovali podřízené pozice. V knize Rothbard sleduje houževnatě biografickou metodu analýzy, která zdůrazňuje vazby vlivných osob hlavních finančních skupin, jako Morgani. Ve spleť stopování patronů a klientů, nám Rothbard přivádí na mysl velké dílo Ronalda Symeho (1903-1989) a Lewise B. Namiera (1888-1960). Ale Rothbard měl výhodu nad těmito renomovanými historiky v tom, že se nemusel omezit na shromažďování biografických detailů. Měl také navíc pečlivě vypracovanou teorii, Rakouskou ekonomii, která ho vedla.

VII. Rothbardovský pohled na americkou historii

Rothbard se dostal daleko za ekonomii ve svém díle o historii. Ve čtyř svazkové knize „Conceived in Liberty (1975-1979) (135), vyložil detailní popis americké koloniální historie, aby zdůraznil libertariánské předpoklady americké revoluce. Jeho základní teze se objevila v jeho diskusi o vývoji 17. století. Uvádí: „Významný historik Carl Becker pozvedl otázku o rozsahu, v jakém americká revoluce byla bitvou o ‚domácí vládu‘ kolonií vůči Anglii, a naopak bitvou o to, ‚kdo by měl vládnout doma,‘ v rámci kolonií... My si nyní můžeme udělat úsudek o této skutečnosti pomocí ranných revolucí pozdního 17. století a následných evolucí. Viděli jsem jak revoluce v 70. letech 17. století a zvláště po roce 1688, smetla téměř každou kolonii v Americe: od Baconovi revoluce ve Virginii k Leislerově revoluci v New Yorku, k pokračujícímu stavu revoluce v New Jerseys. Všechny tyto revoluce mohou být klasifikovány jako ‚klasicky liberální‘ a lidové; ve zkratce v podstatě masová hnutí za libertariánské cíle a v opozici k tyranii, vysokým daním, monopolům a omezením ze strany různých vlád.“ (136)

Protože revolty byly zaměřeny proti státnímu útlaku, antiteze vnitřní versus vnější revoluce nadhozená Beckerem musí být odmítnuta: „Když tyto kolonie povstaly, nedělaly to per se proti Anglii, ale proti útlaku státu, ovládaného anglickou vládou. A fakt, že náhlé oslabení anglické moci během Slavné revoluce (1688), které se dotklo těchto revolucí, v žádném smyslu neznehodnocuje tento závěr.“

Koloniální éra v Rothbardově pohledu nebyla pouze jen bojem za svobodu. Měl málo pochopení pro novoanglický puritanismus: „Jedním z vlivů na koloniální americké myšlení byl ten fakt, že se objevily dvě v kontrastu stojící tradice plynoucí z protestantského a puritánského dědictví. Jedna byla fanatickou teokratickou pronásledující tradicí, která dosáhla svého vrcholu v zátoce Massachusetts a v holandské oranžistické straně.“ (138) Jeho tvrdý soud spočívá částečně na detailním vysvětlení z předchozího svazku o persekuci protinomské aktivistky Anny Hutchinsonové (1591-1643). Doporučoval knihu Thomase Jeffersona Wertebakera „The Puritan Oligarchy“ (139) jako „brilantní a hlubokou kritiku.“ (140)

Mnohem větší Rothbardovu oblibu získala druhá tradice (protestantská): „Ta druhá byla optimistická, individualistická, libertariánská a i deistická a měla svůj odraz mezi hnutími Levellerů a u takových uprchlíků z Massachusetts jako Anna Hutchinsonová a Roger Williams, a později Charles Chauncy a Jonathan Mayhew.“ (14)

Rothbard zdůraznil vliv „Algernona Sidneye, Johna Locka a Johna Trencharda a Thomase Gordona v Catonových dopisech. Každý z nich učinil důkladný příspěvek k růstu a rozvinutí libertariánského myšlení v Americe.“ (142) Viděl Lockeho jako v podstatě radikálního libertariána: „Byly zde dva proudy v Lockově „Eseji“: individualistický a libertariánský a konzervativní a většinový, je jednoduché najít příklady váhání a nekonzistence. Ale individualistický pohled je jádrem argumentace... Locke byl mimořádně rezervovaným a úzkostlivým pisatelem stran politických záležitostí... Proto není nerozumné předpokládat, že konzervativní proud u Locka byl maskováním radikálně libertariánského jádra jeho pozice.“ (143) Trenchard a Gordon interpretovali Lockeho právě tímto způsobem; oni „velmi radikalizovali dopad Locekova libertariánského kréda.“ (144) „Catonovi dopisy“ varovaly před tyraníí moci. Ta trvale ohrožuje svobodu a musí, jestliže je to nutné, být omezována možností revoluce.

„‘Caton’ ujišťoval své čtenáře, že zde není žádné nebezpečí, že veřejnost by mohla vykonat svoje právo na revoluci proti tyranské vládě příliš často nebo nerozvázně; díky ustáleným návykům, stejně jako propagandě a moci vlády, je nebezpečí spíše opačné.“ (146)

Rothbardův komentář zde vyzvedává zásadní záležitost: jak vlivní jsou intelektuálové jako Locke a Trenchard a Gordon, a co je motivuje? Jeho odpověď vyjadřuje základní charakteristiku celého jeho přístupu k historii. Dává do kontrastu dva druhy intelektuálů: „dvorní intelektuály,“ kteří slouží autoritám, primárně si přejí získat peníze a moc po sebe samotné. A revoluční intelektuály, kteří oponují státu a činí tak z ryzího přesvědčení.

Nepotlačuje žádná slova o první skupině: „Vládnoucí třída – ať jsou to válečníci, šlechta, byrokraté, feudální majitelé půdy, monopolní obchodníci anebo koalice několika těchto skupin – musí zaměstnat intelektuály, k přesvědčování většiny veřejnosti, že vláda je přínosná, nevyhnutelná, nutná a i božská. Historickou vůdčí rolí intelektuálů je to, že jakožto dvorní intelektuál, který za podíl na moci a mamonu, ve formě méně významného společníka, nabízí zbývajícím částem vládní třídy vymyšlené apologie pro státní vládu, s kterými přesvědčuje v omyl uvedenou veřejnost.“ (147)

Rothbard souhlasil s Étienne de la Boétie (1530-1563) a Davidem Humem (1711-1776), že vláda závisí na lidové podpoře: „žádný stát – žádná minorita – nemůže vydržet déle u moci, pokud není podporována, i kdyby jen pasivní menšinou.“ (148) Proto ta naléhavá potřeba pro intelektuály, aby vedli veřejnost.

Jiným případem jsou revoluční intelektuálové: „Jsou to obvykle přímo ekonomické zájmy radikálních intelektuálů, které jim samotným dovolují ,se prodat‘ tak, aby byli kooptováni do vládnoucího státního aparátu. Intelektuálové, kteří si vybrali radikální opoziční cestu... můžou být stěžejní ovládnání ekonomickými motivy; naopak, jen plameně ovládaná ideologie, mířící na zaujetí pro spravedlnost, může udržet intelektuály na důsledné cestě k pravdě... Tak, etatisté mají tendenci být ovládnání ekonomickými motivy, s ideologií sloužící jako kouřová clona pro takovéto motivy, zatímco libertariáni nebo antietatisté jsou ovládnání hlavně a centrálně ideologií, ekonomická ochrana má u nich podřízenou roli.“ (149)

Pokud se obrátíme k samotné Americké revoluci, Rothbard odmítá názor hlavního proudu. Statečnost a vojenské vedení Georga Washingtona (1732-1799) na něj neudělalo dojem. „Washington se vydal na cestu transformace lidové armády, jedinečně vhodné pro libertariánskou revoluci, na ortodoxní a despoticky ovládanou etatistickou sílu po vzoru evropského modelu. Jeho primárním cílem bylo zničit individualistický a demokratický duch amerických ozbrojených sil.“ (150)

Pro Rothbarda nebyly Články Konfederace na rozdíl od většiny historiků, tuze slabým uspořádáním, které potřebovalo být nahrazeno více na centrismus zaměřenou ústavou. Právě naopak, Články sami dovozovaly příliš mnoho centrální kontroly. „Zatímco radikálové uspěli ve

vyceňování centralistických zoubků, Články byly významným krokem z volné, ale efektivní svornosti původního Kontinentálního kongresu směrem k vytvoření mocné nové centrální vlády. V takovém rozsahu, že byly důležitým vítězstvím konzervatismu a centralizace a ukázaly se být stavbou na půli cesty k Ústavě.“ (151) Pro Rothbarda, to byla rozhodně špatná cesta.

Zdůrazňoval radikální charakter Americké revoluce. „Byla to první úspěšná válka národního klasického liberalismu proti západnímu imperialismu. Lidová válka, vedená většinou Američanů, kteří měli kuráž a zápal k povstání proti ústavně ‚legitimní‘ vládě, které vlastně odhození její ‚suverenity‘.“ (152)

Stran toho může být vznesena námitka, že vnější revoluce nemusí být také vnitřně radikální; ale Rothbard stojí připraven se svojí odpovědí.“...náhlé svržení [britské] nadvlády nevyhnutelně uvrhne vládu do fragmentované, lokální, kvazi-anarchistické formy. Když také zvážíme to, že revoluce byla vědomě a radikálně zaměřena proti daním a proti centrální vládní moci, nevyhnutelný úder revoluce ve prospěch radikální změny směrem ke svobodě se stává krystalicky zřejmým.“ (153)

Thomas Jefferson (1743-1826) a Thomas Paine (1737-1809) se řadí vysoko mezi hrdiny tohoto radikálního pohybu směrem ke svobodě. Paine ve své knize „Zdravý rozum“: „... nejen, že obnažuje kořeny monarchie, ale poskytuje brilantní náhled na charakter a původ Státu samotného. Učinil rozhodující pokrok v libertariánské teorii o společensko-smluvní doktríně původu Státu. Zatímco následoval Lockeho v tvrzení, že Stát by se měl omezit na ochranu přirozených práv lidí, viděl jasně, že tehdejší státy se nezrodily tímto způsobem nebo za tímto účelem. Místo toho byly zrozeny prostým dobýváním a plundrováním.“ (154) Naproti tomu Rothbard souhlasil s politikem Richardem Henrym Leem (1732-1794) v tom, že Benjamin Franklin (1705-1790) byl „zlý starý muž.“ (155)

Rothbard se nezabýval americkou historií 19. věku tak detailně jako koloniální dobu; ale jeho poučný článek „Původ státu blahobytu v Americe“ nabízí klíč k jeho interpretaci této doby. (156) Argumentuje, že stát blahobytu nemůže být stopován k hnutí pracujících. Spíše yankeevský postmileniální pietismu vedl k etatistické sociální reformě. Byl to výtvar hnutí "Druhého velké procitnutí" (Second Great Awakening), vedeného Charlesem G. Finneyem (1792-1875). Víry, že Kristus se nevrátí na zemi do té doby, než bude svět reformován, hnutí usilovalo o obrození sociálního řádu skrze státní donucení. „Jen po pár letech agitace bylo těmto novým protestantům jasno, že království Boží na zemi by mohlo být ustaveno jen vládou, která byla považována za vzpruhu pro spasení jednotlivce pomocí potlačení příležitostí pro hřích.“ (157)

Mezi hlavními hříchy, proti kterým se bojovalo bylo pijáctví („démon rum“) a „jakékoliv aktivity v neděli mimo modlení se a čtení Bible.“ Postmileniánský pietismus silně oponoval katolické církvi; hnutí za veřejné školy bylo z větší části pokusem o „protestantizaci“ dětí katolických imigrantů. Tyto skupiny se většinou koncentrovaly v Nové Anglii. „Koncentrace nových etatistů v Yankeejské oblasti nebyla nic pozoruhodného.“ (158) Brzy se chopily velké vlády také v případě ekonomiky. „Použití velké vlády k vytvoření dokonalé ekonomiky se zdá být paralelou k použití vlády k potlačení hříchu a vytvoření dokonalé společnosti.“ (15) Postmileniánští pietisté tíhli k Republikánské straně.

„Na druhou stranu, všechny náboženské skupiny, které nechtěli býti předmětem postmileniánské pietistické teokracie... přirozeně tíhli směrem k laissez-faire politické straně, k Demokratům.“ (160) Rothbard tvrdí, že boj mezi postmileniánskými pietisty a jejich Demokratickými oponenty ležel v srdci politických kampaní většiny 19. století.

Směrem ke konci století se stávali progresivističtí intelektuálové často sekularizovanými. Jejich důraz se změnil: „... čím dál dále od Krista a víry, která se stala čím dál tím více vágnější a popletenější, a více a více směrem k sociálnímu evangeliu s vládním korigováním, organizováním, a i eventuálně plánováním dokonalé společnosti.“ (161)

Richard T. Ely (1854-1943) a jeho student John R. Commons (1862-1945) byli klíčovými osobami v této změně. Dalším byl: „...prorok ateistické nejvyšší demokracie, filosof John Dewey (1859-1952)... Je málo známo, že v ranném stádiu jeho zdánlivě nekonečné kariéry byl Dewey žhavým kazatelem postmilenialismu a nadcházejícího Království.“ (162)

Rothbard se zabýval také progresivisty ve své eseji „World War I as Fulfillment: Power and the Intellectuals.“ (163) Dokumentoval v něm až do mrtě, že progresivističtí intelektuálové, „pokrokoví myslitelé,“ dle svého vlastního odhadu, byli docela ochotní uvalit utrpení a smrt na jiné, jestliže tím, že tak učinili, mohli pokročit ve svých šílených plánech. Jako Rothbard poznamenává: „Válka... nabídla výbornou příležitost zavést kolektivistické společenské řízení v zájmu sociální spravedlnosti.“ (164) Opět je John Dewey hlavní postavou. „Síla, prohlašoval, byla jednoduše ‚prostředkem pro dosažení výsledku‘, a tak nemohla být per se velebena ani odsuzována.“ (165)

VIII. Neznámý Rothbard: Nepublikované články

Při své práci pro organizaci Volker Fund, Rothbard napsal velké množství recenzí o knihách a problémech. Tyto recenze jsou mnohem více než jen vyobrazením Rothbardovy bravurnosti: často nabízí plnější diskusi o důležitých bodech jeho myšlení, než je diskuse dostupná v jeho

knihách a člancích. Naneštěstí až dodnes zůstaly nepublikované. Dr. Roberta Modugnová učinila, v opravdovém triumfu Rothbardovské učenosti, dostupným pro veřejnost po prvýkrát výběr nejdůležitějších z těchto recenzí, v italském překladu v její knize *Diritto, nature e ragione: Scritti inediti versus Hayek, Mises, Strauss e Polanyi* (166); většina z nich nicméně zůstala nepublikována. Je bezpečné říci, že budoucí výzkum o Rothbardovi jim bude věnovat mnoho pozornosti; zde můžeme popsat jen několik z nich.

Rothbard pevně věřil v objektivní etiku; a v tomto postoji se nacházel v nezvyklé souhlasné pozici s Leo Straussem (1899-1973). Při komentování Straussova článku "Relativism," Rothbard píše: "Strauss má jeden a jediný dobrý názor: že existuje absolutní etika pro člověka zjizitelná rozumem, která je v souladu s přirozeným právem lidského charakteru." (167) Rothbard shledal Strausse užitečným při své kritice rozmanitého relativismu a historicismu: "Strauss začíná [v eseji o relativismu] s téměř neuvěřitelně zmateným a přeceňovaným Isaiahem Berlinem a nemá žádný problém se zničením Berlina a poukázáním na jeho zmatení - Berlin se snaží být ve stejném čase zastáncem 'pozitivní svobody,' 'negativní svobody,' absolutismu a relativismu." Strauss ukazuje že, "popíráním možnosti racionálních cílů [jak to relativisté dělají], nejsou ani racionální prostředky postaveny na opravdu pevný základ." (169)

Proč bychom měli věřit v objektivní etiku? Jak Rothbard tak Strauss shledávají přesvědčivým odvolávat se na běžný jazyk. Vlivem Davida Huma a jeho mnoha následovníků je "dichotomie fakta-hodnota," umělou konstrukcí. Předpokládejme pro příklad, že někdo vás vytlačí z fronty, když v ní čekáte na před kinem. Nejednal hrubě? Soud, že je hrubý není otázkou subjektivního rozhodnutí, ale je ovládnut objektivními kritérii. Ale jistě "hrubý" je hodnotovým slovem: co se potom stane s údajnou dichotomií mezi faktem a hodnotou? V pohledu, kterému dával přednost Rothbard a Strauss, jsou hodnotové soudy skutečnými. Pokud tomu tak je, není také pravdou to - ačkoliv je toto mnohem více kontroverzní - že lidské bytosti potřebují jisté věci ve snaze o prosperitu, to je to opět jedno faktické tvrzení a hodnotový soud? Jak Rothbard tvrdí; vlivná anglická filosofka Phillipa Footová (1920-2010) také obhajovala tento postoj ve své knize "Natural Goodness." (171)

Ačkoliv Rothbard a Strauss zde byli spojenci, brzy se od sebe odchýlili. Strauss dával do kontrastu přirozené a středověké přirozené právo s "moderním" přirozeným právem, které vrcholilo v myšlení Johna Locka, aby zvýraznil nevýhody toho druhého. Jak Strauss viděl tuto záležitost, Machiavelli a Hobbes opustili klasické sledování ctností. Místo toho založili politickou filosofii na chťiči a vlastních zájmech. Locke i přes své vyjádřené přijímání přirozeného práva, byl tajným Hobbesiánem; zvrátil opravdové přirozené právo. Straussova antipatie vůči individualismu by nás mimochodem neměla překvapovat. Jak bylo častým případem, Strauss následoval myšlení svého velmi obdivovaného přítele, anglického socialistického historika R. H. Tawneye (1880-1962). (172)

Rothbard neponechává žádnou pochybnost o svém pohledu na tuto interpretaci: "Strauss, zatímco dává přednost tomu, co považuje za klasické a křesťanské koncepty, hořce oponuje koncepci Lockeho ze 17. a 18. století a racionalistům, obzvláště jejich 'abstraktní,' 'deduktivní' obhajobě přirozených práv jednotlivců: svobodě, vlastnictví atd. V tomto čtení jsou Hobbes a Locke velkými ničemy v údajném zvrácení přirozeného práva. Podle mého názoru, toto "zvrácení" bylo zdravým vybroušením a rozvinutím tohoto konceptu." (173)

Rothbard argumentoval lépe, jestliže vezmeme do uvažování hlavní studii od Briana Tierneye (1922-2019) "The Idea of Natural Rights". (174) Jak Modugnová poznamenává: Tierney rozhodně vynesl pochyby stran myšlenky Strausse a [Michela] Villeyho o antitezi mezi starověkou aristotelovskou doktrínou přirozeného práva a moderní teorií subjektivního přirozeného práva." (175)

Tierney jeden z nejpřednějších světových autorit na středověké kanonické právo, nachází početné užití jazyka individuálního práva ve spisech dekretistů 12. věku, jako byl Rufinus a "největší z nich všech, Huguccio." (176)

Mnoho kanonistů zahrnuje do svých seznamů význam subjektivnosti, která vysvětluje *ius naturalis* jakožto schopnost nebo moc tkvící v charakteru lidí... od počátku nebyla subjektivní idea přirozeného práva odvozena od křesťanského zjevení anebo z nějaké vše zahrnující teorie přirozeného práva kosmické harmonie, ale od porozumění samotnému charakteru lidí, jakožto racionálního, samo sebe si vědomého a morálně odpovědného." (177)

Jak všichni čtenáři Rothbarda vědí, klíčovým principem jeho etiky je axiom o sebevlastnictví; a ten má také středověkého předchůdce. Tierney zjišťuje, že "jeden z nejproslulejších mistrů univerzity v Paříži v druhé polovině 13. století "Jindřich z Gentu pevně tento princip chápal." (178) Jindřich (asi 1217-1293) se otázal, zda zločinec odsouzený k trestu smrti má právo na to uprchnout a argumentoval, že má: "Jen zločinec sám vlastní právo ke svému vlastnímu tělu nebo jak to řekl Jindřich 'jen duše pod Boží vládou má vlastnictví ke hmotě těla'." (179)

Naopak ke Straussovi, Locke nezvrátil přirozené právo: jen dále rozvinul běžné středověké porozumění, přesně jak tvrdí Rothbard. Jistě Tomáš Akvinský přední myslitel středověku, nepoužíval subjektivní práva. Ale velký scholastik ze Salamancy ze 16. století Francisco de Vitoria (asi 1483-1546) je objevil při jednoduchém úkolu vymyslet teorii přirozeného práva na Tomistickém základě. Ještě jednou je Strauss usvědčen z omylu.

Straussovo odmítnutí individuálních práv ho vedlo k přihlášení se k politickým názorům, které Rothbard shledal odpudivými: "Našli jsem Strausse oceňujícího... "prozíravý," "střízlivý" britský imperialismus; nalézáme ho kázat o 'dobrém' caesarismu, o caesarismu tak často nutném a opravdu netyranském atd... oceňuje politické filosofy pro, ano, lhaní svým čtenářům z důvodu 'sociálního dobra.'... Musím říci, že toto je zvláštní pozice pro to, aby ji převzal předpokládaný

moralista." (180)

Nejen, že Rothbard oponoval Straussovu anti-individualistickým úvahám o přirozeném právu; on také shledal komickou metodu textové analýzy pomocí, které Strauss přišel ke svým závěrům. Strauss věřil, že velcí političtí filosofové čelí dilematu. Často zastávají názory, které se liší od převažujícího ortodoxního pohledu; měli-li by propagovat svůj disent otevřeně, čelili by pronásledování. V každém případě jejich doktríny byly určeny pro elitní skupinu studentů, ne pro nevzdělanou veřejnost neschopnou je posoudit.

Co by se pak mělo udělat? Podle Strausse filosofové ukryli svoje opravdové názory do tajného psaní. Zdánlivé rozpory v textech velkých filosofů nebyly chybami; místo toho signalizovaly přítomnost skrytého vzkazu. Rothbard, aby řekl poslední, shledal Straussovu tezi jakožto nepřesvědčivou. Straussova nejrozšířenější presentace tajné interpretace je obsažena v jeho práci "Thoughts on Machiavelli". (181) Tuto práci Rothbard komentuje: "Ale je zde jedna věc, na kterou je nutné se dívat obezřetně a dosti jinak konstruovat skutečnou stavbu mýtu a domněnek založených na pojmání Machiavelliho, jakožto vševědouceho ďábla, píšícího na tuctu různých úrovních 'skrytých významů.' Straussovské usuzování je obecně tak absurdní, jako by byla vědecká verze šíleností o Velké Pyramidě." (182)

Rothbard nabízí tento jeden příklad Straussovy honby za tajnými novinkami: "Povšimněme si podivného 'uvažování': 'Protože (Machiaveliho) Vladař se skládá z 26 kapitol a Vladař nám nedává žádnou informaci o možném významu tohoto počtu, obrátíme se k 26. kapitole Rozprav nad prvními deseti knihami Tita Livia.' Povšimněme si 'vědy,' jako by měla sladkou logiku sylogismu." (183)

Při obhajobě svého pohledu na libertariánské přirozené právo Rothbard konfrontoval námitku vznesenou Friedrichem A. Hayekem (1899-1992). Není pokus vydedukovat ze samozřejmých základů pravidel práva, příklady pro "konstruktivní racionalismus," který by byl zásadním nepřítelem svobody? Rothbard ostře nesouhlasí: Hayek byl ve svém pohledu iracionalistou. V recenzi napsané roku 1958 k rukopisu Hayekovy knihy "Constitution of Liberty," (184) Rothbard vyjádřil obavu. Je to "překvapivě a naneštěstí velmi špatná, a já bych řekl i zlá, kniha." (185) Pro Rothbarda, intelektuální oponenti často obývají temnou krajinu. Mohl by na sebe použít slova Danteho: Per me si va ne la citta dolente [Skrze mne je cesta k žalostnému městu]. (186)

Hayekovo vysvětlení přirozeného práva a rozumu leží v srdci Rothbardovy kritiky: "Svázaný s odmítnutím přirozeného práva pokračuje Hayekův vše pronikající útok na rozum. Rozum je jeho bête noire, a čas od času znova, z početných, a i si odporujících stanovisek, mu oponuje. Prává racionalistická teorie byla a je ta, že rozum může odhalit přirozené právo člověka, a z něho můžeme odhalit přirozená práva svobody. Protože Hayek se vzdal tohoto i v případě rozvažování historie, zůstal jen se dvěma možnostmi výběru při vytváření politické etiky: buď se

slepě držet zvyků a tradic 'společenského organismu,' anebo donucující moci vládních ediktů." (187)

Pro Rothbarda Hayekovo odmítnutí rozumu vedlo k popleteným a nelibertariánským pohledům. Kromě velmi dlouhého seznamu různých opatření, které Rothbard cituje v pozdější recenzi (188), poznamenává, že Hayek byl připraven podpořit odvody, jestliže byly nutné pro obranu proti vnějšímu nepříteli. (189) V "Constitution of Liberty," Hayek překvapivě kritizuje Nejvyšší soud pro příliš mnoho nálezů stran neústavnosti k mnoha opatřením Nového úřadu presidenta Roosevelta. (190) Tato anomálie v předpokládaném libertariánském díle neunikla Rothbardově pozornosti.

V jiném dopise o Hayekovi, Rothbard vznáší námitku vůči dominující ortodoxii v současné politické filosofii. Hayek souhlasí s kritikou svobodného trhu, že lidé si nezaslouží příjmy, které dostávají. Ale to není z jeho pohledu selhání trhu. My nemáme žádné objektivní měřítko pro určení morálních zásluh lidí, tak morální pustina nemůže být řádným principem pro rozdělování. Rothbard se od toho distancuje: "Hayek dělá chybu tím, že popírá to, že svobodný trh rozděluje příjmy podle zásluh. Jeho argument je takový, že protože neznáme nic, nemůžeme vědět jaká je zásluha člověka... Ale vše, co potřeboval udělat, je zjistit to, že 'zásluha' v tomto smyslu jednoduše znamená zásluhu na výrobě zboží a služeb směnitelných na trhu. Příjem je potom rozdělen v proporci k této produktivitě." (191)

K tomu by Hayek odpověděl, že lidé si "opravdu" nezaslouží hodnotu toho, co vyrábějí, protože za schopnostmi lidí určit příspěvek k výrobě leží arbitrární faktory. Rothbard "konstatuje, že je to naprostý nesmysl." Hayek se zapřísahal pojmem "zásluha", který nedefinoval a použil jej k odmítnutí spravedlivého rozdělování dle výsledků. Potom tvrdil, že rozdělování nemůže být podle "zásluhy" v jeho smyslu: ale to je pravda jen, protože charakterizoval tento koncept takovým vágním způsobem, že nikdo nemůže nikdy říci, zda je dostatečným. Rothbard se svým charakteristickým trváním na přesnosti, nenašel pro Hayekův koncept žádné použití. Rothbard zde jde dále než Robert Nozick. V odpovědi na tvrzení filosofa J. Rawlse (1921-2002), že lidé si nezaslouží své příjmy na trhu, Nozick odpověděl, že pořád ještě mohou mít nárok na tyto příjmy. Rothbard říká: proč se u toho zastavit? Proč neříci, že lidé si zaslouží tržní hodnotu toho, co vyrábějí?

Vůči Hayekovi vynáší Rothbard ještě jednu rozhodující námitku: "Opravdu nepřišel s tím, aby uchopil problém rovnosti, a takovýto koncept porušuje národu člověk. Místo toho vede řeč o výhodách 'společnosti' dovolující nerovnosti. Vždy je důraz na 'společnost' spíše než na jednotlivce... Zde se Hayek dopouští prohřešku holismu, který v minulosti tak dobře odsuzoval." (192)

Při kritice Hayeka Rothbard varoval před opíráním věci svobody pouze o lidskou ignoraci. Pokud

se tak činí, je to "dosti chabé proti něčemu, jako je Willmoore Kendall řídicí 10 tunový nákladák." (193) Rothbard respektoval tohoto výstředního konzervativního teoretika; a jeho kritika Kendalla je jedním z pokladů jeho nepublikovaných článků.

Kendall (1909-1967) útočil na liberální levice pro její elitismus. Liberální intelektuálové předpokládali, že jsou morálně nadřazení masám a dávali si právo jim vládnout, zatímco si přáli zachovat formální vnější demokratický lesk. Ale Kendall tvrdil, že zde nejsou žádní "morální experti." Experti mají hodnotu jen jako technologové, kteří nám říkají, jak dosáhnout daného souboru cílů. Pevné konzervativní přesvědčení amerického lidu by mělo určovat politiku: "dobře uvážený smysl komunity" a ne arbitrární preference liberální levice, by nás měl vést. Komunisté a jiní radikálové nemají žádné právo svobody slova. Všechny komunity by měly spočívat na ortodoxii, která může být, je-li to nutné, vnucena odpůrcům.

Rothbard poté, co navštívil lekce u Kendalla v Buck Hill Falls, hlásil, že to byl "velmi horlivý a motivující myslitel, pronikavý a s ostře radikálním duchem, tj. se sklonem k tomu se dostat ke kořenům záležitostí beze strachu anebo prospěchu." (194) Ačkoliv kladl správné otázky, jeho odpovědi byly nebezpečnými chybami.

Kendall má pravdu v protestu proti tyranii expertů, ale nekriticky přijímá předpokládanou dichotomii mezi fakty a hodnotami. Kendall předpokládá, že preference jedné osoby je stejně platná jako preference jiné osoby. Nemohou zde pak být experti ohledně konečných cílů morálky. Ale jak to Kendall ví? "Jeho [Kendalovo]... hlavní řešení se zdá být, jako rozbití stavby, která rozlišuje mezi fakty a hodnotami proto, aby přesvědčil každého, že experti jsou jen experty na fakta a vědecké zákonitosti, zatímco každý občan by si měl vybrat politiku na základě prostředků, které povedou k jeho (žádaným) cílům." (195)

Rothbard odmítá Kendalovo tvrzení: "On předpokládá, že morálně je si každý roven, a tak může rozhodnout demokratické hlasování. Proč? Proč zde není 'morální seznam,' třebaže oddělený od intelektuálního seznamu (odborníků)? (196)

Kendall nekriticky uchopil morální relativismus a subjektivismus. Kendall tvrdí, že společnost má právo přechovávat ortodoxii, která vládne, ale Rothbard shledává jeho argument nedokonalým. Zvažuje Kendalovo pozoruhodné tvrzení, že aténské shromáždění správně odsoudilo Sokrata k smrti: "Jestliže Atéňané byli tak naprosto oddaní svému způsobu života, měli málo proč se o něj obávat; a jestliže se Sokrates opravdu stal hrozbou, potom již nebyli obzvláště oddaní svému způsobu života." (197)

Předpokládejme, že Kendall by uznal tento bod, ale pořád by chtěl potlačit odpůrce. Potom, naopak ke svým tvrzením, není opravdu zastáncem pravidla většiny. Vrátime-li se k Sokratesovi a Atéňanům, Rothbard komentuje: "Jestliže, že se oni [aténské shromáždění] tak strachovali - a Kendall naznačoval, že byli ustaraní - protože se obávali, že dost jejich členů by konvertovalo,

řekněme 55 % Atéňanů by se stalo sokratovci... potom přinejmenším 45 % Atéňanů tomu nemusí být příliš nakloněno, musí být v nebezpečí, že podlehne nepříteli. Ale pokud je to tento případ, Kendall neobhajuje právo a povinnosti většiny potlačit menšinu; on obhajuje právo a povinnost menšiny potlačit možnou většinu." (198)

Kendallova pozice je více než jen intelektuální chybou. Dát do praxe pravidlo vlády lidového názoru, kterému dává přednost, by zničilo svobodu a s ní i samotnou civilizaci. Jestliže jakákoliv skupina, která věří sama, že zná pravdu, může potlačit odpůrce, pak se změna stává nemožnou: "Protože každá důležitá nová společenská změna rozvrací starý řád a rozrušuje po nějakou chvíli lidskou mysl, Kendall musí jít zpět a zpět, protože každá společnost má původ v revoluci proti předcházející společnosti. Ve zkratce, Kendallova etická filosofie musí vést zpátky až tam - do doby jeskynního člověka... Jestliže by Kendall vyhlásil neúprosně filosofii tyranie, viděli bychom filosofii vedoucí: ke konci civilizace a většiny lidské rasy - ve zkratce, smrt podstaty." (199) Síla kritiky Rothbarda je zde plně ukázána.

Jestliže Rothbard zavrhuje odvolávání se na konsensus a ortodoxii, neviděl tyranii liberální levice s větší přízní, než to dělal Kendall. V recenzi na knihu Charlese L. Blacka jr. "The People and the Court: Judicial Review in a Democracy," (200) oceňoval Blacka pro demaskování klíčové taktiky elit. Black hlavní postava yalské právní školy, psal jakožto oddaný obhájce elitismu. V Blackově pohledu Nejvyšší soud hrál klíčovou roli v potvrzování nárůstu vlády a omezování ekonomické svobody. Přesvědčováním veřejnosti, že vládní politika byla "legitimní," soud odzbrojuje potenciální odpor k vládě elit: "Nyní soudní přezkoumání, milované konzervativci, může samozřejmě plnit vynikající funkci prohlašování vládních intervencí a tyranství za neústavní. Ale může také schvalovat a legitimizovat vládu v očích lidu tím, že prohlásí tyto aktivity za platné a ústavní. Tak, se soudní dvory a Nejvyšší soud stanou nástrojem pronikání a potvrzování federální tyranie namísto opaku... Tento příspěvek profesora Blacka to vidí a rozumí tomuto procesu." (201)

Podle Blacka je pro Američany obzvláště důležité, aby byli přesvědčeni, že vláda je legitimní: "Spojené státy byly ustaveny jakožto omezená vláda, daná původně suverénními státy, mohly být ze začátku jen striktně omezenou vládou... Je tak obzvláště důležité, píše Black mazaně, přesvědčit a přemluvit lid, že vláda jedná s legitimitou - tak, že i nejvíce nepřátelští kritici těchto aktivit budou stále hlouběji, akceptovat vládu samotnou. V tom leží důležitá funkce Nejvyššího soudu." (202)

Zřejmá námitka může být proti Blackově analýze vznesena. Je dost pravdivé, že Nejvyšší soud může jednat tak, že schvaluje vládní moc; jeho příležitostná prohlášení, že vláda jedná neústavně mohou být nahlíženy právě tak, jak Black prohlašuje, jako "kosmetické úpravy", které zajišťují poddajnost lidu. Ale nezávisí toto na personálním obsazení soudního dvora? Nemůže si někdo představit konzervativní dvůr, který by jednal na obhajobu svobody?

Tento návrh je chimérou; strukturální důvody proti němu působí. Jak Black správně poznamenává: "je nelogické mít stát samotný - pomocí svého Nejvyššího soudu - který je uznán jako konečný a jediný soudce vlastních (státních) aktivit... John C. Calhoun viděl tento problém s obdivuhodnou jasností." (203)

Black odmítá opustit soudní přezkoumání, ačkoliv uznává, že "vkládá svoji víru do 'něčeho na způsob zázraku,' že by vláda byla soudcem ve svých vlastních věcech," protože nemůže akceptovat zřejmou alternativu. Ale řekni Blacku, co je alternativou? Calhounovou alternativou... bylo anulování, zprostředkování, hnutí směrem k principu jednomyslnosti atd., ale Black ihned... odmítá tento druh cesty, jakožto druh vedoucí k anarchistické negaci samotné národní vlády." (204)

Pro Rothbarda je strašlivý výsledek, kterého se Black bojí, přesně to, co potřebujeme. Uzavírá důležitým tvrzením o svém pohledu na Ústavu: "...ústava s ohledem na pokusy omezit vládu, byla jedním z nejušlechtlejších pokusů... v lidské historii omezit Stát - ale... selhala a selhává téměř potupně. Jedním z důvodů pro takovéto selhání, jak předpovídal Calhoun, je monopol Nejvyššího soudu." (205)

Ve své nepublikované zprávě Rothbard samozřejmě nezanedbává svoji principiální akademickou specializaci. Vážně kritizuje práci hlavního proudu v ekonomii a ekonomické historii. Ačkoliv přístup Jamese Buchanana obhajuje svobodný trh těsněji než tak činí většina ekonomů, Rothbard nemohl přijmout jeho metodologii. Byla založena na nerealistických předpokladech; a Rothbard hbitě odhaluje hlavní slabiny.

V recenzi knihy od Buchanana a jeho dvou spoluautorů "Prices, Incomes and Public Policy" (206), Rothbard tvrdí, že "tato kniha mi přináší jako málo která to, jak mnoho toho může být špatně, jestliže něčí filosofický přístup - něčí epistemologie - je celá špatná." (207) Co je hlavní chybou: "U kořene téměř všech problémů této knihy leží slabý, zmatený a nekonzistentní pozitivismus: ochota používat falešné předpoklady, jestliže se jejich 'prediktivní hodnota' zdá být nějak užitečná. Je to tato mrzačící ochota nechat vše vyplynout, nebýt rigorózní stran nějaké teorie, protože "předpoklady nemusí být stejně pravdivé nebo realistické," což prostupuje touto knihou a ničí ji." (208)

Zde se Rothbard jako obvykle vyrovnává se zásadním bodem. Člověk může mít sklon namítat Rothbardovi tím, že řekne, co je konec konců špatného na používání mylných předpokladů? Nejsou užitečné jako první aproximace? Pokud můžeme přijít k teorii, která předvídá dobře, její předpoklady mohou být pak uhlazeny, aby byly realističtější.

Ernest Nagel zastával přesně tutéž pozici: "Jestliže rozvíjíte nějakou adekvátní teorii... musíte zjednodušit, idealizovat předpoklady, a i učinit nějaké předpoklady, které jsou jasně v protikladu

ke známým existujícím faktům!! To je nutné pro rozvinutí těla teorie... jednoduše z důvodu analytické výhodnosti. Empirickým obhájením tohoto je schopnost předložit později doplňující předpoklady, které teorii přivedou blíže k faktům." (209)

Rothbard nesouhlasil se svým učitelem a jeho proti argument udeří přímo na jádro věci. Tvrdí, že použití falešných předpokladů v ekonomii v praxi oslabuje teoretickou přesnost. Jakkoliv byl Nagel a jiní pozitivisté racionální, použití falešných předpokladů má škodlivé efekty: "Jestliže teorie anebo analýza nejsou striktně pravdivé nebo soudržně propojené s jinými teoriemi, potom téměř vše, co jde - bude obhájeno s 'prediktivní hodnotou' nebo jinou takovou výmluvou." (210) Rothbard dokumentuje tento svůj postoj důkladně ve svém uvažování o Buchananově knize a kritiku, kterou nabízí aplikuje dále, než je jen tento okamžitý terč. James M. Buchanan (1919-2013) a jeho spoluautoři hovoří o monopolu, ačkoliv oni: "... tuší, že je něco špatného s celou současnou teorií monopolu, že je i nemožné definovat monopol přesvědčivě anebo definovat monopol nějaké komodity. Ale ačkoliv tyto věci vidí, nikdy s tím nic nedělají nebo od toho bodu začnou konstruovat nějakou ekonomii, které se drží - protože jsou skrz na skrz pomýleni svými pozitivistickými postoji: "dobře, toto může být užitečným nástrojem pro některé účely." (211)

Ve stejném stříhu používají tito autoři "módní žargon" krátkodobých nákladových křivek firmy. Uznávají, že: "...je to vše dosti arbitrární; házejí to stranou s odseknutím, že to může mít nějakou 'prediktivní hodnotu.' Výraz, který myslím nejlépe popisuje falešnost a eklekticismus navozený tímto filosofickým přístupem, je 'nezodpovědnost'." (212)

Špatná teorie vede ke špatné politice. Právě tak jako Rothbard odsuzoval nedbalé teoretické předpoklady, tak protestoval stejně proti vágním a ničím nepodepřeným etickým předpokladům. "Stejně vážné filosofické zmatení jim dovoluje, nejednou podstrčit své vlastní etické předpoklady do knihy, bez obhajoby a prakticky neohlášeně." Na jakém základě dělají předpoklady, že dokonalá konkurence a rovnost jsou „dobrymi věcmi“?

Rothbard si všímá neobvyklých rysů egalitářské politiky, které dávají tito autoři přednost a která je běžná i jinde: "A oni mají dále tu kolosální drzost odsuzovat 'cenovou diskriminaci' (tj. doktory, kteří účtují více bohatým, než chudým), protože to je, pro nějaké důvody, hrozně neetické pro soukromé lidi, kteří jsou angažovaní ve své vlastní dobrovolné redistribuci bohatství... je to jen legitimní pro vládu provádějící redistribuci pomocí donucení. Necítí, že tento etický nesmysl, musí obhájit... Je to tento druh nedbalé, nefilosofické dětinské 'etiky', která je zase typická pro jednání Chicagské ekonomické školy." (213)

Rothbard samozřejmě shledal tento neurčitý postoj šíleným z hlediska pojmové přesnosti; a při jedné příležitosti přímo Buchanana stran tohoto konfrontoval. Byl "poděšen" použitím "pevných poptávkových" křivek. Vymýšlel si protipříklady pro to, aby ukázal absurdnost tohoto konceptu. "Autoři říkají, že pevná, vertikální poptávková křivka je ilustrována vládní poptávkou po vojácích, a že pokud není dost dobrovolníků, vláda povolá zbytek... analýza je nesmyslná, protože pokud řekneme, chce vláda 100 000 mužů v armádě. Ale, jestliže má mnoho lidí modrou knížku anebo řekneme je vyjmutu ze služby, že jich může být najato anebo povoláno jen 60 000, potom máme vertikální nabídkovou a vertikální poptávkou křivku, které se nemohou nikdy protnout. Podle vlastních předpokladů autorů by potom v armádě nebyl nikdo, což je jasně absurdní." (214)

K ještě většímu Rothbardovu zděšení, Buchanan toto tvrzení připustil. V dopise, který Rothbard cituje, odpovídá: „Vy [čili Rothbard] máte docela pravdu, když hovoříte o takovémto výsledku... za vašich předpokladů je to absurdní. Ale tomu je tak stejně ve všech těch jiných případech, v kterých činíme dosti extrémní předpoklady.“ (215) Rothbard rozhodil zděšením ruce: „... nyní se mi zdá, že tento druh filosofie, tento pozitivistický přístup k ekonomické teorii, ji korumpuje, pokud mohou použít takovýto silný výraz, v samotném jádru, a že žádná trvalá záslužná teorie se z kuchtění takového druhu nemůže vyloupnout.“ (216) Naneštěstí Rothbardovo trvání na absolutní pojmové přesnosti zůstalo dosud menšinovým pohledem.

Buchanan byl samozřejmě pionýrem ekonomické školy "teorie veřejné volby"; a jak on, tak Gordon Tullock (1922-2014) velmi obdivovali klasické dílo Anthonyho Downse (n. 1930) v této oblasti "An Economic Theory of Democracy", (217) Rothbard nikoliv. Shledal v Downsově díle stejně chybné používání falešného předpokladu, které odsuzoval u Buchanana. "Jejím klíčovým selháním je přijetí módního pozitivismu naší doby, který tvrdí, že teorie spočívající na falešných předpokladech může být dobrá a hodnotná, jestliže může dávat dobré 'předpovědi' založené na 'testovatelných' výrocích. To ignoruje tu skutečnost, že v lidském jednání nejsou výroky 'testovatelné' tímto způsobem." (218)

Jako obvykle Rothbard není spokojen jen s obecným odsouzením. Ukazuje detailně, jak Downsovy chyby v teorii jeho knihu znehodnocují. Downs činí arbitrární předpoklady o racionálním jednání; on "postupuje skrze knihu s tím, že posuzuje některé jednání jako 'racionální', jiné jako 'iracionální' atd., notabene pod maskou toho, že nedělá etické hodnotové soudy." (219)

Rothbard má malé použití pro různé Downsovy prediktivní hypotézy, shledává je vágními nebo chybnými. Jeden příklad zde musí stačit: "...je učiněno otevřené prohlášení bez výhrady: 'Volební hlas proti jakékoliv straně není hlasem proti vládě per se, ale čistým nesouhlasem s

okrajovým jednáním, které strana provedla... Když já [Rothbard] volím, volím někdy proti vládě per se; toto jednání dostatečně vyvrací Downse." (220) Downs odsuzoval anarchisty k analytickému zapomení pomocí arbitrárního předpokladu.

Rothbard rychle vyřídil ještě jednoho budoucího nositele ceny v jménu Nobela za ekonomii ve své recenzi knihy Roberta W. Fogela (1926-2013) "The Union Pacific Railroad." (221) Fogel tvrdil, že zakladatelé Crédit Mobilier nebyli šejdíři. "Z pohledu 'společenské návratnosti,' byla železnice neobyčejně zisková a vyplácející se. Fogel oslavuje železnice a jejich přínosy; a známý podvod zakladatelů Crédit Mobilier je odmítnut jako mýtus, jako zisky, ne více než obhájené 'rizikem' zakladatelů." (222) Pro Rothbarda celá linie Fogelovy argumentace spočívá na základním omylu: "Nejsem ohromen nicméně tím bodem pohledu, který se strachuje o 'podnikatelský zisk' převzatý lidmi, kteří obdrželi štědré vládní dluhopisy, a kteří se divili nad tím, za jakou cenu tyto dluhopisy mohou následně prodat na trhu." (223)

Fogel selhává v tom, aby rozlišoval mezi ryzími investicemi na trhu a "investicemi" dotovanými vládou. Přirovnávání těchto dvou k sobě, ukazuje na nedostatek pojmové jasnosti. Fogelova chyba odráží to, že dává přednost vládní kontrole ekonomiky: "Fogel uzavírá tím, že výstavba Union Pacific byla pěkná; nicméně byl by býval dával přednost tomu, že by železnice byla vybudována zcela jako vládní podnik, tak že by náklady byly minimální a vláda by mohla sklídit zisk za 'podnikatelské riziko,' v tomto bodě by vláda mohla prodat železnici za kapitálovou hodnotu, soukromému podnikání." (224)

Rothbard se charakteristickou hloubkou vrací k důvěrně známému tématu. Právě jako u ekonomie blahobytu, nedostatek pojmové jasnosti - v případě přirovnání soukromého rizika s vládním rizikem - vede k protitržním názorům. Rothbard viděl Fogelův vzor myšlení jakožto část většího trendu mezi americkými historiky: "Tato kniha při zakrývání skandálů Crédit Mobilier, svědčí o pravděpodobně širším hnutí v americké historiografii: s odklonem levicových amerických historiků od marxismu nebo přímo socialismu k víře ve 'smíšenou ekonomiku,' důležitost dávaná těmito historiky 'skandalizování' velmi ostře opadla." (225)

Korupce téměř vždy zahrnuje spolupráci mezi zájmy vlády a zájmy byznysu; tak, ti, co podporují smíšenou ekonomiku (sociálně tržní ekonomiku), která dává přednost takové spolupráci, mají tendenci ignorovat korupci. "Skandalizování je na druhou stranu vhodné jen pro 100 % socialistické historiky nebo pro libertariány," Rothbard nejen vysvětluje Fogelovu chybu, ale také identifikuje klíčovou oblast jeho vlastní historické praxe: málo věcí ho zajímá více, než škodlivé partnerství vlády a byznysu.

Dalšímu budoucímu nositeli ceny za ekonomii ve jménu Nobela se dostalo mnohem detailnějšího zkoumání. Ve své analýze knihy Douglassa Northa (1920-2015) „The Economic Growth of the United States, 1790-1860, (226) vidíme vzepětí Rothbardovy kritické síly. Rothbardovo strhání se může jevit na první pohled jako překvapující, North je většinou brán jako silný podporovatel svobodného trhu. Ale pro Rothbarda, pojmová jasnost a přesnost jsou, jako vždy, nejpřednější; chyby předpokládaných přátel trhu by mohly být strasnější, než úsilí veřejných nepřátel. Rothbard by mohl podobně jako představitel Ibsenova dramatu „Brand,“ říci: „Děblem je kompromis!“

Rothbard opět nachází chyby v metodě vedoucí k chybám v politice. Northovi se nedostává adekvátního náhledu na příčiny: nechápe, že jednotlivci jednají. Místo toho myslí mechanicky, žádá matematické vztahy mezi jistými proměnnými: „North, podobně jako všichni pozitivističtí historikové mají v podstatě vysoce mechanický a deterministický pohled na ekonomický růst. Jsou zde zdroje, jsou zde exportní odvětví... a jsou zde různé ‚multiplikační-akceleratorové‘ modely dopadu těchto různých exportních průmyslů. Roli jednání jednotlivců, podnikatelů a inovátorů, North vědomě a upřímně zavrhuje; role kapitálových investic – tak důležitá pro rozvoj – obdržela podobně přehlíživé zacházení.“ (227)

Tak North poznamenává akorát to, že v rozvíjejících se zemích hrají rozhodující roli vývozní průmyslová odvětví. Ale kvůli těmto svým mechanistickým pohledům, obrací směr kauzality: "North vidí zřejmou skutečnost, že obecně nejpokročilejším odvětvím zvláště v 'nerozvinutých' zemích je vedoucí vývozní odvětví. Ale vyvozuje z toho, že je zde na vývozním odvětví něco mocně a unikátně urychlujícího rozvoj per se. Ve zkratce, namísto zjištění toho, že odvětví, které je obzvláště efektivní a pokročilé se pak stane vedoucím vývozním odvětvím, North má tendenci obrátit správnou kauzalitu a přisoudit téměř mystickou moc v iniciování rozvoje a tak dále, vývozním odvětvím per se." (228)

Rothbard neoblomně ukazuje na to, jak tato původní chyba vede k dalším chybám. North si myslí, že vývozní odvětví jsou "dobrou věcí," bez toho, aby se ptal, jak vznikly: pokračuje v naznačování toho, že vývozní odvětví, která utrácejí svůj zisk na dovozy méně přispívají rozvoji, než ta odvětví, která utrácejí svoje příjmy doma. Jeho uvažování má jistou logiku: jestliže vývozy jako takové jsou dobré, neměly by být potom zůstat bez narušení ze strany dovozů?

Ale předpoklad je opět mylný: dovozy nejsou absolutně dobré. North oživuje merkantelistické omyly: "Tvrdí... že příjmy vývozního odvětví, které jsou potom většinou použity pro dovozy, unikají a zabraňují rozvoji země; kdežto vývozní odvětví, jejichž příjmy 'zůstávají doma,' budují zemi, protože udržují v rámci země 'multiplikačně-akceleratorový' efekt takovýchto útrat. Tento

keynesiánský nesmysl použitý dalece za to, jak by ho i samotný Keynes použil - tj. pro všechny situace a nejen pro depresi." (229)

Rothbard nyní použil jednu z jeho nejoblíbenějších kritických technik, kterou jsme několikrát viděli v činnosti. Tlačí autorovo uvažování do extrému ve snaze ukázat jeho absurditu. Tak, North tvrdí, že jestliže má oblast jen jedno vývozní odvětví, rozvoji bude zabráněno. Ale nenabízí žádnou definici "oblasti" - jako vždy požaduje Rothbard přesnost. Co je výsledkem? "North (který zjistil, že oblasti jsou stejně tak důležité jednotky jako politicky umělé 'národy') hovoří o 'oblastech' svázaných s jedním vývozem. A ještě jak velká anebo malá je 'oblast'? 'Oblast' je ekonomicky bezvýznamným termínem, když můžeme udělat 'oblast' malou dost na tom, že nebude mít více než jen jednu vývozní komoditu. A ještě to nečiní takovou oblast chudou nebo nedostatečně rozvinutou." (230)

Chyby v teorii mají vážné následky: "Logika Northovi pozice, na které patrně netrvá, je v základě protekcionistická; průmyslové odvětví je považováno za významnější než jiné zboží, vývozy jsou výše než jiná odvětví atd... Tak protekcionisticky myslí North, že vlastně říká, že vývozní komodita, která vyžaduje více investic do kapitálových zařízení a tak dále, je lepší a prospěšnější, než jiná vyžadující méně, protože zde budou větší výdaje na domácí přístavní zařízení atd. To je opět protekcionistickým nesmyslem." (231)

Rothbard pečlivě dodává, že North sám nevykresluje politické implikace své vlastní analýzy; nezastává pozici ochranných cel. Co zajímá Rothbarda, ačkoliv je to logický argument: zde, říká, je místo, do kterého bude člověk dotlačen, jestliže upadne do takového omylu.

Ale proč je to omylem? Rothbard identifikuje základní keynesiánskou chybu: „to [Northův argument o kapitálových investicích] tvrdí, že méně efektivní a méně produktivní odvětví je lepší než více efektivní a produktivní, protože více peněz je prvním odvětvím utraceno na náklady, zdroje atd. Nejsou však peníze, které jsou uspořeny, dále použity?" (232) Za tímto keynesiánským omylem leží větší selhání. Keynesiánské uvažování je právě jen příkladem pokusu "donutiti" trh.

Průmyslový rozvoj se stává jako neprozkoumaný cíl sám o sobě; ale proč je růst v tomto sektoru vždy žádaný? "Zase znovu, důležitou žádanou věcí je svoboda na trhu; země nebo oblast bude často lépe rozvinuta v závislosti na podmínkách zdrojů nebo trhů, soustředěním se na jednu nebo dvě položky, a potom tyto směňující za jiné zboží vyprodukované jinde. Pokud se toto stane na svobodném trhu, je to pak mnohem produktivnější, než vynucovat skleníky anebo textilní továrny ve jménu 'ekonomického růstu.'." (233)

North v tomto případě sám nečiní osudný krok k mylné politice - většina ekonomů se zvládá vyhnout doporučení cel, bez ohledu na to, co žádá jejich argumentace. V jiné oblasti si přesto North dopřává neprozkoumaného etického předpokladu k podpoření své analýzy. Poznává dosti přesně, že některé plantážnické ekonomiky jsou nedostatečně rozvinuté, a že takové ekonomiky jsou také vysoce nerovnostářské. Pravděpodobně kvůli svému vlastnímu odevzdání se věci rovnosti, mylně uzavírá, že nerovnost je pro rozvoj špatná: "Nerovnou distribuci příjmu spojuje s 'plantážovou' ekonomikou, kde majitelé plantáží mají špatný zvyk utrácet svoje peníze na importovaný luxus; to je dáváno do kontrastu se šlechtou, více rovnostářšší ekonomikou, kde vícero lidí rozvíjí domácí průmysl a domácí aktivity. Opět, Northova pozice je smícháním jak historických, tak ekonomických chyb; skutečnost, že historicky některé plantážnické systémy měly nerovné příjmy neznamena to, že jak plantážnické systémy, tak nerovnost [vždy] potlačují ekonomický rozvoj. Jistě tak nečiní.

Rothbarovy recenze o ekonomických dílech nebyly v žádném případě vždy negativní. Prohlásil, že kniha Lawrence Abbotta „Quality and Competition“ (235) je mistrovským dílem. Většina ekonomů hlavního proudu sledující chiméru dokonalé konkurence, neschvaluje diferenciaci produktu a reklamu. Proč, pro příklad, by zde měly být rozdílné druhy zubních past nebo rozdílné značky aspirinu? Nejsou značky jednoduše pokusem omezit konkurenci prodeje „stejných“ komodit?

K tomu obránci trhu, v neposlední řadě Rothbard sám, před Abbottovou knihou inklinovali k odpovědi právě tím, že trvali na tom, že lidé si svobodně vybrali výrobky, které jim byli nabídnuty. Ale nikdo nebyl schopen podat teoreticky uspokojující vysvětlení o "kvalitativní" konkurenci." Před touto (knihou) ekonomové včetně mne samého si mysleli, že teorie nepotřebuje zvláštní vysvětlení pro kvalitu, protože rozdílná kvalita statků za stejnou cenu je ekvivalentní různým cenám pro stejné statky. S rozdílnou kvalitou by pro většinu účelů dále bylo nakládáno jako s rozdílnými statky. To samé platí pro další.

Až doposud nikdo nebyl schopen rozlišovat, teoreticky, mezi rozdílnou kvalitou a rozdílnými statky." (236) Abbott vyřešil tento teoretický hlavolam tím, že se zeptal, jakou potřebu nějaké statky uspokojuje? Výrobky, které uspokojují stejnou potřebu se počítají jako statky stejného druhu. Rozdíly v takovýchto výrobcích jsou rozdíly v kvalitě stejného statku, ne naprosto rozdílného statku. „Abbot poskytl excelentní rozlišení založené na tezi, že stejné statky uspokojuje stejnou potřebu... použitím tohoto vysvětlení na třídu potřeb, může ukázat (v rakouské tradici), že velká různorodost statků nebo rostoucí životní standard plní vícero potřeb nebo je plní s větší precizností a přesností než dříve.“ (237)

Vezmeme-li tuto inovaci, je stěží překvapivé, že Abbott brání kvalitativní konkurenci. „Abbott ukazuje, že kvalitativní konkurence není jen slabou náhradou za cenovou konkurenci, jak tvrdí moderní teoretici, ale je podstatná pro to, co nazývá ‚kompletní konkurencí, která kombinuje cenovou a kvalitativní konkurencí‘... zdůrazňuje hodnotu konkurence mezi jmény značek, reklamy (k plnějším uspokojení potřeb spotřebitele a pro poskytování vícera informací), [a] rozmanitosti výrobků.“ (238)

Přes Rothbardovu obhajobu nezískala kniha nikdy mnoho pozornosti. Ale Rothbard pokračoval v jejím obdivování a několikrát ji citoval ve svém díle „Man, Economy and States.“ (239)

IX. Rothbardův systém etiky

Ačkoliv se Rothbard obvykle nacházel v blízkém shodě s Misesem, v jedné oblasti tvrdil, že se Mises mýlil. Mises tvrdil, že etické soudy jsou subjektivní: konečné cíle nejsou předmětem racionálního výběru. Rothbard nesouhlasil, tvrdil, že objektivní etika může být z potřeb lidského charakteru vyvozena. Jeho přístup založený na studiu aristotelovské a tomistické filosofie, je představen v jeho hlavní práci „Etika svobody“ (240), jeho nejdůležitější studii na téma politická filosofie.

I kdyby měl Rothbarda pravdu v tom, že je objektivní etika možná, je tento pohled nezbytný pro libertariánství? Proč opustit Misesův názor? Podle Misesa můžeme obhajovat svobodný trh bez spoléhání se na kontroverzní předpoklad o charakteru etiky. Člověk může demonstrovat bez toho, aniž by činil hodnotové soudy o tom, že intervencionistická opatření jako jsou zákony o minimální mzdě selhávají v tom, aby dosáhly cílů svých vlastních obhájců. Je-li tomu tak, máme hodnotově neutrální obranu proti takovýmto opatřením a svobodný trh je obhájěn. Nestačí to?

Rothbard si to nemyslel. Jak zdůraznil, intervencionistická opatření pomáhají některým lidem, ačkoliv na náklady jiných. Odbory, pro příklad mohou zvýšit mzdy svých členů, zatímco způsobí jiným lidem mimo odbory ztrátu jejich pracovních míst. Proč si někdo může myslet, že tento výsledek je ze stanoviska členů odborů neuspokojující? Naopak vůči Misesovu postoji, intervencionistická opatření ne vždy selhávají v tom, aby bylo dosaženo cílů jejich obhájců. Hodnotově neutrální obrana svobodného trhu nemůže potom sama o sobě stačit.

Rothbard prvně ukázal svůj rozdíl oproti Misesovi v komentáři k Misesově článku „Epistemological Relativism in the Sciences of Human Action,“ proneseném na symposiu o relativismu pořádaném nadací Volker Fund. Svoji základní kritiku uvedl důrazně: „Ale jak může Mises vědět, co motivuje etatisty? Předpokládejme, pro příklad, že ten, kdo co řídí ceny chce

moc a nezajímá je, že vytváří nedostatky... (nebo je to nějaký nihilista a nenávidí všechny a chce vytvořit nedostatky); předpokládejme, že někdo, kdo chce zkonfiskovat majetek bohatých má velmi vysoké časové preference a nestará se o to, že ekonomika bude za dvacet let rozbita. Co potom?“ (241)

V Rothbardově etickém systému je sebe vlastnictví základním principem; každá osoba oprávněně vlastní svoje vlastní tělo. Málo libertariánů by tomu odporovalo; ale málo, jestliže vůbec nějaký, vidělo důsledky tohoto principu tak jasně jako Rothbard.

Pro mnoho libertariánů je smluvní svoboda počátkem i koncem všeho. Rothbard s tím nesouhlasí: neomezovaná smluvní svoboda je daleko od toho, aby byla následkem sebevlastnictví, ve skutečnosti mu odporuje. Máme-li sebevlastnictví a získávání vlastnictví pomocí „smísení něčí práce“ s nevlastněným majetkem, každý samozřejmě může vstupovat volně do všech druhů ujednání s jinými. Nicméně nelimitovaná „svoboda kontraktu“ je neakceptovatelná.

„Naneštěstí mnoho libertariánů oddaných právu na smlouvy, má smlouvy samotné za absolutní, a tak tvrdí, že jakákoliv dobrovolná smlouva musí být ve svobodné společnosti legálně vynutitelná. Jejich selhání je v tom, že selhávají ve zjištění toho, že právo na smlouvu je striktně odvozené z práva na soukromé vlastnictví, a že tak jedinými vynutitelnými smlouvami... by měly být ty, kde selhání jedné strany v dodržení smlouvy znamená ukradení majetku druhé strany.“ (24)

Tak plyne z Rothbardova porozumění smlouvám to, že člověk se nemůže prodat sám do otroctví. Jeden se může dobrovolně podřídit vůli jiných; ale žádná legální síla nemůže donutit někoho, aby zůstal věrný takovému podřízení; znovu zdůrazňuje, smlouva nestojí jakožto absolutní věc. Zde, jak je častým případem Rothbard nesouhlasí s Robertem Nozickem (1938-2002), který tvrdí, že smlouvy o prodeji někoho do otroctví by měly být vynutitelné.

Rothbard používá princip sebevlastnictví k řešení komplikovaného problému právní teorie. Co je základem pro vynucení kontraktu? Podle některých právních teoretiků, včetně takových eminentních postav jako Oliver Wendel Holmes a Roscoe Pound, je smlouva v zásadě slibem. Jedna varianta tohoto názoru tvrdí, že smlouva vede strany k tomu, že očekávají chování určitého druhu. Ty podle ní plánují své aktivity a utrpí ztrátu, jestliže jsou tato jejich očekávání zklamána. V nápomoci pro zajištění dosažení těchto očekávání, mohou být smlouvy vymáhány.

Rothbard lehce vyvrací tyto teorie. Obě, smlouva jakožto slib a smlouva jakožto vyplněné očekávání negují sebevlastnictví: člověk může zcizit jen něčí vlastnictví, ne něčí vůli. Načrtává

drsné, ale striktně logické následky toho, že slib jako takový nemůže být vynucován. Každá legálně vázaná smlouva musí zahrnovat směnu titulů mezi stranami v čase, kdy je kontrakt uzavřen.

Jeho závěr plyne z jeho předpokladů; ale proč akceptovat axiom sebevlastnictví tak, jak ho vykládá Rothbard? Ten argumentuje tím, že všechny společnosti jsou konfrontovány se třemi alternativami: každá osoba vlastní sama sebe, některé osoby vlastní ostatní anebo každá osoba vlastní část osoby všech ostatních. (Jsou tyto alternativy vše vyčerpávající? Varianty a kombinace druhé a třetí možnosti mohou být vymyšleny snadno, ale to nevyžaduje žádnou změnu v Rothbardově argumentaci.)

George I. Mavrodes (1926-2019) namítl, že Rothbard učinil nezaručený předpoklad. Rothbard se ptá, kdo by měl vlastnit lidi? Ale proč předpokládat, že by lidé měly být vůbec vlastněni? Tím, jak Rothbard využívá koncept vlastnictví, nicméně Mavrodesova otázka postrádá smysl. „Vlastněním,“ Rothbard míní „kontrolu“; a je opravdu nutné, že někdo (nebo nějaká supina) musí kontrolovat každou osobu. Rothbardovým alternativám není možné uniknout.

Máme-li tyto alternativy, kterou by měl člověk vybrat? Ve své odpovědi Rothbard hodně spoléhá na jednu skutečnost. Každý je v realitě řízen svoji vlastní vůlí. Jestliže poslouchám jiného člověka, musím vždy učinit rozhodnutí o tom, že dělám to, co si on přeje; a pod hrozbou násilí z jeho strany bych měl ponechat svoje směřování nezměněné. Musím se rozhodnout, zda přistoupím na tuto hrozbu.

Ale někdo může namítnou, že i kdyby měl Rothbard pravdu, že nikdo nemůže zcizit vůli, jak se dostane k závěru, který chce? Jak ze skutečnosti, že vůle nemůže býti zcizena, vysleduje etický soud o tom, že každá osoba by měla být uznána jakožto sebevlastník? Nedopouští se zde Rothbard omylu odvozování „měla by“ z nějakého „je“?

Rothbard by protestoval proti našemu fiktivnímu odpůrci. On opravdu vyvozuje „měla by“ z nějakého „je,“ ale popíral by, že je vinen nějakým omylem. Tvrdí, že etické principy vyplývají z charakteru člověka. Skutečnost, že každý člověk má kontrolu nad svou vlastní vůlí znamená, že pokoušet se donutit vůli jiného člověka je neobhajitelné - učinit tak, je pokusem o porušení lidského charakteru. Tento zákaz neplatí tehdy, jak říká Rothbard, pokud bylo násilí někým vyvoláno. Zde pak může člověk odpovědět se vsí nutnou silou a Rothbard pečlivě vypracovává teorii odvetného potrestání.

Jakmile je sebevlastnictví ustanoveno, vlastnická práva brzy následují: nabyté vlastnictví skrze "smíšení něčí práce" s nevlastněnými zdroji nebo získáním takového vlastnictví pomocí daru

anebo směnou od někoho jiného. Rothbard prokazuje velké dialektické umění v předvídání námitek vůči své teorii. Jednou z nejdůležitějších z nich je, že jestliže někdo může získat vlastnictví pomocí lockeovské smíšené práce, nestraní to neférově prospěchu prvního vlastníka? Představme si nějakou skupinku ztroskotaných námořníků plavajících směrem k neobydlenému ostrovu. Získává ostrov první osoba, která dosáhne ostrova prvně? Může potom odmítnout vstup svým spoluplavcům, pokud mu nezaplatí přehnanou činži? Politický filosof G. A. Cohen (1941-2009) později vznesl přesně tutéž námitku proti libertarianismu, avšak bez odkazu na Rothbardovo pojednání této záležitosti. (243)

„Robinson Crusoe přistávající na velkém ostrově, může velkolepě vytroubit do světa své ‚vlastnictví‘ celého ostrova. Ale přirozeně on vlastní jen část ostrova, kde sídlí, a kterou přeměnil pro své používání... Povšimněme si, že neříkáme, že aby vlastnictví půdy bylo platné, musí být trvale v užívání. Jediným požadavkem je, že půda bude jednou v používání, a tak se stává vlastnictvím někoho, kdo smísil svoji práci, někoho, kdo otiskl svoji pečeť do půdy pomocí své osobní energie.

Můžeme si představit ještě jednu námitku k tomuto bodu. Připusťme, že Rothbard úspěšně vyvrátil tvrzení Georgistů a jiných, a že první přivlastňovatel půdy může v Rothbardově systému požadovat od všech ostatních kupní cenu za půdu. Má tento systém, jakkoliv logický, nějaký praktický význam? Většina vlastnických titulů dneska neplyne z jasné linie převodu od lockeovského prvního vlastníka. Naopak, nezjistili bychom, že mnoho titulů k půdě jde nazpět k aktům násilného vyvlastnění? Nevedl by rychle pokus uvést Rothbardův systém do praxe k válce konfliktních zájmů o vlastnictví?

Jako obvykle, Rothbard přemýšlel o této námitce sám. Odpovídá, že důkazní břemeno leží na tom, kdo rozporuje majetkový titul k půdě, aby potvrdil svůj nárok. Pokud tak nemůže učinit, vlastní současný vlastník svoji půdu legitimně. Pokud nemůže býti majetkový titul k půdě vystopován nazpět k legitimnímu aktu přivlastnění, je spekulace o původním vlastníku a jeho současných potomcích nic neříkající.

Ale, co pokud ten, kdo rozporuje, může svůj nárok dobře obhájit? Potom je Rothbard zcela připraven následovat důsledky svého systému. Mnoho vlastníků půdy v Latinské Americe a jinde by se pak v Rothbardově světě nacházelo ve velmi tísnivé situaci: „Skutečný svobodný trh, opravdová libertariánská společnost zasvěcená spravedlnosti a majetkovým právům, může být zde [v zemích třetího světa] ustavena pouze ukončením nespravedlivých feudálních nároků na vlastnictví. Ale utilitární ekonomové, neukotvení v žádné etické teorii majetkových práv, se mohou vrátit jen k obraně jakéhokoliv statu quo, který nastal.“ (245)

Rothbardova „Etika svobody“ je v jednom smyslu chybně nahlížena. Rothbard striktně odlišoval politickou filosofii od etiky jakožto celku, a jeho kniha se zabývá v zásadě tím druhým (246) Když Rothbard pro příklad dedukuje z axiomu neagrese, že lidé by měli být svobodní, když činí jakoukoliv dobrovolnou směnu, kterou si přejí, jeho závěr, podobně jako předpoklad, jsou částí politické filosofie. Nečiní žádný pokus stran toho, že každá dobrovolná směna je morálně žádoucí. Tak plyne, tvrdí Rothbard, z dobrých politických principů, že vydírání by nemělo být právně zakázáno: je to prodej služeb se zadržováním informací ze strany zájmových stran. Ještě jeden příklad pevné konzistence, s kterou je Rothbard ochoten sledovat své závěry v tváři tvář běžně zastávaným názorům: rodiče by neměly mít povinnost starat se o své nezletilé děti.

Někteří by v tomto bodě rozhodli svoje ruce pobouřením. Ale jeden může doufat, že před tím, než tak bude někým učiněno, tak tento člověk zváží hlavní záležitost. Rothbard žádným způsobem nenavrhuje, že by vydírání anebo zanedbání péče o děti bylo morálně žádoucí. Jeho morální názor na tyto praktiky je právě tak stejný, jako u většiny lidí. Ale ze skutečnosti, že nějaká aktivita je nemorální, neplyne, že by měla býti právně zakázaná. Skutečně, pokud má Rothbard pravdu o politické morálce, bude často nemorální pokoušet se zakázat imorální aktivity. To zní paradoxně, místo podkopávání morálky, to slouží jako důležitý prostředek pro její obranu. Člověk, který hledí na jakoukoliv historickou periodu vidí, že hlavním porušovatelem morálky bylo to, co Nietzsche nazýval „nejstudenější ze všech studených monster, Stát.“ Doktrína podobná jako ta Rothbardova, která striktně omezuje roli politiků ve vynuocování morálky, může být z morálního bodu pohledu jen vítána.

Podstatná část knihy „Etiky svobody“ je věnována Rothbardově kritice jiných klasických liberálů, včetně L. von Misesa, F. A. von Hayeka a Isiaha Berlina. Jeho diskuse o Robertu Nozickovi je zvláště pozoruhodná. Jak Rothbard zjistil klíčová část Nozickovi obrany minimálního státu je závislá na nejednoznačnosti. Nozickův argument je odpovědí na Rothbardovo tvrzení, že ideálně obrané služby by měly být poskytovány soutěžícími soukromými agenturami. Povinná monopolní agentura, tj. vláda není ani nutná ani žádoucí.

Proti Rothbardovi rozvíjí Nozick argument, který se ze začátku zdá být ničující. Dejme Rothbardovi jeho soukromý tržní anarchismus, navrhuje Nozick. Potom způsobem zcela konzistentním s Rothbardovým systémem, se objeví monopolní agentura. Rothbardův systém poráží sám sebe. Přistoupivší k této výzvě, Rothbard odhaluje rozhodující slabost v Nozickově argumentaci. Nozick se zaměřuje sám velmi na případy, ve kterých se střetávají bezpečnostní agentury ohledně řádných procedur, které by měly být použity u soudů se zločinci. Jedním z výstupů Nozickova zvažování je argument o tom, že mezi agenturami se ustaví odvolací soudní dvůr.

Doposud byl Nozick na správné cestě a Rothbard sám pokládal velký důraz na potřebu dohody přesně tohoto druhu. Ale podle Nozicka agentury, které se dohodly, splynuly do jedné společnosti. Rothbard shledává tento krok v Nozickově argumentaci nesmyslným: vytváří spolu se přoucí agentury, které se dohodnou na utvoření arbitráže pomocí dohody, jednu firmu? Nozick "vyvrátil" Rothbarda pomocí arbitrární definice.

X. Politika v teorii a praxi

Rothbard pozměnil slavný Marxův výrok: přál si obojí, jak porozumět světu, tak ho změnit. Toužil po aplikaci idejí, které vyvinul ve svém teoretickém díle na současnou politiku a přinést libertariánský pohled k pozornosti obecné veřejnosti. Jedna záležitost pro něj stála na prvním místě. Podobně jako spisovatel Randolph Borne (1886-1918), tvrdil, že "válka je zdravím státu"; podle toho oponoval agresivní zahraniční politice.

Jeho podpora neintervence v zahraniční politice ho přivedla k obhájcům staré pravice. John T. Flynn (1882-1964), Garet Garrett (1878-1954) a jiní před druho-váleční "izolacionisté" sdíleli Rothbardovu víru v úzké propojení mezi státní mocí a bojovnou zahraniční politikou. Situace byla dosti jiná u poválečného amerického konzervatismu. Ačkoliv Rothbard byl dřívějším přispěvatelem do časopisu "National Review" Williama F. Buckleyho (1925-2008), odmítal agresivní následování obhajoby Studené války ze strany Buckleyho a takových členů editorské rady jako byli James Burnham a Frank S. Meyer. Rozešel se s těmito samozvanými konzervativci a poté se stal jedním z jejich největších odpůrců. Z podobného důvodu odsuzoval jejich neokonzervativní následovníky.

Rothbard jasně určil základy pro svůj odpor k zahraniční politice časopisu "National Review" v jedné eseji "For a New Isolationism," napsané v dubnu 1959; kterou časopis neotiskl. Vůči těm, kteří dávali přednost politice "osvobození" namířené proti komunistickému bloku, Rothbard pozdvihl ničující námitku: "Ve všech stohách papíru popsaném Pravicí v poslední dekádě [1949-1959] není žádné vysvětlení toho, co politika ultrapřísnosti nebo tvrdosti opravdu znamená. Vyplňme tuto mezeru zvažováním toho, co jsem si jistý, je nejtvrdší možná politika: okamžité ultimátum Chruščovovi a spol odstoupit a rozpustit celý komunistický režim; jinak shodíme vodíkovou bombu na Kreml... Co je špatného na této politice? Jednoduše to, že nás to rychle přivede k vodíkové, bakteriologické, chemické, globální válce, která by zničila Spojené státy stejně jako Rusko." (247)

K tomuto hroznému obrázku by obhájci "zatlačování" samozřejmě odpověděli, že komunisté by kapitulovali: Rothbard by nesouhlasil z důvodu, který bude probírán později. Zde postačuje říci, že považoval za zřejmé to, že protože "po takovém ultimátu by následovalo zničení Spojených států, musíme hodně oponovat takovéto politice." (248)

Jestliže "osvobození" vede k národní sebevraždě, co je alternativou? Rothbard navrhuje návrat k "staré a tradiční americké politice izolacionismu a neutrality." Ale není toto otevřeno fatální námitce? "Ale, já [Rothbard] uslyším ze všech stran, každý ví, že izolacionismus je zastaralý a mrtvý, ve věku vodíkové bomby, řízených raket atd." (249) Jak se Amerika může vyhnout angažovanosti v evropské mocenské politice, jestliže Sovětský svaz má schopnost nás zničit? Již nemůžeme ustoupit do Pevnosti Amerika.

Na toto má Rothbard jednoduchou odpověď: "program světového odzbrojení až do bodu, kdy se izolacionismus stane opět vojensky praktickým." (250) Jestliže by tato politika byla provedena, Amerika by byla bezpečná před cizím útokem: již bychom se nemuseli sami účastnit cizích sporů. Vzájemné odzbrojení bylo také v zájmu Sovětského svazu, tak by odzbrojení bylo proveditelné.

Vždy v pohotovosti vůči námitkám, Rothbard předvídá, že kritikové by tvrdili, že Pevnost Amerika by srazila vojenské výdaje a odřízla by se od světového obchodu. Vůbec ne, odpovídá: "tento argument nikdy nedával smysl, je absurdní dneska, když vzdycháme nad fantastickými rozpočtem, který je na nás uvalen atomovým zbrojením. Jistě... náš zbrojní rozpočet by byl menší, než je nyní... Základem každého obchodu jsou výhody pro obě strany." (251)

I kdyby nepřátelská mocnost kontrolovala zbytek světa, proč by nebyla ochotná s námi obchodovat? Naneštěstí Rothbardův argument neměl na jeho bojovné protivníky žádný efekt.

Rothbard následoval pragmatickou politiku dočasných spojení s jakýmkoliv skupinami v konkrétním čase, k oponování militarismu a zahraničním dobrodružstvím. Předložil základy pro svoji politický postoj v klíčové eseji "Left and Right: The Prospects for Liberty." (252) Tato se objevila v důležitém vědeckém časopise "Left and Right," který založil. Tento časopis obsahoval důležité eseje o revizionistické historii a zahraniční politice, ale naneštěstí vycházel jen v letech 1965-1968. Právě zmíněná klíčová esej je dostupná ve sbírce "Egalitarianism as a Revolt Against Nature and Other Essays," které obsahuje některé z Rothbardových nejdůležitějších prací o politické teorii.

V úvodní eseji, jejíž titul byl přejat pro titul celých knih, vznáší základní výzvu proti školám ekonomie a politologie, které dominují převládajícímu názoru. (253) Téměř každý předpokládá, že rovnost je "dobrou věcí"; i obhájci svobodného trhu jako Milton Friedman (1912-2006) se připojují k tomuto konsensu. Spory mezi konzervativci a radikálními centristy jsou jen ohledně handlu mezi rovností a efektivností.

Rothbard zcela odmítá předpoklad, na kterém tyto argumenty spočívají. Proč předpokládat, že je rovnost žádoucí? Není dostatečné, tvrdí, ji obhajovat jako pouhou estetickou preferenci ve stylu ekonoma Franka Knighta. Právě naopak, rovnostářství podobně jako vše ostatní potřebuje obhajobu svého etického mandátu.

Pro Rothbarda, jak jsme viděli v diskusi o jeho knize "Ethics of Liberty," vyžaduje etické ospravedlnění upření pozornosti na charakter lidstva. Souzení podle tohoto standardu je pro rovnostářský pohled ničující. Všude v přírodě najdeme nerovnost. Pokusy předělat lidi začínají tak, že každý musí sedět do stejné formy, což vede k nevyhnutelné tyranii. "Velká skutečnost existence rozdílů mezi lidmi a jejich různorodost (to jest nerovnost) je zřejmá z dlouhého zápisu lidských zkušeností; proto byl obecně rozpoznán nehumání charakter světa nucené uniformity." (254)

Rothbard rozšiřuje svoji kritiku rovnosti v textu "Freedom, Inequality, Primitivism and the Division of Labor." (255) Nejen to, že biologie a minulost dělá lidské bytosti vrozeně rozdílnými od jiných lidských bytostí, ale dělba práce pramení z toho faktu, že se lidé ve svých schopnostech liší.

Jak později uvidíme v diskusi v "An Austrian Perspective on the History of Economic Thought," (256) Rothbard byl neobyčejně horlivým kritikem marxismus. Začal s Marxovým mladistvým dílem "Ekonomicko-filosofické rukopisy z roku 1844," (257) Marx a jeho následovníci nekonečně žvanili o předpokládaných hororech dělby práce. V kapitalistické ekonomice pracující běžně mají jen jednu specializaci: klempíři pro příklad nejsou obvykle lékaři a podobně. Nezajišťuje tato specializace, že lidé v kapitalistické ekonomice jsou omezení a zakrnělí? Ale socialismus toto vše změní. V nadcházejícím tisíciletí bude každý schopen volně sledovat různé druhy kariéry: "volný rozvoj každého bude podmínkou pro volný rozvoj všech." (258)

V odpověď Rothbard neváhá nazvat tento nesmysl pravým jménem. Samotný fenomén nad kterým Marx pláče, je podmínkou všeho civilizačního pokroku. Za absence dělby práce, s její doprovodnou specializací, nebudeme bydlet v utopii načrtnuté v "Manifestu" (259) a "Kritice gothajského programu"; (260) místo toho bychom rychle sestoupili k barbarismu. Proč potom tak mnoho intelektuálů pokračuje v tvrzení, že dělba práce dehumanizuje?

Z velké části tito intelektuálové, argumentuje Rothbard, padli za oběť mýtu populárnímu v době romantismu. Romantici vykouzlili primitivního muže, který nedotčen dělbou práce, žije v harmonii s přírodou. Rothbard k tomuto nemá mnoho. V několika dobře vybraných slovech strhá Karla Polanyi (1886-1964), vlivného velebitele primitivnosti: "Toto uctívání primitivnosti se prolíná Polanyiho knihou, která v jednom bodě vážně aplikuje termín 'ušlechtilý divoch' na křováky v Jižní Africe." (261)

V úvodu datovaném do února 1991 ke znovu otisknuté eseji svoji kritiku dále vylepšuje. Poznává, přičemž následuje literárního teoretika a historika Meyera H. Abramse (1912-2015), že romantický mýtus primitivismu spočívá na hlouběji ležícím mýtu. Podle "emanacionistického" pohledu, který ovlivnil jak novoplatoniky, tak gnostiky, je tvoření základním zlem. Lidské bytosti musí být znovu pohlceny primitivností jednoty všech věcí.

Rothbard vidí tuto podivnou doktrínu, jakožto "vytvoření heretického a mystického undergroundu v Západním myšlení." (262)

Je jasné, že Rothbard pohlíží na romantismus s rozhodně negativním postojem, tedy přinejmenším pokud se týká jeho dopadu na politiku. Jsně ukazuje zločinné následky romantismu ve výše zmíněném článku "Left and Right: The Prospects for Liberty." (263) Velebení primitivnosti, které charakterizuje romantismus, není v žádném případě omezeno na Levici. Právě naopak, podpírá ospravedlnění pro to, co Rothbard nazývá "Starým řádem" feudalismu a militarismu. Jak evropský konzervatismus, tak socialismus odmítají svobodný trh. Tak, podle Rothbarda, je úkolem milovníků svobody oponovat obou těmto ideologiím.

Tím, že tak činí, tvrdí, libertariáni musí přijmout revoluční strategii. Pro Rothbarda není cestou kompromis: proti všem etatistickým ideologiím se musí bojovat od základů po střechu. Poznamenal, že historik lord Acton (1834-1902) dlouho před Lvem Trockým obhajoval "trvalou revoluci." (264)

Rothbard mimochodem znervózňoval americké romantické konzervativce tvrzením, že ranné dílo Edmunda Burkeho (1729-1797) "Vindication of Natural Society" (265) nebylo satirou, ale seriosně zvažovanou obranou anarchismu. Pokud má Rothbard pravdu, hlavní ikona amerických tradicionalistů byla kdysi libertariánem. Článek "A Note on Burke's Vindication of Natural Society," se objevil v časopise "Journal of the History of Ideas." (266) Vyvolal mnoho kontroverzí, ale významný Burkeovský učenec historik Isaac Kramnick (1938-2019) o něm mluvil pochvalně ve svém díle "The Rage of Edmund Burke." (267)

Společnost argumentuje Rothbard, spočívá na dělbě práce. Jsou-li dány očividné výhody mírové kooperace, která využívá rozdíly mezi lidmi ve schopnostech do největšího možného rozsahu, co potom blokuje pokrok lidstva? Rothbard ve své eseji "The Anatomy of the State," identifikuje hlavní překážku pro lidské zlepšování. Na rozdíl od dobrovolné směny, z které kvůli jejímu charakteru mají zisk ti, jež si svobodně vybrali se jí účastnit, Stát spočívá na násilí. Následující Franze Oppenheimera (1864-1943) a Alberta Jay Nocka (1870-1945), Rothbard tvrdí, že Stát nemůže vytvářet bohatství: může je jen od někoho vzít a dát je někomu jinému. Jako oni dává Rothbard do kontrastu "politické prostředky" s "ekonomickými prostředky."

Pokud má Rothbard pravdu, stojíme nyní bez pochyby před hlavní překážkou naší obrany společnosti: leviatanu Státu. Ve "War, Peace and the State," (269) Rothbard zužuje cíl, ve snaze dovolit obráncům svobody vést svůj boj efektivněji. Jedna aktivita více než jiné značí Stát jakožto nepřítel svobody, a je to zde, kde se musí koncentrovat jejich úsilí.

Touto aktivitou je samozřejmě vedení válek. Kromě smrti a destrukce, které k válce přímo patří, národy zaměstnané v ozbrojených konfliktech platí velkou cenu stran svobody. Podle toho volá Rothbard národy, aby se účastnili jen striktně obrané zahraniční politiky. Křížové výpravy, které

"mají učinit svět bezpečným pro demokracii" ho vedou k opozici: jak může hlavní predátorská agentura, Stát, sloužit jako prostředek k zajištění svobody? V eseji "National Liberation," (270) nicméně odmítá rozšířit svoje odsouzení války na revoluci. Často revoluce manifestují svůj odpor ke Státu a zaslouží si podporu.

Naneštěstí v případě svobody političtí filosofové nespěchali, aby se chopili Rothbardovy revoluční výzvy proti základům své disciplíny. Jedna z charakteristických námitek teoretiků hlavního proudu musí znít libertariánům přirozeného práva podobně jako tato: "I když někdo připustí, že sebe vlastnictví se aplikuje na racionální dospělé, co se má dělat s dětmi? Jistě nemohou být práva těchto závislých lidských bytostí a naše povinnosti směrem k nim provedeny podle Rothbardových názorů."

Rothbard si byl dobře vědom této námítky a v článku "Kid Lib," (271) nabízí pádnou odpověď. Citlivě balancuje práva dětí, které se rozšiřují tak, jak se tyto stávají schopnějšími v provozování sebevlastnictví, s mocí rodičů určit pravidla pro ty, co bydlí v u nich doma a žijí na jejich účet.

Rothbard trvale střídal propracovávání principů s jejich aplikací na určité specifické záležitosti. V článku "The Great Women's Liberation Issue: Setting It Straight," (272) Rothbard aplikoval princip, na který jsme se již často odkazovali. Lidé se liší ve svých schopnostech, což je fakt, který rovnostáři na své riziko zanedbávají. Ale neliší se muži a ženy také ve svých schopnostech? Unisexuální sny radikálních feministek popírají přírodu a musí být odmítnuty.

Rothbardův vlastní postoj k ženskému hnutí charakteristicky zdůrazňuje svobodu: "Nejdu tak daleko jako extrémní mužští 'sexisté', kteří tvrdí, že ženy by se měly omezit na domov a děti, a že jakékoliv sledování alternativní kariéry je proti přírodě. Na druhou stranu, nevidím o mnoho více podpory pro opačné tvrzení, že ženy orientované na domácnost znásilňují svůj charakter." (273)

Rothbard by podobně jako Nock mohl mluvit o "našem nepříteli Státu." Ale z toho neplyne, že by se díval na všechny anarchisty se sympatiemi. Právě naopak v článku "Anarcho-Communism," (274) Rothbard vyjadřuje svoji nechuť k anarchistům, kteří se snaží spojit oponování Státu s komunismem. Často se obhájci tohoto postoje přímo chápou iracionalismu. Norman O. Brown (1913-2002), freudovský klasik velmi oblíbený Novou levicí, tvrdil, že socialisté v tváři tvář Misesově důkazu, že socialistický systém nemůže kalkulovat, by měli opustit ekonomickou kalkulaci ve prospěch světa polymorfní perversity.

Jako jeho marxističtí odpůrci, Rothbard zdůrazňuje jednotu teorie a praxe: filosofie je vodítkem k jednání. V textu "Why Be Libertarian?" (275) si pokládá nejzákladnější otázku ze všech: proč by nás mělo zajímat libertariánské teoretizování? Rothbard tvrdí, že odpověď by nemělo být jen úzké sledování individuálních výhod. Jen láska ke spravedlnosti dostačuje.

Ve snaze rozšířit vliv libertariánského myšlení v akademickém světě založil Rothbard v roce 1977 časopis "Journal of Libertarian Studies". Časopis začal slibně symposiem o knize "Anarchy, State and Utopia" od Roberta Nozicka. Až do současnosti zůstává nejdůležitějším časopisem příznivě nakloněným libertariánským idejím. Rothbard založil v roce 1987 ještě jeden časopis "Review of Austrian Economics," který by poskytl vědecké místo pro ekonomy a jiné lidi, kteří se zajímají o Rakouskou ekonomickou teorii. To je také klíčový časopis ve své oblasti specializace. Trvá do současnosti, po roce 1997 s novým názvem "Quartely Journal of Austrian Economics."

Ve svých komentářích k současným událostem, Rothbard ukázal udivující schopnost mít přehled o rozsáhlém množství informací o jakémkoliv předmětu, který jej zajímal. Zdali, pro příklad, byly otázkou bojující kliky v Afghánitánu anebo zdroje investic v petrolejářství na Středním východě, vždy měl k dispozici relevantní údaje. Příklady jeho novinových sloupků převzatých z "Rothbard-Rockwell Reportu" jsou dostupné v knize "The Irrepressible Rothbard." (276)

To je nepostradatelná kolekce obsahující klíčová sdělení Rothbardova pohledu na zahraniční politiku, která vysvětlují detailněji odůvodnění pro neintervenci politiku, kterou jak jsme již viděli, podporoval. V několika odstavcích rozebere převažující doktrínu americké zahraniční politiky 20. věku.

Podle přijímaného obrázku ohrožovali totalitní mocnosti Ameriku během 20. století dvakrát. Německo pod vládou šíleného vůdce Hitlerova usilovalo o dobití světa. Poté, co Spojené státy a jejich spojenci uspěli v zastavení nacionálních socialistů, si žádala pozornost nová hrozba.

Jeden z našich spojenců v druhé světové válce Sovětský svaz byl sám militantním expanzionistickým státem; musel být zadržován během zdlouhavé Studené války. V různém čase během Studené války a dále i po ní až do současnosti, nepřátelští a agresivní diktátoři představovali pro Ameriku problém. Saddám Husajn (1937-2006) se řadí pravděpodobně k nejznámějším z těchto tyranů.

Přijímaný obrázek vykresluje lekci ze všech těchto událostí. S agresivní mocností, téměř vždy vedenou diktátorem, se musí jednat tak, jak by se jednalo s násilníkem ze sousedství. Jen tvrdé jednání s diktátorem může odvrátit válku.

Protože násilníci jsou obecně zbabělci, diktátoři se obecně skloní, pokud jsou k tomu přímo vyzváni. Mnichovská dohoda z 29. a 30. září 1938 perfektně ilustruje to, jak se nemá jednat s diktátorem. Británie a Francie ustoupily Hitlerovi; výsledkem byla válka o rok později. Kdyby Británie a Francie jednaly, když Hitler remilitarizoval Porýní v roce 1936, nacionální socialisté by mohli býti svrženi téměř bez nákladů.

Rothbard kdysi v této často presentované linii myšlení odhalil omyl: "Odpovězte mi váleční jestřábi: kdy v historii, když jeden stát čelil bojechtivým, extra tvrdým ultimátům od jiného státu, kdy se vůbec tento druhý stát vzdal a skutečně kapituloval - před tím, než byla nějaká válka vybojována? Kdy?" (277)

Rothbardova rétorická otázka spočívá na jednoduchém psychologickém bodu. Předpokládaný "násilník" nemůže kapitulovat před nějakým ultimátem, aby nebyl svržen: "Žádná hlava Státu s jakoukoliv hrdostí anebo sebeúctou anebo přáním si získat respekt svých občanů, nekapituluje před takovým ultimátem." (278)

Válka v zálivu výborně ilustruje Rothbardovo tvrzení. Přitom, když čelil ohromné převaze síly, Saddám Husajn se nepodrobil. Rothbardova generalizace vysvětluje Saddámovu zdánlivě iracionální odpověď.

Ale nezapomněli jsme na něco? Co třeba druhá světová válka? Neprokazuje selhání konfrontovat Hitlera stran Československa v roce 1938 nezvratně teze těch, co nechtějí appeasement? Rothbardova odpověď ilustruje jeho schopnost oponovat argumentu i v jeho nejsilnější podobě. "Druhá světová válka v Evropě nebyla případem, kde by tvrdost fungovala. Naopak, Hitler pohrdal britskými garancemi Polsku, které přivedly Británii a Francii do Polsko-Německé války v září 1939." (279)

Bojovná zahraniční politika potom mnohem pravděpodobněji povede k válkám, o kterých prohlašuje, že jim má bránit. Ale kdo nás ponouká směrem ke sledování tohoto kursu? Rothbard vinní sociální demokraty a jejich následovníky neokonzervativce. Tyto obviňuje z podpory etatismu doma a války v cizině.

Rothbard střízlivě shrnuje krédo sociální demokracie tímto způsobem: "... ve všech důležitých záležitostech sociální demokracie stojí proti svobodě a tradici a dává přednost etatismu a velké vládě. Sociální demokraté jsou v delším období nebezpečnější než komunisté, nejen protože jsou vytrvalí, ale také proto, že jejich program a jejich rétorická provolání jsou mnohem zákeřnější, protože požadují spojení socialismu s odvoláváním se na cnosti 'demokracie' a svobody volby." (280)

Pro Rothbarda má Stát pozici principiálního nepřítele. Bitva proti "masivnímu státu blahobytu a války" pro něj nebyla jen střetem abstrakcí. Právě naopak Rothbard usiloval o specifické cíle, které by zahrnovaly etatistické doktríny, které si ošklivil. Sidney Hook (1902-1989) byl velmi blízko špičky Rothbardových intelektuálních nepřátel. Raný komunistický teoretik ve 20. letech 20. století, Hook shledal Sovětský svaz nedostatečně revolučním a brzy tloukl na bubny militantního antikomunismu, ačkoliv zřetelně socialistického ražení. Během svého dlouhého života vyzýval k válce nejprve s nacionálně socialistickým Německem, a potom proti Stalinovi a jeho následovníkům. Podle Rothbarda, "něčí postoj k Sidney Hookovi... poskytuje vhodný

lakmusový papírek ohledně toho, zda je někdo ryzím konzervativcem, paleo nebo nějakou formou neo." (281)

Boj proti Státu musí být veden na mnoha frontách. Rothbard viděl rušivé trendy mezi různými levicovými libertariány. Ačkoliv libertarianismus kvintesenčně odporuje státní moci, některé doktrinářské odchylky umožňují nepříteli vstoupit zadními dveřmi.

Činí tak pomocí toho, že tvrdí, že veřejné organizace musí dodržovat pravidla nediskriminačního zacházení. Tyto pravidla nemají, co dělat se svobodným trhem, ale mají, co dělat se slogany současné Levice. Rothbard zkušeně vyhledává centrální omyl v tomto argumentu libertariánských heretiků. Protože téměř vše dnes zavání původem od státu, nová doktrína vede k totální vládní kontrole.

Rothbard uvádí svůj poznatek s charakteristickou vervou: "Ale jen doslovné vládní aktivity jsou předmětem této vládní doktríny. To se vztahuje na jakékoliv aktivity, které jsou 'natřeny veřejným štětcem', s použitím, pro příklad vládních ulic nebo převzetím prostředků daňových plátců... někdy libertariáni ustoupí nazpět k rozhořčenému argumentu, že dnes stejně můžete stěžít rozlišovat mezi 'veřejným' a 'soukromým'." (282)

Levicové libertariánství není samozřejmě pro Rothbarda hlavním problémem, kterému čelí Amerika: jsme konfrontováni s celkovým etatistickým útokem na svobodu, vedeným "tvůrci veřejného názoru" mezi akademiky a jinde. Jak se tento útok tak dobře povedl? Rothbardova odpověď odhaluje filosofické kořeny tohoto problému. Akademické elity již více nevěří v objektivní morálku, uchopenou pomocí správného úsudku. Postrádaje racionální základy pro morální hodnoty, naši domnělí intelektuální vůdci pohotově upadají do etatistického bludu.

Počínající stádium nihilismu, tvrdí Rothbard, nastalo v umění: "Prvně, levicoví liberálové kázali 'l'art pour l'art [umění pro umění] v estetice a jakožto důsledek toho, v etice vytrubovali nový pohled, že zde není žádná taková věc jako odhalitelná anebo objektivní etika, že všechny etiky jsou 'subjektivní,' že všechny lidské volby jsou jen osobními, emotivními 'preferencemi'." (283)

Rothbard silně oponoval modernímu umění a vysoce si cenil kritického vysvětlení v knize rakouského historika umění Hanse Sedlmayra (1896-1984) "Art in Crisis: The Lost Center". (284)

Popírání objektivních standardů ve jménu svobody vede ke smrti a zkáze. Rothbard tvrdí, že etický nihilismus vyúsťuje v zahození nejzákladnějších lidských práv, včetně práva nebýt zavražděn. Nemá nejmenší sympatii pro bující hnutí za eutanasií: "Ne, maska je pryč a doktor Asistovaná Smrt pan Liberální Smrt s Důstojností a celý zbytek této osádky se stane doktorem a panem Vrahem. Dávej si pozor pane a paní Ameriko: liberální humanisté, lži a lékaři jsou... vás zabijí." (285)

Co může být učiněno v boji s etatismem a nihilismem? Rothbard nahlíží populismus s velkou sympatií. Jako často ve své práci, znovu promýšlí a prohlubuje svoji pozici. Určuje, že obecná libertariánská strategie vzhlížení k soudům pro vynucení práva byla mylná. I v případech, kdy soudy vynutí "správnou" pozici, pravidla státního práva (tj. států USA) a místních orgánů by neměla být podkopávána. Tak Rothbard dává přednost pozici "pro volbu" států, pokud jde o potraty. Ale byl nerad, aby soudy vynutily právo na potrat vůči nepoddajným státům.

"Ne, libertariáni by neměli býti již déle spokojeni s centralizací a národní jurisdikcí - rovnocennou," píše, "zahraníční intervenci anebo dosažením globální diktatury. Kansasané by tak napříště měli mít svoje šance v Kansasu; Nevaďané v Nevadě atd. A jestliže ženy zjistí, že kliniky pro potraty nejsou v Kansasu obhajitelné, mohou odcestovat do New Yorku anebo Nevady." (286)

Ačkoliv Rothbard našel velké výhody v populismu, neobhajoval toto hnutí nekriticky. Viděl nebezpečí v levicovém populismu; opravdové populistické hnutí nesmí opustiti svobodný trh ve prospěch bláznivých všeléků. V jednom z posledních článků, které napsal, varoval Pata Buchanana (n. 1938) před nebezpečím: "V této temné a nestabilní situaci je důležitou věcí pro nás paleolibertariány-populisty to, že najdeme kandidáta co nejdříve, který by vedl a rozvíjel věc a hnutí pravicového populismu, aby pozvedl vlajku staré, svobodné, decentralizované a striktně omezené republiky." (287)

Ještě jeden časopis, který založil "The Libertarian Forum," poskytl prostor pro jeho aktuální komentáře v období 1969-1984. Představil úplné populární vysvětlení libertarianismu v knize "For A New Liberty" (1973). (288) Pracoval aktivně po mnoho let, jakožto vedoucí člen Libertariánské strany (Libertian Party). Ve snaze odolat opuštění libertariánských principů frakcemi v rámci strany, vedl Radikální stranický výbor. Justin Raimondo probral Rothbardovy politické aktivity ve velkém detailu ve své knize "Enemy of the State: The Life of Murray N. Rothbard". (289) Raimonodo byl členem Radikálního stranického výboru a píše z pohledu aktivisty, který sympatizuje s Rothbardem. Nakonci 80. let 20. století Rothbard stranu opustil.

Někteří tvrdí, že nacházejí rozpory v Rothbardových politických aktivitách. On často kritizoval jiné libertariány pro odchylování se od správné "linie"; no, sám vyhledával spojení s odlišnými skupinami, jak na Levici tak na Pravici. Ve skutečnosti zde není žádný rozpor: Rothbard pohlížel na libertariány mnohem striktnějším standardem než na outsidersy. Pro ty v rámci skupiny byla doktrinální ortodoxie povinná, ale spojení s outsidersy byla jinou záležitostí. Zde byly důležité veškeré taktiky a obecný souhlas o principech nebyl ani požadován ani očekáván.

XI. Rothbard o současných ekonomických záležitostech

Rothbard nabídl komentáře k současným ekonomickým záležitostem v časopise "The Free Market" vydávaném americkým institutem Ludwiga von Misesa; a soubor jeho sloupků z let 1982 až 1995 je dostupný v knize "Making Economic Sense." (290) Mnoho ekonomů zjistilo, že na svobodném trhu má spotřebitel větší volnost při volbě, než v ekonomice ovládané vládním donucením. Ale zde hrozí jeden mylný krok. Protože spotřebitelé mají větší výběr na svobodném trhu, je jednoduché dojít k závěru, že cokoliv podněcuje volbu, je opatřením pro svobodný trh. Tak ekonom Milton Friedman (1912-2006), v některých kruzích „považovaný za opravdovou esenci hlavního generála“ volnotržních sil, podporoval školské vouchery tak, aby rodiče mohli poslat své děti do škol, které si pro ně vybrali.

Rothbard ihned ve své analýze probodává jádro tohoto opatření: „Při pošetilé zaměřování se na potencionální ‚výběr,‘ zapomněli voucherový revolucionáři, že rozšíření ‚výběru‘ chudých rodičů tím, že se jim dá více peněz daňových poplatníků také omezuje ‚volbu‘ rodičů z předměstí a rodičů využívajících soukromé školy v tom, aby svým dětem opatřili ten druh vzdělání, které pro ně požadují.“ (291) Takovému zaměření, Rothbard argumentuje, by se nemělo dít ve prospěch takového abstraktního pojmu jako je "výběr" (volba), ale na peníze a příjem. Osoba, která vydělává více peněz nutně má větší 'výběr' stran toho, jak utratit peníze. Jednoduché zjištění: společnost svobodného trhu spočívá na systému soukromých majetkových práv, ne na marném úsilí, které se snaží maximalizovat volbu, jakéhokoliv druhu. No, kdo před Rothbardem viděl tento bod tak jasně, a tak dobře?

Rothbard byl vždycky ostražitý v případě mylných argumentů pro kapitalismus, které ve snaze být hodnotově neutrální, postrádají dobré základy pro etickou teorii. Dříve jsme viděli jeho kritiku Paretova kritéria jakožto ideálu blahobytu: v článku obsaženém v této knize, brilantně ilustruje, jak toto kritérium funguje v praxi: "Groteskním příkladem 'volnotržního' 'experta' schopného umírněného totalitarismu byl návrh anti-populačního fanatika a významného ekonoma... Kennetha E. Bouldinga. Boulding navrhoval typickou ekonomickou 'reformu'. Místo nucení každé ženy ke sterilizaci poté, co by porodila dvě děti, by mohla vláda vydávat každé ženě oprávnění ... na dvě děti." (292)

Matka by mohla mít dvě děti a pokud by chtěla více mohla by si koupit oprávnění na dítě od ženy, která by s tímto oprávněním chtěla obchodovat. "Pokud začneme od původního ZPG [Zero Population Growth – nulový růst populace] plánu," komentuje Rothbard, "a zavedeme Bouldingův plán, nebyl by každý na tom lépe, a nebylo by tak splněno Paretovo pravidlo?" (293)

Jestliže klíč ke svobodné společnosti nemá být hledán ve standardní ekonomii blahobytu, není ani úspěšné ho hledat v současném znamení doby, demokracii. Jen ten fakt, že většina společnosti podporuje nějaké opatření, nám říká velmi málo o vhodnosti opatření: "Co je vlastně tak dobrého na demokracii? Demokracie je stěží sama o sobě cností, je mnohem méně důležitá a není tak významná jako svoboda, právo na soukromé vlastnictví, svobodný trh anebo striktně omezená vláda. Demokracie je jednoduše procesem, prostředkem výběru vládců a politik. Má ale jednu ctnost, a ta může být opravdu důležitou: poskytuje mírový prostředek pro triumf lidové vůle." (294)

Pokud jde o Rothbarda, může každý zřídka předpovědět, co u něj přijde jako další. Bez ohledu na to, jak si člověk pečlivě myslí, že chápe Rothbardovo myšlení, on byl vždy několik kroků napřed. Tak, co následuje za právě citovanou pasáží? Jeden si může myslet, že s ohledem na jeho pohled na demokracii, bude nebude zdůrazňování demokratické reformy. Docela naopak, požaduje více demokracie. To neplyne z tohoto faktu, že by demokracie byla teoreticky nezbytná, že by směřování k demokracii nebylo na pořadu dne. Rothbard se obzvláště zaměřil na strhnutí moci ze soudnictví, kterážto soudnictví umožňuje zrušit lidově podporované iniciativy. Naši soudcovští páni a mistři našli arogantním způsobem v ústavě levicové hodnoty, které tomuto dokumentu vnutili. Rothbard si z toho nic nedělal: navrhl opatření, které by „efektivně rozbilo moc Nejvyššího soudu.“ (295)

Rothbard je dostatečně jasný, nebyl konvenčním ekonomem. Jeho ekonomická analýza byla vždy začleněna do pečlivých úvah o politice a etice. Tak, mnoho ekonomů, když zvažovalo dohodu o volném obchodu NAFTA [North American Free Trade Agreement], vidělo jen to, že cla by byla touto dohodou snížena. Nebyl to pohyb směrem k svobodnému trhu, který by si zasloužil podporu libertariánů? Rothbardova analýza proniká mnohem hlouběji: Nejhorším aspektem Nafta jsou Clintonovské vedlejší ujednání, které činí z nešťastné dohody Bushe I. horor mezinárodního etatismu. Máme co děkovat vedlejší ujednáním za nadnárodní komise a jejich nadcházející 'narůstající harmonizaci.' Vedlejší ujednání také protlačují zahraniční pomoc pomocí vládního 'hoaxu o volném trhu'" (296)

Povšiml si také jiného problému s Nafta, který unikl pozornosti většiny komentátorů: "Nafta je nazývána obchodní úmlouvou, a tak se může vyhnout ústavnímu požadavku dvou třetinového schválení v senátu." (297) Rothbardovo pojednání o politických a ekonomických záležitostech pokrývá široké pole, ale jedno téma stojí v nejpřednější řadě. Jakékoliv pokroky moci státu jsou pro něj smrtelným nebezpečím. A ještě horším než nárůst moci jednoho státu, je nárůst imperialistické moci, která hledá světovou dominanci.

Zde viděl primární nebezpečí NAFTA, vitálního kroku směrem k Novému světovému řádu. Politicky, to znamená, že Spojené státy jsou "totálně oddané" vytvořit světovou vládu. Ekonomicky, to znamená žádný volný trh, ale "řízený, kartelizovaný obchod a výrobu, ekonomiku ovládanou oligarchickou vládnoucí koalicí Big vlády, Big byznysu a Big Intelektuálů/Big médií." (298)

XII. Rothbardův poslední vědecký triumf

Ještě jeden poslední vědecký triumf pro Rothbarda zůstal, ačkoliv se bohužel objevil až po jeho smrti. Ve dvou masivních svazcích "Economic Thought Before Adam Smith" a "Classical Economics" (299) představil puntičkářsky detailní a erudované vysvětlení historie ekonomické teorie. Pro Rothbarda měla historie ekonomie neobvykle široký rozsah. Pro něj zahrnovalo nejen ekonomickou teorii, ale prakticky všechnu intelektuální historii jako takovou. Přistupuje ke konečné a dobře promyšlené interpretaci hlavních ekonomických kontroverzí.

Pro příklad Machiavelli byl v jeho pohledu "kazatel zla" - ne pro jeho módní vyobrazení jakožto florentského zakladatele hodnotově neutrální politologie. S charakteristickou jasností se Rothbard ptá: "Kdo v historii světa konec konců a mimo román dra Fu Manchua, vlastně velebil zlo a nectnosti na každém kroku své životní cesty? Kázání zla je radou, kterou dával Machiavelli: být dobrý, pokud vám dobrota nebrání v dosažení něčeho, co potřebujete, v případě vládců něčeho, co je udržením a rozšířením moci." (300)

Rothbard uzavírá svoji diskusi dlouhou výtkou moderním politologům, kteří "se vystříhají morálních principů, jakožto 'nevědeckých', a tak stojících mimo jejich oblast zájmu." (301) Rothbard pevně odmítá tezi Maxe Webera podle které "vnitřní světsky asketismus," který povzbuzovali kalvinisté, hrál klíčovou roli ve vzestupu kapitalismu. Rothbard odporuje tím, že kapitalismus začal dlouho před Kalvínem; a důraz na "Boha a zisk," kterým Weber charakterizuje protestanty, byl přítomen v katolickém středověku. Kvůli Weberově tezi Rothbard podává ještě jeden kontrast mezi katolíky a protestanty, následuje tím tak Emila Kaudera. Calvinistický důraz na povolání vedl ke zdůraznění práce a úspor a nedůvěru ke spotřebě: katolická Evropa, která následovala aristotelovskou a scholastickou tradici, neshledala nic špatného na spotřebě. Tento rozdíl vedl k rozhodujícímu rozdělení ve vývoji ekonomie mezi užitkovou a nákladovou teorií ceny.

V pasáži ukazující na hluboký vhled dal Rothbard stranou moře špatných interpretací o sporu mezi antickými a moderními autory. "Rozdělení 'tradice' versus 'modernita' je většinou umělou antitezí. 'Modernisté' jako Locke nebo pravděpodobně i Hobbes mohli být individualisti a

'pravicovými mysliteli,' ale byli také prosáknuti scholastikou a přirozeným právem." (302) Dále na stejné straně udeřil na jinou teorii s rozsáhlým, ale nezaslouženým vlivem: John Pocock [historik politického myšlení] a jeho následovníci nejsou přesvědčiví při pokusu postulovat umělé rozlišení a spor mezi libertariánskými obavami Lockeho, či jeho pozdějších následovníků na jedné straně, a oddanosti "klasické ctnosti" na straně druhé...proč nemohou libertariáni a ti, co odporují vládním intervencím také oponovat vládní 'korupci' a marnotratnosti? Vskutku, tyto dvě záležitosti jdou obvykle ruku v ruce". (303)

Rothbard pevně oponuje whighovskému pohledu na historii ekonomie, dle kterého "novější" je nevyhnutelně "lepší," a který tak pokládá studium minulosti za zbytečné. V Rothbardově pohledu se většina historie ekonomie skládá z chybných zvratů; a první díl končí povídáním o úpadku. No, paradoxně Rothbardova vlastní metoda je v jiném ohledu sama whighovská. On má svoji vlastní pevně zastávanou pozici ohledně správné ekonomické teorie, založenou na jeho věrnosti zásadám Rakouské ekonomické školy. Podle toho horlivě pohlíží na to, jak různé osoby předvíдали klíčové rakouské pohledy nebo, naopak, sledovali slepé odbočky.

Dominantním tématem v Rothbardově ocenění ekonomie je charakter hodnoty. Ekonomičtí aktéři usilující o zlepšení své pozice, vedou sami sebe svým subjektivním oceněními zboží a služeb. Sledování "objektivního" měřítka hodnoty je marné; jaký vliv může mít takovéto údajné kritérium, jestliže se neodráží v myslích ekonomických aktérů? Rothbard zvláště zdůrazňuje v tomto smyslu tak zvaný paradox hodnoty. Jak mohou být náklady na vodu malé anebo žádné, zatímco diamanty jsou mimořádně drahé? Život bez prvního nemůže existovat, zatímco to druhé je pouhou luxusní věcí. Neukazuje tento paradox, že zboží se nevyměňuje podle subjektivních hodnoty? Odpověď, plně rozvinutá Rakouskou ekonomickou školou, závisí na té skutečnosti, že subjektivní ocenění jednotlivé jednotky zboží, ne ocenění celé zásoby zboží, určuje cenu. Protože vody je hojnost a diamanty jsou vzácné, není zde vůbec žádná anomálie ve vyšší ceně diamantů.

Rothbard nikdy neopomněl ocenit ty, kteří dosáhli anebo přispěli k tomuto pohledu. Scholastikům se dařilo zvláště dobře: Pierre de Jean Olivi (1248-1298), pro příklad, zjistil, že: "důležitým faktorem určujícím cenu je uspokojení nebo subjektivní užitek, subjektivní touha po produktu ze strany jednotlivého spotřebitele... užitečnost, při určení ceny, je vztažena k nabídce a není absolutní." (304) Chválí Jeana Buridana (1301-kol 1360) pro rozšíření subjektivní užitkové analýzy peněz.

Klíčovým následkem subjektivní pozice je to, že směna nemůže spočívat v rovnosti: každá strana si cení více toho, co získává, než toho, čeho se vzdává. Ti, kteří tento bod minou, si vyslouží od Rothbarda námitku. Aristoteles, kterého velmi obdivoval jako filosofa, neušel výtce:

„Aristotelova slavná diskuse o reciprocitě ve směně v jeho knize "Etika Nikomachova" je základním příkladem sklouznutí k tlachání. Aristoteles mluví o staviteli, který směňuje dům za boty vyrobené švecem. Potom píše: „Počet bot směněných za dům tak musí být v proporci stavitele ke švecovi... Ech? Jak by zde byla možná proporce ‚stavitele‘ ke ‚švecovi‘?“ (305) Ti, kdo Rothbarda znali, mohou téměř slyšet, jak se takto ptá.

Subjektivní pohled nikterak neumírá se skončením středověku. Naopak Salamanská škola ho pozvedává v 16. století; a v 18. století ho Cantillon a Turgot pozoruhodně rozšiřují. Ale cesta ekonomie nebyla jedním trvalým pokrokem. Teorie trpěla velkými neúspěchy díky práci jednoho z Rothbardových hlavních antihrdinů, Adama Smithe (1723-1790). Být dalek toho, aby byl zakladatelem ekonomie, Smith v očích Rothbarda byl téměř jejím hrobařem. Ačkoliv Smith ve svých školních lekcích vyřešil paradox hodnoty pomocí standardního subjektivního pohledu, v knize "Bohatství národů," z nějakého bizarního důvodu toto odpadlo a zmizelo." (306) Smith odhodil subjektivní užitek a místo toho se pokusil vysvětlit cenu pomocí nákladů na práci. Kvůli této Smithově chybě "velká tradice [subjektivismu] zmizela v orwellovské díře zapomnění." (307) Rothbard se také odchýlil od interpretace hlavního proudu stran Smitha ve svém vysvětlení "neviditelné ruky." Tu viděl jako vyjádření Smithovy helvétské víry v božskou prozřetelnost; nepovažoval tento koncept za důležitý analytický nástroj.

Druhý svazek "Classical Economics" pokračuje ve zdůrazňování zápasu mezi subjektivisty a jejich odpůrci. Ještě jedno centrální téma se objevuje v úvodní kapitole svazku: "J. B. Say: the French Tradition in Smitihian Clothing." Jean-Baptiste Say (1767-1832) nebyl zdaleka jen pouhým popularizátorem Adama Smithe, "byl prvním ekonomem, který hluboce přemýšlel o metodologii své disciplíny a založil svoji práci, pokud mohl, na této metodologii." (308)

A jaký byl postup, který Say obhajoval? Začínal u jistých "obecných faktů," které jsou nesporně známé jakožto pravdivé. Z těchto ekonom odvozuje deduktivně. Protože počáteční axiomy jsou pravdivé, cokoliv je z nich platně odvozeno, je také pravdou. Zde, ve zkratce Say objevil praxeologickou metodu, která přišla ke svému plnému užití v pracích von Misesa a samotného Rothbarda. K porozumění praxeologii musíme v mysli podržet klíčový bod ohledně původních axiomů. Počátečními body jsou selský rozum, "zřejmé" pravdy, pro příklad, že lidé se zabývají směnou ve snaze, aby z ní měly výhodu. Ekonomové by neměli začínat z příliš zjednodušených hypotéz o ekonomii jako celku, vybraných, protože jsou vhodnými pro matematickou manipulaci. Přijetí špatné metody bylo tvrdošíjným zlovykem Davida Ricarda (1772-1823), z Rothbardova pohledu hlavní překážkou, při rozvíjení ekonomie v 19. věku.

Tento konflikt o metodu měl základní efekt na obsah Sayovy a Ricardovy ekonomie. Say začal od jednajícího jednotlivce, předmět tvrzení zdravého rozumu, jež považoval za axiomatické. Tak,

Say kladl velký důraz na podnikatele. Člověk nemůže předpokládat, že ekonomika automaticky sama sebe přizpůsobuje: jen díky předvídání těch schopných a ochotných převzít riziko může být výroba alokována efektivně. „Zdá se nám, že Say je rozhodně v tradici podnikatele u Cantillona a Turgota, jakožto toho, kdo předpovídá a toho, kdo podstupuje riziko.“ (309)

Opět, Sayovo zdůraznění jednotlivce jako podklad pro jeho analýzu zdanění, řadí Rothbard k jeho největším přínosům. Někteří, včetně, jak každý ví, Adama Smithe, považovali zdanění jako způsob, jak přinést společnosti prospěch; ale Say by neměl nic společného s takovýmto nesmyslem. Zdanění je v zásadě krádež; vláda nuceně sebere vlastnictví jeho právoplatným vlastníkům. Jestliže existující moc potom blahosklonně utratí nějaké své neprávem nabyté zisky "ve prospěch veřejnosti," ve skutečnosti kupuje lidem zboží za peníze tohoto lidu. Zdanění by tak mělo být, co nejmenší, jak je jen možné: hledání Smithe a jeho následovníků stran "kánonů spravedlnosti" zdanění musí být odmítnuto. Rothbard charakteristicky dodává: proč by zde měly být vůbec nějaké daně?

Když se obrátíme k Rothbardově pohledu na Ricarda, atmosféra je zcela jiná. Opět, Rothbard obrací konvenční názor. Say nebyl popularizátorem, ale velkým ekonomem; rovněž tak proti převažujícímu pohledu, Ricardo nebyl prvním opravdu vědeckým ekonomem. Jeho vysoce ceněná logika je "verbální matematikou," která zásadně špatně chápe ekonomii.

Ricardo byl zastaven beznadějným problémem: měl čtyři proměnné, ale jen jednu rovnici, aby je vyřešil: Celkový výstup (nebo příjem) = renty + zisk + mzdy. K vyřešení nebo raději k předstírání řešení této rovnice, Ricardo musel "určit" jednu nebo více těchto entit mimo tuto rovnici, a takovýmto způsobem ponechat jiné jako zbytky." (310) Rothbard vysvětluje s krystalickou čistotou cestu, po které Ricardo hledal východisko. Jednoduše držel za konstantní tak mnoho proměnných, jak jen mohl: přílišným zjednodušením předpokladů, mohl "vyřešit" svoji rovnici. Obzvláště přijal teorii renty založenou na rozdílné produktivitě, kterou Rothbard elegantně rozbil; a učinil z ceny velkou měrou funkci množství pracovního času použitého při výrobě komodity.

Ricardova pracovní teorie měla následky, které by bez pochyby šokovaly jejího autora. Vydláždila cestu marxismu. "Marx našel rozhodující klíč k tomuto mechanismu [kterým bude třída kapitalistů vyvlastněna] v Ricardově pracovní teorii hodnoty a ricardiánské socialistické tezi, že práce je jediným determinantem hodnoty, který vytváří produkt, s podílem kapitálu nebo ziskem, jakožto "nadhodnotou" vysátou kapitalistou z práce." (311)

A s tímto důrazem na ricardiánské kořeny marxismu začal Rothbard ničující útok na "vědecký socialismus, který nebyl od dob Böhm-Bawerka viděn. Jak Rothbard poznamenává, Marxova

ekonomie upadá do chyby hned na začátku. Marx předpokládá, že při směně, komodity, které se směňují, mají stejnou hodnotu. Navíc, on vzal tuto postulovanou rovnost ve velmi silném smyslu: obé zboží musí být rovno nějaké třetí věci. Tím dle Marxe může být, jenom s pomocí falešného porozumění, na které Rothbard hbitě poukazuje, práce.

Vada Marxova odvozování neleží jen v detailech jeho argumentace. Leitmotivem Rothbardovy práce je to, jak bylo dříve zmíněno, že směna se nezakládá na rovnosti, ale spíše na dvojí nerovnosti. Marxova celá konstrukce tak spočívá na falešném předpokladu a tři svazky Kapitálu představují propracovaný pokus vykouzlit řešení pro neexistující problém. Ale těžkosti marxistické ekonomie nejsou omezeny na tento počáteční bod. Rothbard vážně poznamenává, že Marxova teorie určení mezd není ve skutečnosti aplikovatelná na kapitalismus, ale na otroctví: Zvláštní, ani Marx ani jeho kritici nikdy nezjistili, že existuje jedno místo v ekonomii, kde marxistická teorie vykořisťování a nadhodnoty je aplikovatelná: ne pro vztah kapitalistického zaměstnance na trhu, ale pro vztah pána a otroka za otroctví. Protože páni vlastní své otroky, opravdu jim potřebují platit jen jejich životní minimum: dosti aby žili a rozmnožovali se, zatímco páni si přivlastní přebytek mezního produktu otroků, kterýžto přebytek je nad jejich náklady na existenci.“ (313)

Rothbard neomezoval svůj útok na marxismus na ukázání jeho ekonomických omylů. Za ekonomii marxismu našel heretický náboženský mýtus, cíl, kterým je "vymazání jednotlivce skrze 'opětovné shledání' se s Bohem, Jediným a konečným kosmickým 'šílenstvím,' přinejmenším na úrovni každého jednotlivce." (314) Někdo by si mohl prvně myslet, že těžko pochopitelné teosofické spekulace, které se datují nazpět do doby Plotínuse (205-270 po Kristu), mají málo co společné s marxismem. Ale Rothbard přesvědčivě ukázal, že Marx skrze prostřednictví Hegela, presentoval sekularizovanou verzi čarodějného lektvaru s maskou "vědeckého socialismu." během toho, jak tak činil, Rothbard učinil vzhled Hegelovy filosofie zdánlivě humorným; jeho poznámka o „kosmickém blobu“ je hodná H. L. Menckena (který byl mimochodem jedním z Rothbardových oblíbených autorů). Rothbardova analýza Marxovy filosofie posiluje zkoumání Erica Voegelina (1901-1985); tato paralela mezi závěry těchto dvou velkých učenců je více než jen pozoruhodná v tom, že Rothbard, ačkoliv byl seznámen s Voegelinem, nebyl ním hluboce ovlivněn. (315)

Ve své diskusi o utilitarismu je Rothbardovo nastavení zřejmé. Poznamenává, že podle tohoto systému, rozum: „je jen služkou, otrokem vášní... Ale co se potom má udělat s tím faktem, že většina lidí se rozhoduje o svých cílech pomocí etických principů, které nemohou být považovány za redukovatelné na původní osobní emoce?“ (316) Rothbard zde znovu objevil námitku vznesenou proti utilitarismu arcibiskupem Richardem Whatelym (1787-1863): jak může utilitarianismus vyhovět preferencím založeným na konkurenčních etických systémech? John

Stuart Mill (1806-1873), ačkoliv znal tuto námitku, nikdy na ni přesvědčivým způsobem neodpověděl. Rothbard hleděl na Milla s opovržením a jeho kousavé vyobrazení je jedním z vrcholů jeho knihy: „John Stuart Mill byl kvintesence měkkého spíše než tvrdého jádra, vágně přemýšlející muž, v ostrém protikladu ke svému břitce ostrému otci [Jamesem Millem]... Enormní popularita a postavení Johna [Stuarta] Milla v britském intelektuálním světě byla částečně dána jeho velkou manipulovatelností.“ (317)

Rothbardovy dva svazky, jejichž vydání se naneštěstí nedožil, jsou monumentem učenosti 20. století. Roger Backhouse, významný historik ekonomického myšlení ve své recenzi poznamenal: „rozpětí probíraných autorů je ohromné. Rothbard jasně ukazuje na to, že ekonomie je produktem komunity učenců, nejen malé skupiny pionýrských myslitelů... jeho výklad je rozsáhlý a je zde toho mnoho, co se z něj učít.“ (318) Backhouse nesouhlasí s Rothbardovou Rakouskou ekonomickou perspektivou, nicméně uzavírá, že „je to nicméně vzrušující, dokonce brilantní kniha.“ (319)

XIII. Rothbardovi následovníci a vliv

Rothbard učil na Brooklynském polytechnickém institutu od poloviny 60. let do poloviny 80. let. Od roku 1986 do své smrti 7. ledna 1995 byl mimořádným profesorem ekonomie na Nevadské universitě v Las Vegas.

Rothbard byl úzce svázán s americkým Institutem Ludwiga von Misesa od jeho založení Llewellynem H. Rockwellem, ml. roku 1982. Tato organizace se stala hlavním prostředkem pro podporování jeho idejí a on zde sloužil jakožto zdejší vicepresident pro vědu. Většina akademiků, kteří se snažili pokračovat v Rothbardově práci byla spojena s Misesovým institutem. Mezi ekonomy Joseph T. Salerno (n. 1950) uskutečnil důležitý výzkum o historii Rakouské ekonomické školy. Jasně označil rozdíly mezi ekonomickým přístupem Misesa a Rothbarda a udělal také pionýrskou práci na poli merkantelistických ekonomů (bullionistů). Hans-Hermann Hoppe (n. 1949) rozšířil Rothbardovo dílo v oblasti politické filosofie o velmi probíranou argumentaci pro libertariánská práva, což Rothbard obdivoval. Peter G. Klein (n. 1966) kreativně aplikoval Misesův a Rothbardův pohled na průmyslové organizace. Walter Block (n. 1941) neplodnější Rothbardův následovník má mezi mnoha jinými příspěvky, pozoruhodnou sérii článků kritizujících Coaseho teorém. (320) Jörg Guido Hülsmann (n. 1966) napsal důležité články o cyklech chyb, faktům odporujících skutečnostech v ekonomické teorii a úrokové míře. Jeffrey M. Herbener (n. 1955) byl (spolu se Salernem a Hoppem) hlavním přispěvatelem do debaty o argumentu o nemožnosti kalkulace za socialismu. Následující Rothbarda, tvrdili tito autoři, že Misesův argument liší od Hayekova: Misesovo tvrzení, že socialistická ekonomika nemůže kalkulovat není argumentem o tom, že plánovači postrádají

prostředky pro to, aby mohli nakládat s příliš mnoha informacemi nebo mohli nakládat s "nevyslovenými znalostmi." Spíše se Misesův pohled týká nemožnosti kalkulovat bez systému tržních cen. Herbener také učinil důležitou práci na poli ekonomie blahobytu, v tradici Rothbarda článku "Toward a Reconstuction of Utility and Welfare Economics." (V češtině vyšlo jako součást Rothbardovy knihy "Ekonomie státních zásahů").

V jiných oborech si zaslouží zvláštní zmínku dva Rothbardovi nejbližší přátelé, intelektuálové historici Ralph Raico (1936-2016) a Ronald Hamowy (1937-2012). Oba byli členy Circle Bastiat, skupiny jeho studentů, kteří se scházeli v jeho bytě v New Yorku během 50. let 20. století. (321) Raico napal historii německého klasického liberalismu, podobně jako pozoruhodnou esej o 1. světové válce a o Winstonu Churchillovi. (322) Hamowy editoroval hlavní vědeckou edici „Katonových dopisů“. (323) Také za pozornost stojí kniha Llewellyna H. Rockwella, ml. "Speaking of Liberty" (324), kolekce esejí, které aplikují pohledy Misese a Rothbarda na současnou záležitost.

Mnoho lidí, kromě Rothbradových uznaných následovníků, jím bylo ovlivněno, ale jeden překvapující příklad zde musí stačit. Jedna z nevlivnějších knih americké filosofie 20. století je kniha "Anarchie, stát a utopie" (česky vyšlo roku 2015) od Roberta Nozicka (1938-2002). Nozick poznamenává, že to "byla dlouhá konverzace z doby před šesti lety (tj. v roce 1968) s Murray Rothbardem, která motivovala můj zájem o individualistickou anarchistickou teorii." Celá první část Nozickovy knihy je pokusem se popasovat s Rothbardovou argumentací a mohla by se jmenovat "Proč nejsem Rothbardiánem."

"Nepostradatelným rámcem" života a díla tohoto tvůrčího génia a všestranného znalce byla jeho milovaná žena JoAnn Rothbardová (1928-1999). Jeho kombinace vědeckých pokroků a angažovaná obrana svobody je nedosažitelná. Člověk si může představit jakou pozici v akademickém světě mu mohl jeho nesmírný talent zajistiti, kdyby byl ochoten přijat politickou pozici, která je mezi jeho kolegy ekonomy populárnější; ale on vždy stál nad jiné při své víře. Mohl o sobě říci sám podobně jako Browningův Paracelsus:

Ale pak mne poznají. Jestliže se skloním
před temným mořem mraků ohromným,
Je to jen na určitý čas; tisknu lampu Boží
blíž ke své hrudi; její třpyt dřívější nebo pozdější,
prorazí tmou: znovu jednoho dne se zjevím." (325)

POZNÁMKY:

- (1) Přednáškové poznámky třídy Ernesta Nagela pořízené Rothbardem v létě 1948; Rothbard Paper. The Murray N. Rothbard Papers jsou uloženy v Ludwig von Mises Institutu v Auburnu ve státě Alabama a obsahují Rothbardovi dopisy, korespondenci (1940-1995), poznámky a nepublikované eseje (1945-1994) a koncepty publikovaných prací stejně jako noviny Old Right a noviny libertariánského hnutí.
- (2) Poznámky z Nagelových přednášek; Rothbard Papers.
- (3) Nagel kritizoval Mitchella ve svých přednáškách; Rothbard Papers.
- (4) V knize „Man, Economy and State“ Rothbard přiznává Burnsovi důležitou kritiku teorie monopolistické konkurence, přednesené při jeho třídní přednášce. V roce 2004, jak Rothbard původně zamýšlel byla kniha „Man, Economy and State“ vydána spolu s „Power and Market“, Všechny citace a odkazy na stránky jsou zde činěny z této edice „Man, Economy and State With Power and Market“, Scholar’s Edition (1962; Auburn, Alabama: Ludwig von Mises Institute, 2004), str. 732.
- (5) George Stigler a Milton Friedman, Roofs or Ceilings?: The Current Housing problem (Irvington-on-Hudson, N. Y.: Foundation for Economic Education, 1946).
- (6) Ludwig von Mises, Human Action: A Treatise on Economics, Scholar’s Edition (1949; Auburn, Alabama: Ludwig von Mises Institute, 1998). Česky vyšlo jako Lidské jednání: pojednání o ekonomii (Praha: Liberální institut 2006 a znovu 2018).
- (7) Kritici rakouské ekonomické školy, kteří prohlašují, že neochota školy používat matematiku pramení z neschopnosti Rakouských ekonomů zvládnout tento předmět by si měli povšimnout, že Rothbard byla výborným matematikem. Obzvláště měl rád teorii množin.
- (8) Joseph Dorfman, The Economic Mind in American Civilization, 5 svazků (New York: Viking Press, 1946).
- (9) Dopis Ivanu Bierlymu, 14. listopadu 1959; Rothbard Papers.
- (10) The Panic of 1819 (New York: Columbia University Press, 1962).
- (11) Lysander Spooner, No Treason (Larkspur, Colorado: Pine Tree Press, 1965).
- (12) Poznámka k Tomu Flemingovi, 24. ledna 1994; Rothbard Papers.
- (13) Nepublikovaný esej „A Reply by Benjamin Tucker II,“ nedatováno, cirká 1954; Rothbard Papers.
- (14) „On Gustav de Molinari,“ nepublikováno, nedatováno; Rothbard Papers.
- (15) Ludwig von Mises, The New Individualist Review (podzim, 1962), str. 41.
- (16) Man, Economy and State with Power and Market, str. 2.
- (17) Mises, New Individualist Review, str. 40.
- (18) Man, Economy and State with Power and Market, str. 614-615.
- (19) Ronald Coase, „The Nature of the Firm,“ *Economia*, str. 386 (1937).
- (20) Citováno z Man, Economy and State with Power and Market, str. 613.

- (21) Ibid, str. 613.
- (22) Ibid, str. 687-688.
- (23) Ibid, str. 689.
- (24) Ibid, str. 721.
- (25) Ibid, str. xcv.
- (26) Ibid, str. 507.
- (27) Ibid, str. 780.
- (28) Ibid, str. 784.
- (29) Ibid, str. 785.
- (30) Děkuji profesoru Br. Caplanovi za to, že mne na toto upozornil.
- (31) Man, Economy and State with Power and Market, str. 789-790.
- (32) Ibid, str. 790.
- (33) Ibid, str. 791.
- (34) Ibid.
- (35) Ibid, str. 796.
- (36) Power and Market: Government and the Economy (Kansas City: Sheed Andrews nad McMeel, 1970). Česky vyšlo jako Ekonomie státních zásahů (Praha: Liberální institut 2001).
- (37) Man, Economy and State with Power and Market, str. 1075.
- (38) Ibid., str. 1153.
- (39) Ibid, str. 1297-1298.
- (40) Ibid, str. 1310.
- (41) Ibid.
- (42) Ibid., str. 1193-1194.
- (43) Ibid., str. 1194.
- (44) Ibid., str. 1333. Filosofka Susan Hurley (1954-2007) později přišla se stejnou připomínku ve své knize "Justice, Luck and Knowledge" (Cambridge, Mass.: Harvard Univesity Press, 2003). Viz moje recenze v The Mises Review 9, č. 2 (léto, 2003).
- (45) Ibid, str. 1320-1321.
- (46) The Logic of Action I: Method and the Austrian School (Cheltenham, U. K.: Edward Elgar, 1997). The Logic of Action II: Application and Criticism from the Austrian School (Cheltenham, U. K.: Edward Elgar, 1997). Tyto dva svazky jsou obsaženy v sérii nakladatelství Edward Elgar Economist of the Twentieh Century.
- (47) Logic of Action I, str. 22.
- (48) Ibid., str. 58-99.
- (49) Ibid., str. 82.
- (50) Ibid., str. 211-254. Česky vyšlo jako součást knihy Ekonomie státních zásahů (Praha: Liberální institut 2001).
- (51) Logic of Action I, str. 251.

- (52) Logic of Action II, str. 171-179.
- (53) Ibid., str. 178.
- (54) Robert Nozick, Anarchy, State and Utopia (New York: basic Books, 1974), str. 93-94. Česky vyšlo jako Anarchie, stát a utopie (Praha: Academia 2015).
- (55) Logic of Action I, str. 266-267.
- (56) Jiný příklad použití této stejné techniky může být nalezen v rozboru pracovní definice monopolní ceny v Man, Economy and State. Podezřívám, ale nemohu to prokázat, že jde v případě této techniky vliv Rothbardova učitele Ernsta Nagel.
- (57) F. A. Hayek, předmluva k Rothbardově Individualism and the Philosophy of the Social Sciencies (San Francisco: Cato Pare číslo 4), str. X.
- (58) Logic of Action I, str. 3.
- (59) Ibid., str, 111-172.
- (60) Ibid., str. 425.
- (61) Ibid., str. 384-396.
- (62) Logic of Action II, str. 177.
- (63) Ibid., str, 109-120.
- (64) James M. Buchanan a Gordon Tullock, The Calculus of Consent: Logical Foundations of Constitutional Democracy (Ann Arbor: Universtiy od Michigan Press, 1962).
- (65) Logic of Action II, str. 269-274.
- (66) Logic of Action I, str. 252.
- (67) Logic of Action II, str. 116.
- (68) Ibid., str. 110.
- (69) Ibid., str. 88.
- (70) Ibid., str. 182-183.
- (71) Ibid., str. 230.
- (72) Ibid., str. 277.
- (73) What Has Government Done to Our Money? (Colorado Springs. Colorado: Pine Tree Press, 1963).
- (74) The Mystery of Banking (New York: Richardson and Snyder, 1983).
- (75) Making Economic Sense (Auburn, Alabama: Ludwig von Mises Institute, 1995).
- (76) The Case Against the Fed (Auburn, Alabama: Ludwig von Mises Institute, 1994).
- (77) Ibid, str. 13.
- (78) ibid, str. 17.
- (79) Man, Economy and State with Power and Market, str. 274-275.
- (80) Výjimka v podobě nemonetárního použití zlata a stříbra může být pro naše účely zanedbána.
- (81) Case Against the Fed, str. 20.

- (82) Rothbard poznamenává, že velký ekonom 19. věku William Stanley Jevons (1835-1882) varoval před těmito „centralizovanými depozitními zárukami.“
- (83) *The Case Against the Fed*, str. 144.
- (84) *Ibid*, str. 146.
- (85) *Logic of Action I*, str. 297.
- (86) Ludwig von Mises, *The Theory of Money and Credit* (Indianapolis: LibertyClassics, 1980).
- (87) *Logic of Action I*, str. 337.
- (88) *Ibid*, str. 364-383.
- (89) *Ibid*, str. 350-363.
- (90) *Ibid*, str. 389.
- (91) *Making Economic Sense*, str. 254.
- (93) *America's Great Depression*, 5. vydání (1963; Auburn, Ala.: Ludwig von Mises Institute, 2000).
- (94) Lionel Robbins, *The Great Depression* (London: Macmillan, 1934).
- (95) Dopis Ivanu Bierlymu, 14. listopadu 1959; Rothbard Papers.
- (96) *Ibid*.
- (97) *Ibid*.
- (98) *America's Great Depression*, str. 8.
- (99) *Ibid.*, str. 10-11.
- (100) *Ibid.*, str. 72-73.
- (101) *Ibid.*, str. 74.
- (102) *Ibid.*, str. 94.
- (103) *Ibid.*, str. xxxiii.
- (104) *Ibid.*, str. 174.
- (105) *Ibid.*, str. 154.
- (106) *Ibid.*, str. 181.
- (107) *Ibid.*, str. 306.
- (108) *Ibid.*, str. 322.
- (109) *Ibid.*, p. 323.
- (110) Joan Hoff Wilson, *Herbert Hoover: Forgotten Progressive* (New York: Little Brown, 1975).
- (111) Edgar Eugene Robinson, *The Hoover Leadership, 1933–1945* (New York: Lippincott, 1955).
- (112) Dopis Kennethu Templetonovi, 19. srpna 1961; Rothbard Papers.
- (113) Paul Johnson, *A History of the American People* (New York: Harper Collins, 1997).
- (114) *Ibid*, str. 727.
- (115) *Ibid*, str. 729.
- (116) *Ibid*, str. 734-735.
- (117) *Ibid*, str. 736.
- (118) *Ibid*, str. 733-735.

- (119) Citováno z America'S Great Depression, str. xv-xvi.
- (120) A History of Money and Banking in the United States: The Colonial Era to World War II (Auburn, Ala.: Ludwig von Mises Institute, 2002).
- (121) Ibid, str. 209-210.
- (115) Ibid, str. 226.
- (116) Ibid, str. 232-233.
- (124) Wall Street, Banks and American Foreign Policy (1984; Burlingame, Kalif.: Center for Libertarian Studies, 1995). Český viz zde:
<https://www.knihydobrovsky.cz/e-kniha/wall-street-banky-a-americka-zahranicni-politika-258331209>.
- (125) Case Against Fed, str. 79.
- (126) Ibid., str. 92.
- (127) A History of Money and Banking in the United States, str. 58.
- (128) Dopis Ivanu Bierlymu, 14. listopadu 1959; Rothbard Papers.
- (129) Wall Street, Banks and American Foreign Policy, str. 1.
- (130) Ibid., str. 4. Pozn. překladatele: řečeno relativně mírové a ne-intervenční, do té doby se expanze USA zaměřovala především na Mexiko a některé indiánské kmeny. Mírové a ne-intervenční byly USA převážně jen do začátku 40. let 19. století.
- (130) Ibid., str. 4.
- (131) Ibid., str. 16.
- (132) A History of Money and Banking in the United States, str. 270.
- (133) Ibid., str. 374.
- (134) Ibid., str. 271.
- (135) Conceived in Liberty, sv. I: A New Land, A New People: The American Colonies in the Seventeenth Century; sv. II: „Salutary Neglect“: The American Colonies in the First Half of the Eighteenth Century; sv. III: Advance to Revolution, 1760-1775; sv. IV: The Revolutionary War, 1775-1784 (1979; Auburn, Ala.: Ludwig von Mises Institute, 1999).
- (136) Conceived in Liberty, sv. I, str. 510.
- (137) Ibid.
- (138) Ibid. sv. II, str. 188.
- (139) Thomas Jefferson Wertebaker, The Puritan Oligarchy (New York: Charles Scribener's Sons, 1947).
- (140) Conceived in Liberty, sv. I, str. 516.
- (141) Ibid., sv. II, str. 188.
- (142) Ibid.
- (143) Ibid., str. 190. Willmoore Kendall, s nímž se tu brzy setkáme interpretoval Lockeho jakožto zastávce většiny; Rothbardova kritika Kendalla může být nahlížena jakožto radikální lockeovský útok na konzervativního Lockeána.

- (144) Ibid., str. 192.
- (145) John Trenchard a Thomas Gordon, *Cato's Letter or Essays on Liberty, Civil and Religious and Other Important Subjects*, 4 svazky (New York: Russell and Russell, 1969).
- (146) *Conceived in Liberty*, sv. I, str. 195.
- (147) Ibid., sv. III, str. 352.
- (148) Ibid.
- (149) Ibid., str. 353-354.
- (150) Ibid., sv. IV, str. 43.
- (151) Ibid., str. 254.
- (152) Ibid., str. 443.
- (153) Ibid., str. 444-445.
- (154) Ibid., str. 137.
- (155) Ibid., str. 360.
- (156) *Journal of Libertarian Studies* 12, číslo 2 (podzim, 1996): str. 193-229.
- (157) Ibid., str. 199.
- (158) Ibid., str. 200.
- (159) Ibid., str. 201.
- (160) Ibid., str. 201-202.
- (161) Ibid., str. 204.
- (162) Ibid., str. 207-208.
- (163) *Journal of Libertarian Studies* 9, číslo 1 (zima, 1984): str. 81-125. Přetištěno v John V. Denson, ed. *The Costs of War: America's Pyrrhic Victories*, druhá edice (New Brunswick, N. J.: Transaction, 1999).
- (164) Denson, ed. *The Cost of War*, str. 271.
- (165) Ibid.
- (166) *Diritto, nature e ragione: Scritti inediti versus Hayek, Mises, Strauss e Polanyi*, Roberta Modugno, edice (Soveria Mannelli, Italy: Rubbettino, 2005). (Anglicky vyšlo jakožto *Rothbard versus the Philosophers* v Ludwig von Mises Institute roku 2009, pozn. překladatele).
- (167) "Comments on Relativism Symposium," *Rothbard Papers*; Modugno, edice *Diritto, nature e ragione*, str. 137. Citace jsou z originálních anglických recenzí v *Rothbard Papers*; odkazy na stránky odkazují na italský překlad v knize Modugnové.
- (168) Ibid., str. 137.
- (169) Ibid., str. 138.
- (170) *The Ethics of Liberty* (New York: New York University Press), str. 14.
- (171) Philippa Foot, *Natural Goodness* (Oxford University Press, 2001).
- (172) Viz Simon J. D. Green, "The Tawney-Strauss Connection: On Historicism and Values in the History of Political Ideas," *Journal of Modern History* 67 (červen 1995): str. 255-277.
- (173) *Rothbard Papers*; Modugno, edice, *Diritto, nature e ragione*, str. 114.

- (174) Brian Tierney, *The Idea of Natural Rights: Studies on Natural Rights, Natural Law and Church Law 1150-1625* (Atlanta: Scholars Press, 1997).
- (175) Rothbard Papers; v Modugno, edice, *Diritto, nature e ragione*, str. 15.
- (176) Tierney, *The Idea of Natural Rights*, str. 64. Dekretisté byli komentátoři hlavní kompilace kanonického práva, Dekretu Graciánova.
- (177) *Ibid.*, str. 76.
- (178) *Ibid.*, str. 83.
- (179) *Ibid.*, str. 86.
- (180) Dopis Kennethu Templetonu, ze dne 23. ledna 1960; Rothbard Papers; v Modugno, edice, *Diritto, nature e ragione*, str. 115.
- (181) Leo Strauss, *Thoughts on Machiavelli* (Chicago: University of Chicago Press, 1958).
- (182) Dopis Ivanu Bierlymu z 9. února 1960; Rothbard Papers; v Modugno, edice, *Diritto, nature e ragione*, str. 118.
- (183) *Ibid.*, str. 119.
- (184) Memorandum z 21. ledna 1958 o nepublikovaném rukopisu Hayekovy knihy *The Constitution of Liberty*; Rothbard Papers; v Modugno, edice, *Diritto, nature e ragione*, str. 77-78. Česky vyšlo toto Hayekovo dílo jako "Právo, zákonodárství a svoboda: Nový výklad liberálních principů spravedlnosti a politické ekonomie" v několika různých vydáních.
- (185) *Ibid.*, str. 77.
- (186) Dante, *Peklo*, zpěv třetí, řádek první.
- (187) Rothbard Papers, recenze Hayekovy *Constitution of Liberty*; v Modugno, edice, *Diritto, nature e ragione*, str. 80.
- (188) Rothbard Papers; v Modugno, edice, *Diritto, nature e ragione*, str. 108-112.
- (189) Rothbard Papers; v Modugno, edice, *Diritto, nature e ragione*, str. 44.
- (190) Hayek, *The Constitution of Liberty*, str. 190.
- (191) Dopis Richardu C. Cornuellemu zde dne 23. října 1956; Rothbard Papers.
- (192) *Ibid.*
- (193) *Ibid.*
- (194) Nepublikovaná zpráva, září 1956; Rothbard Papers.
- (195) *Ibid.*
- (196) *Ibid.*
- (197) *Ibid.*
- (198) *Ibid.*
- (199) *Ibid.*
- (200) Charles L. Black, jr. *The People and the Court: Judicial Review in a Democracy* (New York: Macmillan, 1960).
- (201) Dopis Kennethu Templetonovi ze dne 24. března 1961; Rothbard Papers.
- (202) *Ibid.*

- (203) Ibid.
- (204) Ibid.
- (205) Ibid.
- (206) James M. Buchanan, Clark Lee Allen a Marshall R. Colberg, Prices, Incomes and Public Policy: The ABC's of Economics (New York: McGraw-Hill, 1954).
- (207) Dopis Ivanu Bierlymu ze dne 3. února 1960; Rothbard Papers.
- (208) Ibid.
- (209) Poznámky k Nagelovým lekcím, září 1948; Rothbard Papers.
- (210) Ibid.
- (211) Dopis Ivanu Bierlymu zde dne 3. února 1960; Rothbard Papers.
- (212) Ibid.
- (213) Ibid.
- (214) Ibid.
- (215) Ibid.
- (216) Ibid.
- (217) Anthony Downs, An Economic Theory of Democracy (New York: Harper, 1957).
- (218) Dopis Ivanu Bierlymu zde dne 26. srpna 1959; Rothbard Papers.
- (219) Ibid.
- (220) Ibid.
- (221) Robert Fogel, The Union Pacific Railroad: A Case of Premature Enterprise (Baltimore: Johns Hopkins, 1960).
- (222) Dopis Kennethu Templetonovi ze dne 26. června 1961.
- (223) Ibid.
- (224) Ibid.
- (225) Ibid.
- (226) Douglass North, The Economic Growth of the United States, 1790-1860 (New York: W. W. Norton, 1966).
- (227) Dopis Ivanu Bierlymu ze dne 1. května 1961; Rothbard Papers.
- (228) Ibid.
- (229) Ibid.
- (230) Ibid.
- (231) Ibid.
- (232) Ibid.
- (233) Ibid.
- (234) Ibid.
- (235) Lawrence Abbott, Quality and Competition (New York: Columbia University Press, 1955).
- (236) Dopis Kennethu Templetonovi ze dne 21. července 1958; Rothbard Papers.
- (237) Ibid.

- (238) Ibid.
- (239) Man, Economy and State with Power and Market, str. 666, 701, 730 a 979.
- (240) The Ethics of Liberty (1982; New York: New York University Press, 1998). Česky vyšlo jakožto Etika svobody (Praha: Liberální institut 2009).
- (241) Rothbardův komentář k Misesovu článku na sympoziu nadace Volker Fund; Rothbard Papres.
- (242) The Ethics of Liberty, str. 133.
- (243) Viz A. G. Cohen, Self-Ownership, Freedom and Equality (Cambridge University Press, 1995).
- (244) The Ethics of Liberty, str. 64.
- (245) Ibid, str. 70.
- (246) Vittorio Hösle poznamenává, že toto rozdělení je významné v politické filosofii J. G. Fichteho (1762-1814). Považuje krutost ke zvířatům pro příklad za morálně špatnou, ale neměla by být zakazována státem. Viz Vittorio Hösle, *Morals and Politics* (North Bend, Ind. University of Notre Dame Press, 2004), str. 642.
- (247) Nepublikovaný rukopis "For a New Isolationism," duben 1959.
- (248) Ibid.
- (249) Ibid.
- (250) Ibid.
- (251) Ibid.
- (252) "Left and Right: The Prospects for Liberty," *Left and Right* 1, č. 1 (jaro, 1965). Přetisknuto v *Egalitarianism as a Revolt Against Nature and Other Essays*, 2. vydání (1974; Auburn, Ala.: Ludwig von Mises Institute, 2000).
- (253) Esej se prvně objevila v "Modern Age" v roce 1973; Robert Nozick učinil přesně tentýž poznatek ve svém článku "Distributive Justice," který se objevil ve stejný rok v jeho knize "Anarchy, State and Utopia," která se objevila v následujícím roce.
- (254) *Egalitarianism as a Revolt Against Nature*, str. 8. Sledování absolutní rovnosti, jak Rothbard ukázal ve své knize "Power and Market", jak si vzpomínáme, je konceptuálně nemožné.
- (255) "Freedom, Inequality, Primitivism and the Division of Labor," in *Egalitarianism as a Revolt Against Nature*, str. 247-303.
- (256) *An Austrian Perspective on the History of Economic Thought*, 2 svazky (1995; Auburn, Ala.: Ludwig von Mises Institute, 2006).
- (257) Karel Marx, *The Economic and Philosophic Manuscript of 1844* (Moskva: Foreign Languages Publishing House, 1961).
- (258) Karel Marx a Bedřich Engels, *The Communist Manifesto* (Long, 1848), závěr 2. kapitoly. Najde se na internetu i v češtině.
- (259) Ibid.

- (260) Karel Marx, Critique of the Gotha Programme (New York: International Publishers, 1938). Najde se na internetu i v češtině.
- (261) "Freedom, Inequality, Primitivism and the Division of Labor," in Egalitarianism as a Revolt Against Nature, poznámka na str. 64.
- (262) Ibid., str. 298.
- (263) Přetisknuto v ibid., str. 21-53.
- (264) Ibid., str. 29.
- (265) Edmund Burke, Vindication of Natural Society (Indianapolis: LibertyClassic, 1982).
- (266) "A Note on Burke's Vindication of Natural Society." v Journal of the History of Ideas (leden 1958).
- (267) Isaac Kramnick, The Rage of Edmund Burke (New York: Basic Books, 1977).
- (268) "The Anatomy of the State," in Egalitarianism as a Revolt Against Nature, str. 55-88. Česky vyšlo jako "Anatomie státu" v roce 2011.
- (269) "War, Peace and the State," v ibid, str. 115-132.
- (270) "National Liberation," v ibid, str. 195-198. Česky vyšlo jako "Národní osvobození" v knize "Rothbardovy eseje" vydané naším institutem v roce 2018.
- (271) "Kid Lib," v ibid, str. 145-155.
- (272) The Great Women's Liberation Issue: Setting It Straight," v ibid, str. 157-173.
- (273) Ibid., str. 162-163.
- (274) "Anarcho-Communism," v ibid., str. 199-204. Česky vyšlo jako "Nesmyslnost anarchokomunismu" v knize "Rothbardovy eseje" vydané naším institutem v roce 2018.
- (275) "Why Be Libertrian?" v ibid., str. 239-245.
- (276) Llewellyn H., Rockwell, Jr. edice, The Irrepressible Rothbard (Auburn, Ala.: Mises Institute, 2000).
- (277) Ibid.,str. 170.
- (278) Ibid.
- (279) Ibid.
- (280) Ibid.,str. 23.
- (281) Ibid.,str. 25.
- (282) Ibid.,str. 103.
- (283) Ibid.,str. 296.
- (284) Hans Sedlmayr, Art in Crisis: The Lost Center (London: Hollis and Carter, 1959).
- (285) Llewellyn H., Rockwell, Jr. edice, The Irrepressible Rothbard, str. 303.
- (286) Ibid.,str. 306.
- (287) Ibid.,str. 141.
- (288) For A New Liberty: The Libertrian Manifesto, 2. vydání (1973; Auburn, Ala.: Ludwig von Mises Institute, 2006). Česky vyšlo jakožto "Manifest svobody" (Praha: Ludwig von Mises Institut 2015).

- (289) Justin Raimondo, *Enemy of the State: The Life of Murray N. Rothbard* (New York: Prometheus Books, 2000).
- (290) *Making Economic Sense*, 2. vydání edice (Auburn, Ala.: Ludwig von Mises Institute, 2006).
- (291) *Ibid*, str. 159.
- (292) *Ibid*, str. 152.
- (293) *Ibid*.
- (294) *Ibid*, str. 487; esej „The November revolution... And What To Do About It,“ z které tato citace pochází byla tajným záznamem, který byl zpřístupněn pro veřejnost poprvé v „*Making Economic Sense*.“
- (295) *Ibid*, str. 490.
- (296) *Ibid*, str. 374.
- (297) *Ibid*, str. 371.
- (298) *Ibid*, str. 377.
- (299) *An Austrian Perspective on the History of Economic Thought*, svazek 1: *Economic Thought Before Adam Smith* a svazek 2: *Classical Economics* (Cheltenham, U. K.: Edward Elgar, 1995).
- (300) *Economic Thought Before Adam Smith*, str. 190.
- (301) *Ibid.*, str. 192.
- (302) *Ibid.*, str. 313-314.
- (303) *Ibid.*, str. 314.
- (304) *Ibid*, str. 61.
- (305) *Ibid.*, str. 16.
- (306) *Ibid.*, str. 449.
- (307) *Ibid.*, str. 450.
- (308) *Classical Economics*, str. 12.
- (309) *Ibid.*, str. 26.
- (310) *Ibid.*, str. 82.
- (311) *Ibid.*, str. 409.
- (312) Karel Marx, *Das Kapital* (New York: E.P. Dutton, 1962).
- (313) *Classical Economics*, str. 393.
- (314) *Ibid.*, str. 351.
- (315) Také osvětlující je v tomto ohledu kniha Cyrila O'Regana *The Heterodox Hegel* (New York: SUNY Press, 1994).
- (316) *Classical Economics*, str. 57.
- (317) *Ibid.*, str. 277.
- (318) *History of Economic Thought Newsletter* 56 (léto, 1996): str. 20.
- (319) *Classical Economics*, str. 21.
- (320) Rothbard předvídal některé z Blockových znepokojeníh stran Coaseho. Poznamenal, že Coase "odkrývá vážná kolektivistická pomýlení ve svém myšlení." Coase by dovolil regulaci

bránící jednání omezující konkurenci, ale "protože Stát může určovat a určuje téměř jakékoliv jednání jako omezující konkurenci, otvírají se tím brány tyranii." Dopis Kennethu Templetonovi, 16. července 1957; Rothbard Papers.

(321) Circle Bastiat se skládal z Murray N. Rothbarda, Ralpa Raica, Ronalda Hamowye, Georgeho Reismana, Leonarda Liggiho a Roberta Hessena.

(322) Ralph Raico, German Liberalism: Die Partei der Freiheit: Studien zur Geschichte des deutschen Liberalismus (Stuttgart: Lucius & Lucius, 1999) a Classical Liberalism: Historical Essays in Political Economy (London: Routledge?). Dvě pozoruhodné eseje jsou k nalezení v The Costs of War, Denson, ed., "World War I: The Turning Point" a "Rethinking Churchill."

(323) Ronald Hamowy, ed., Cato's Letters or Essays on Liberty, Civil and Religious, and Other Important Subjects (Indianapolis: Liberty Fund, 1995).

(324) Llewellyn H. Rockwell, ml., ed., Speaking of Liberty (Auburn, Ala.: Ludwig von Mises Institute, 2003).

(325) Robert Browning, Paracelsus, část V.

Poznámky překladatele:

** I. kapitola:*

(A) Nagel pocházel z území dnešního Slovenska.

(B) V roce 1964 byl Rothbardův učitel G. Stigler zvolen presidentem "Americké ekonomické asociace" a roku 1982 obdržel tzv. Nobelovu cenu za ekonomii.

** II. kapitola:*

(A) K uvedeným rozdílům viz ZDE: <https://www.bawerk.eu/clanky/texty-jinych-autoru/mises--rothbard-a-hoppe----zaklady.html>.

(B) příklad z českých a moravských luhů a hájů o tom, jak odbory sledují a predikují inflaci najdete ZDE: <https://libinst.cz/odbory-a-inflace/>.

(C) Rothbard zde pojednává o problému tzv. pasti likvidity.

** III. kapitola:*

(A) Ve skutečnosti dost často chudší dotují z toho, co vytvoří některé z bohatých a výše postavených občanů. Tpickým příkladem jsou dotace bohatým podnikatelům, podpora sportu, některé kultury, ale i třeba univerzitní vzdělávání apod.

DODATKY:

A. Murray Rothbard devadesátiletý

[Autor: David Gordon]

2. března (2016) by byly devadesáté narozeniny Murraye Rothbarda. Kdyby žil, můžete si být jisti, že by byl vzhůru celou noc, procházejíce výsledky (volebního) super úterý. V každých volbách byl schopen poskytnout detailní vysvětlení o každém zúčastněném kandidátovi, záležitosti, frakci, ekonomickém zájmu, novinách, časopisu a televizní stanici.

Volby nebyly jediné. Murray měl největší nenasytnou intelektuální zvědavost z kohokoliv, koho jsem kdy potkal. Někdy jsem s ním navštívil knihkupectví; Strand na Manhattanu a Kepler's v Menlo Park jsou dvě, které mi přichází prvně na mysl. Prošel by skrze obchod, vybral by knihu po knize, kterou přečetl a v každém případě by popsal dobré a špatné stránky knihy.

Když narazil na novou myšlenku, byl u vytržení. Když učil v Las Vegas, narazil na knihu "More Heat Than Light" od Philipa Mirowskiho, která ukazovala, že Irving Fisher a jiní neoklasičtí ekonomové přenesli modely z fyziky do ekonomie. Bod, který jak Murray myslel, měl velký význam v odkrytí scientismu obklopujícího mainstreamovou ekonomikou.

Při jedné příležitosti, jsem získal detailní vhled do toho, jak Murray pracoval. V roce 1980, musel napsat velmi krátkou zprávu pro konferenci na Státní univerzitě New Yorku v Albany na počest Thomase Szasze. Murray si vybral jako svůj předmět kritiku "psycho-historie", aplikace freudovské psychoanalýzy na interpretaci historických událostí a osobností. K přípravě tohoto článku nestačilo jen čtení literatury týkající se psycho-historie. On také studoval velké množství knih a článků o psychoanalýze samotné. Měl i znalosti o všech argumentech, které ukazovaly, že jde o pseudovědu.

Filosofie nebyla jiná. Jednou jsem mu doporučil knihu "Aquinas on Human Action" od Ralpha McInerneyho. Při naší příští telefonní konverzaci, diskutoval význam knihy pro praxeologii. To nebylo žádným překvapením, protože praxeologie a Rakouská ekonomie byly vždy na nejvyšších příčkách v jeho mysli. Na jedné z raných Misesových univerzit konaných ve Stanfordu, nabádal studenty poslední den, "Pokračujte v boji za praxeologii!". Jeho slova mi často zní v uších.

Murray nebyl samozřejmě jen šampionem praxeologie, ale byl jejím hlavním přispěvatelem. Jeho mnohé teoretické inovace, jako je jeho aplikace kalkulačního argumentu, která ukazuje, že by tu nikdy nemohl být jeden velký kartel a jeho demonstrace toho, že na svobodném trhu nemůže existovat monopolní cena, ukazují mimořádnou kreativitu a pronikavou analytickou mysl.

Ačkoliv málokdo, jestliže někdo se mohl měřit s jeho úspěchy v intelektuálním bádání, znalosti pro ně samy nebyly pro něj dostatečné. Byl oddán věci svobody; a svému vysvětlení libertariánské politické filosofie v "Etice svobody" jako mezníku. Jako mnoho jiných, jsem hrdý na to, že se mohu označit za Rothbardiana. Ovlivnil mne více než kdo jiný, a já jsem mu za to nesmírně vděčný, nejen za jeho práci, ale i za jeho moudré rady a povzbuzení. On a jeho skvělá žena Joey jsou nezapomenutelní.

B. Kdo je Murray N. Rothbard?

(1926-1995)

[Autor: David Gordon, Mises.org]

Murray N. Rothbard, učenec neobyčejného rozpětí, učinil důležité příspěvky k ekonomii, historii, politické filosofii a právní teorii. Rozvinul a rozšířil Rakouskou ekonomickou školu Ludwiga von Misesa, na jehož seminářích byl po mnoho let hlavním účastníkem. Stal se platným jako přední teoretik rakouské ekonomické školy ve druhé polovině 20. století a aplikoval rakouskou analýzu na historická témata jako byla Velká deprese v roce 1929 a historie amerického bankovníctví. Rothbard zkombinoval rakouskou ekonomii se zapálenou oddaností individuální svobodě. Vyvinul unikátní syntézu, která kombinuje témata amerických individualistů 19. století s rakouskou ekonomickou školou. Výsledkem byla nová politická filosofie a Rothbard věnoval svoji pozoruhodnou intelektuální energii po dobu více jak 45 let k vyvinutí a propagaci libertarianismu svého stylu. Tím, že tak učinil, se stal významným publikujícím americkým intelektuálem.

Murray N. Rothbard se narodil 2. března 1926 (v New Yorku) jako syn Davida a Rae Rothbardových. Byl brilantním studentem již jako malé dítě; a jeho akademická záznamy z Kolumbijské univerzity, kde měl hlavní předměty matematiku a ekonomii, byly vynikající. Na Kolumbijské katedře ekonomie se setkal s argumenty proti takovým populárním opatřením jako je cenová kontrola a kontrola výše nájmu. Tyto argumenty na něj hluboce zapůsobily. Jak prohluboval své porozumění laissez-faire ekonomie, čelil dilematu. Argumenty pro tržní zaopatření si zboží a služeb jsou aplikovány široce daleko. Pokud tomu tak je, proč by nemohla být ochrana a obrana nabízeny na trhu spíše než, aby byly poskytovány donucujícím monopolem? Rothbard zjistil, že by musel buď opustit laissez-faire anebo se chopit individualistické anarchie. Výběr, který přišel v zimě roku 1949 nebyl těžký.

Započal projekt pro napsání učebnici, která by vysvětlila Misesovu knihu „Lidské jednání“ (Human Action) způsobem vhodným pro studenty univerzit; jednoduchá kapitola, kterou napsal na téma peněz a úvěru získala Misesův souhlas. Jak Rothbard pokračoval ve své práci, pozměnil svůj projekt. Výsledkem byla kniha „Zásady ekonomie“ (Man, Economy and State) vydaná roku 1962, která se stala hlavní prací rakouské ekonomické školy. Rothbard byl zcela ve shodě s Misesovým úsilím o dedukci celé ekonomie z axiomu jednání, kombinovaného s několika vedlejšími postuláty. S mnohem větší podrobností, než pracoval Mises, tuto dedukci provedl; a v tomto procesu přispěl důležitými teoretickými inovacemi k praxeologii. Ukázal, že argument o nemožnosti socialistické kalkulace lze aplikovat nejen na vládou řízenou ekonomiku, ale

podobně také na jednu soukromou firmu vlastníci celou ekonomiku. Ta by také nemohla kalkulovat.

Rothbard také propojil teorii renty ekonoma Franka Fettera s rakouskou kapitálovou teorií; a argumentoval, že monopolní ceny by nemohly na volném trhu existovat. Dále nabídl brilantní kritiku Keynesiánské ekonomie a předjímal mnoho z revoluce „racionálního očekávání“, za kterou ekonom Robert Lucas později získal Nobelovu cenu. Rothbard věnoval velkou pozornost monetární teorii. Zde zdůrazňoval přednosti klasického zlatého standardu a podporoval bankovníctví se 100 % rezervami. Tento systém tvrdil, by zabránil úvěrové expanzi, která podle „Rakouské teorie ekonomického cyklu“ vyvinuté L. v. Misesem a Fr. A. v. Hayekem nevyhnutelně vede k hospodářské krizi. Rothbard shrnul svoje názory pro širokou veřejnost v jeho často přetiskované knize „Peníze v rukou státu: jak vláda zničila naše peníze“ (What Has Government Done to Our Money?) z roku 1964 a také napsal učebnici „The Mystery of Banking“ (1983).

Rothbard ukázal, že „Rakouské teorie ekonomického cyklu“ může přinést objasnění do ekonomické historie ve své knize "America's Great Depression" (1963). Krize z roku 1929 je daleko od toho, aby mohla být považována za selhání neregulovaného kapitalismu, především ilustruje nebezpečí vládních intervencí do ekonomiky. Ekonomický kolaps přišel jako nutná korekce umělého boomu navozeného peněžní expanzí „Federálního rezervního systému“ během 20. let 20. století. Pokusy vlády o "léčbu" ekonomického poklesu posloužily jen k tomu, že situaci zhoršily. Pro Rothbarda byla bankovní politika klíčem k americké ekonomické historii. Podobně jako francouzský historik J. Michelet věřil, že historie je vzkříšením lidstva; a jeho diskuse nejsou nezajímavou prezentací statistiky. Vždycky se snažil o určení důležitých lidí a zájmů stojících za historickými rozhodnutími, jak to udělal v knize "A History of Money and Banking in the United States" (1999). Ve čtyřsvazkovém díle "Conceived in Liberty" (1975-1979), presentoval detailní vysvětlení americké koloniální historie, která zdůrazňovala libertariánské předchůdce Americké revoluce. Jako obvykle tak vznesl námitku vůči názoru hlavního proudu.

Ačkoliv Rothbard většinou velmi těsně souhlasil s Ludwigem von Misesem, v jedné oblasti tvrdil, že se Mises mýlil. Jeho přístup založený na studiu aristotelovské a tomistické filosofie, je představen v jeho hlavním díle „Etika svobody“ (The Ethics of Liberty) (1982), jeho hlavní studii na téma politické filosofie. Ve snaze rozšířit vliv libertariánského myšlení v akademickém světě, založil v roce 1977 Rothbard odborný časopis "Journal of Libertarian Studies". Ještě jeden odborný časopis "Review of Austrian Economics" založil Rothbard roku 1987, aby poskytl vědecký prostor pro ekonomy a jiné zájemce o Rakouskou ekonomickou teorii. Tento časopis pokračuje dodnes, po roce 1997 pod novým názvem "Quarterly Journal of Austrian Economics". Poslední akademický triumf Rothbarda, nicméně vyšel bohužel až po jeho smrti. Ve dvou

masivních svazcích "Economic Thought Before Adam Smith" a "Classical Economics" (1995), představil puntičkářsky detailní a erudovaný popis historie ekonomické teorie.

Rothbard byl, od jeho založení Llewellynem H. Rockwellem ml. roku 1982, úzce spojen s institutem Ludwiga von Mises (Ludwig von Mises Institute). Učil na "Brooklyn Polytechnic Institute" od poloviny 60. let do poloviny 80. let 20. století; od roku 1986 do své smrti 7. ledna 1995 byl mimořádným profesorem ekonomie na Nevadské univerzitě v Las Vegas. Jeho skloubení vědeckých úspěchů s činností na obranu svobody je nepřekonatelné.

V tradici M. N. Rothbarda v České republice pokračuje web www.bawerk.eu.